

הישיבה הארבע-מאות-וישישים-וארבע של הכנסת האחת-עשרה

יום שלישי, י"ב באב התשמ"ח (26 ביולי 1988)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

א. הודעה על החלטת ועדת החוקה, חוק ומשפט לחדש דיוניה בחוק הבחירות לכנסת

(תיקון מס' 18), התשמ"ח — 1988

דיוניה בהצעת החוק. אני מביא זאת לידיעת חברי הכנסת לפי הוראות סעיף 124 לחקנון.

י"ר עבן (מפ"ם):

האם אפשר לבקש הבהרה כמה מדובר?

היו"ר ד' בן-מאיר:

בחוק הבחירות לכנסת.

חיים ומון (המערך):

האם זה החוק לשינוי שיטת הבחירות?

היו"ר ד' בן-מאיר: חברי הכנסת, אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

ברצוני להודיע. שחבר הכנסת קולס, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, הודיע לי, שהצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 18), התשמ"ח — 1988, שהונחה על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית ביום כ"ד באייר התשמ"ח, 11 במאי 1988, הודתה לדיון בוועדה, כיוון שוועדת החוקה, חוק ומשפט החליטה בישיבתה היום שבצרונה לחדש את

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' בן-מאיר:

הודעה. חברי הכנסת, אני מכריז על הפסקה עד השעה 17:00.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש חוק העמותות, זה עניין של שתי דקות.

היו"ר ד' בן-מאיר:

בשעה 17:00.

שר התחבורה ח' קורמו:

אדוני היושב-ראש, יש הצעות לסדר-היום.

היו"ר ד' בן-מאיר:

נתבקשתי על-ידי יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט לקיים הפסקה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, למה צריך לדחות את כל סדר-היום אם יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט מבקש?

(הישיבה הופסקה בשעה 16:05 ונחלשה בשעה 17:00)

ג. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות), הוראת שעה, התשמ"ח — 1988*

(קריאה ראשונה)

מיכאל איתן (הליכוד):

מאחר שכולנו יודעים, שהנושא שאתה רוצה להעמיד כאן על סדר-היום הוא נושא הנמצא כרגע בדיון משפטי; מאחר שיושב-ראש הכנסת נתן כבר אמש, למיטב ידיעתי, הבטחה, שעד שבג"ץ לא ידון ולא יפסוק בעתירה של חבר הכנסת רייסר לא תעלה הכנסת את הנושא על סדר-היום; מאחר שדחייה של

היו"ר ד' בן-מאיר: חברי הכנסת, אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

אנחנו עוברים לסעיף הראשון בסדר-היום: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות), הוראת שעה, התשמ"ח — 1988, בקריאה ראשונה. יביא את החוק חבר הכנסת רפי אדרי.

רפאל אדרי (יו"ר הוועדה לחוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הוועדה המיוחדת, שנבחרה עליידי מליאת הכנסת על-פי המלצתה של ועדת הכנסת, החלה אמש בדיוניה בדבר חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ח — 1988.

הוועדה המיוחדת קיימה דיון ממצה, התיקון הוא תיקון קצר, הוא כולל בסך-הכול שני סעיפים, הצוסקים בהפרדת הבחירות לרשויות המקומיות מהבחירות לכנסת, על המועד טרם סיום, להערכתו, יש הסכמה עם רוב הטיעונים, שיום הבחירות לרשויות לא יהיה יום שבתון, היה חשש של חברי הכנסת מסוימים, שההפרדה תעלה כסף רב למשק, הנושא הזה ירד מסדר-היום, והטיעון הזה כבר איננו תופס.

אשר לכונת, המחוקק: כאשר החלטנו בבית הזה על בחירות אישיות לראשי ערים, כוונת המחוקק היתה להפריד בין שתי המערכות, שתי המערכות אינן דומות אחת לרעותה: במערכת אחת מדברים על נושאים לוקליים; במערכת השנייה מדברים על נושאים העומדים על סדר-יומה של החברה הישראלית כולה — נושא ביטחון, מדיניות חוץ, כלכלה וכדומה.

גם הבחור רוצה לקבל אחת לחמש שנים דק-יושבון מהנבחר שלו על פעולותיו, ההפרדה הזאת מחזקת את הקשר בין הבחור לנבחר.

אני רוצה להזכיר לחברי הבית, אדוני היושב-ראש, שקיבלנו ב-25 במאי החלטה, ברוב של 59 נגד 45, לאשר את הצעת החוק בקריאה טרומית, הוועדה הכינה אמש את הצעת החוק לקריאה ראשונה, שני הסעיפים שדובר בהם בקשר למועד פתוחים, לאחר שנאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה, תדון הערב הוועדה המיוחדת במועד שייקבע, מהטעמים האלה, ומהטעמים שהוזכרו בעת הקריאה הטרומית, אני מבקש לקבל את הצעת החוק בקריאה ראשונה, אני מקווה, שעוד הערב נביא את הצעת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, תודה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

ועדת הכנסת הקציבה שעה לדיון סיעתי, האם יש מישהו מהסיעות שנרשם לרשות הדיבור?

אם אין, אנחנו ניגש להצבעה, מי בעד העברת הצעת החוק לוועדה שנבחרה אחמול לצורך דיון בהצעת החוק — ירים את ידו, מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ח — 1988, לוועדה לעניין חוק זה נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

הצעת החוק עוברת לוועדה המיוחדת שנבחרה עליידי ועדת הכנסת ואושרה אחמול עליידי מליאת הכנסת להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הנושא הזה לשעה-שעתיים או לשלוש שעות והעלאת סעיפים אחרים לא יהיה בהן בהכרח משום נזק שאיננו ברתיקון: ומאחר שהתעקשות על העמדת הנושא עכשיו יש בה משום פגיעה בהליכי המשפט — אני מבקש מהיושב-ראש שלא לקיים את הדיון בנושא הזה כרגע, להעלות נושאים אחרים לדיון ולהמתין לפסיקה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה, חבר הכנסת מיכאל איתן, התחייבות יושב-ראש הכנסת אחמול היתה, שעד היום בשעה 16:00 לא ידבר הנושא לדיון, גם היום, בישיבה לפני השופטים של בית-המשפט העליון, הודיע נציגו של יושב-ראש הכנסת, שהנושא יעלה לדיון בשעה 16:00, לפני משורת הדין, דחינו את פתיחת הישיבה עד השעה 17:00, ואני חושב שעכשיו אנחנו יכולים לגשת להצעת החוק.

שר התחבורה ח' קורפו:

האם נכון הדבר, שהפרקליטות הודיעה בשם יושב-ראש הכנסת, שהדבר לא יעלה היום בשעה 16:00, אלא ימתין להחלטת בית-המשפט?

היו"ר ד' בן-מאיר:

זה עתה הודעתו, שיושב-ראש הכנסת ביקש להודיע, שהוא התחייב שזה לא יעלה עד היום בשעה 16:00.

שר התחבורה ח' קורפו:

היום אמרה הגברת ביניש לשופטים, שהנושא לא יעלה עד שתהיה החלטת השופטים.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני לא יודע, אני מוכן לברר זאת.

שר התחבורה ח' קורפו:

אני מבקש מהיושב-ראש הוועדה בעניין הזה, נדמה לי, שזה כדיון ביחיד-משפט.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני לא יודע על כך, אילו זה היה, היו בודאי מודיעים על כך, אני אבקש לברר, בינתיים, תעלה בבקשה את הנושא.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

היו"ר ד' בן-מאיר:

חברת הכנסת מרים גלזר-תעסה, כשאני קמתי והודעתו כאן, כי אני רוחה את המשך הישיבה בשעה, מי שבא אלי בתלונה היה דווקא שר התחבורה, מר קורפו, היושב-ראש לא היה כאן, הוא השתתף בהלווייתה של רעה סבידור המנוחה, אני, על דעת עצמי, קיבלתי החלטה לדחות בשעה, אני חושב שמציענו את כל ההליכים של הבנה והליכה אחד לקראת השני.

שר התחבורה ח' קורפו:

אני מבקש תשובה לעניין.

היו"ר ד' בן-מאיר:

כן, אני מברר.

ד. הודעת יושב־ראש ועדת הכנסת

יעלה עד שיצא בית־המשפט את פסק־דינו. אני מבקש שהתשובה חינתן עוד לפני הקריאה השנייה והקריאה השלישית, שלא יאמר לי שוב: אנחנו בודקים ומבררים.

היו"ר ד' בן־מאיר:

אדוני, ביקשתי מיושב־ראש הכנסת לברר את הנקודה הזאת. הוא מברר אותה. ברגע שתהיה לו תשובה, אודיע אותה מעל דוכן הכנסת. לפני הקריאה השנייה והקריאה השלישית.

אדוני שר התחבורה, אני מבקש לסלוח ליושב־ראש ועדת הכנסת. הוא עדיין יושב־ראש טרי. הוא ביקש למסור הודעה מטעם יושב־ראש ועדת הכנסת, ואפשרתי לו זאת.

בדרך כלל, מודיע יושב־ראש הישיבה, כי יושב־ראש הכנסת אישר ישיבות של ועדות הכנסת במהלך ישיבת המליאה. לא חבר הכנסת אדרי הוא שצריך היה למסור זאת בכנסת. אבל אני בטוח שעד לסיומה של הכנסת הנוכחית למד חבר הכנסת אדרי איך לנהל את ישיבות ועדת הכנסת. תודה. האם חבר הכנסת דב שילנסקי נמצא כאן? — אני רואה שהוא איננו.

היו"ר ד' בן־מאיר:

הודעה ליושב־ראש ועדת הכנסת.

רפאל אדרי (יו"ר ועדת הכנסת):

ביקשתי מיושב־ראש הכנסת רשות לקיים ישיבות של שתי הוועדות — גם ועדת הכנסת וגם הוועדה המיוחדת — בעת שהכנסת יושבת ודנה בנושאים השונים.

הוועדה המיוחדת תתכנס בשעה 17:30 כדי להמשיך ולדון בהצעת החוק ולהכינו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. ועדת הכנסת תתכנס בשעה 18:30. תודה. אדוני היושב־ראש.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, מה אתה עושה? ממתי מודיעים על מועד קיום ישיבות מעל הדוכן?

שר התחבורה ח' קורפו:

נרמה לי, שעל דוכן הודעה כזאת צריך היה היושב־ראש לזרוק את המודיע מעל הדוכן. אני מבקש לקבל את התשובה על שאלתי. האם היתה הבטחה לבית־המשפט שהנושא הזה לא

ה. הצעת חוק מלווה המדינה (תיקון מס' 8), התשמ"ח — 1988*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' בן־מאיר:

אנחנו עוברים להצעת חוק מלווה המדינה (תיקון מס' 8).

התשמ"ח — 1988, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אני

מומין את חברת הכנסת עדנה סולודר להביא את הצעת החוק

בשם ועדת הכספים.

היו"ר ד' בן־מאיר:

אנחנו עוברים להצעת חוק מלווה המדינה (תיקון מס' 8), התשמ"ח — 1988, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אני מומין את חברת הכנסת עדנה סולודר להביא את הצעת החוק בשם ועדת הכספים.

עדנה סולודר (בשם ועדת הכספים):

כבוד היושב־ראש, חברי הכנסת, הנני מתכבדת להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, בשם ועדת הכספים, את חוק מלווה המדינה (תיקון מס' 8), התשמ"ח — 1988.

לפי חוק מלווה המדינה רשאית הממשלה ללוות בשם המדינה מלווה בכסום כולל שלא יעלה על 20 מיליון ש"ח, ולהוציא למטרה זו איגרות־חוב. כספי המלווה ישמשו למטרות פיתוח ולפירעון חובות המדינה.

שר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, להגדיל בצו את סכום המלווה. הממשלה הציעה להעמיד את הסכום הקבוע בחוק על 30 מיליון ש"ח, ולאפשר הגדלתו בצו עד ל־50 מיליון.

בעת הדיון בוועדה, קבעה הוועדה את הסכום הקבוע ל־28 מיליון ש"ח, סכום שיספיק עד סוף חודש מרס 1989, זאת כדי לחייב את האוצר לבוא אל הוועדה לפני תחילת התקציב החדש ולרווח לה על מצב חוב הפנים וגיוס ההון.

לחוק אין הסתייגויות.

היו"ר ד' בן־מאיר:

תודה לחברת הכנסת עדנה סולודר.

חברי הכנסת, אנחנו נגישים להצבעה בקריאה שנייה. מי בעד סעיף מס' 1, כהצעת הוועדה? מי נגד?

* "דברי הכנסת", חוב' ל"ז, עמ' 3657:נספחות.

ה צ ב ע

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ד' בן־מאיר:

אני מעמיד להצבעה בקריאה שנייה סעיף מס' 2, כהצעת

הוועדה. מי בעד סעיף מס' 2? מי נגד? מי נמנע?

ה צ ב ע

סעיף 2 נתקבל.

היו"ר ד' בן־מאיר:

אני מעמיד להצבעה בקריאה שלישית את הצעת חוק מלווה המדינה (תיקון מס' 8), התשמ"ח — 1988.

ה צ ב ע

— רוב

בעד

— אין

נגד

— 2

נמנעים

חוק מלווה המדינה (תיקון מס' 8),

התשמ"ח — 1988, נתקבל.

היו"ר ד' בן־מאיר:

החוק אושר בקריאה שלישית.

ו. הצעת חוק הנגב (תיקון מס' 2), התשמ"ח — 1988*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

של הברואים בנגב. מדיניות הפקעת האדמות החלה בשנותיה הראשונות של המדינה וכעטיה סולקו שכטים רבים מאדמותיהם. גולת הכותרת של מדיניות זו היתה חוק רכישת מקרקעין בנגב (חוזה השלום עם מצרים) כ-1980 שנישל את האוכלוסייה הברואית בנגב מעשרות אלפי דונמים וגרם לגירושם של אלפים רבים מבתיהם ומכפריהם.

מדיניות זו נמשכת בכל חומרתה. מתלווים אליה הרס בתים שיטתי, עקירת מטעים, שרפת שדות בצורה הברברית ביותר, רדיפת והחרמת עדרים עליידי "הסירות הירוקה", הממרות את חיי חושבו הנגב הערבים. ונוסף על כל זה, הסירוב העקשני לאפשר למנושלים ולמגורשים לבנות את חייהם בכפרים חקלאיים על אדמה חלופית וריכוזם בעיירות — המציאות היום היא שהם מחוסרי כל קרקע — והפיתחם לכוח עבודה זול.

הזולות בזכויות ערביי הנגב נמשך ומתבטא גם בשירותי החינוך, הבריאות והרווחה, כהמשך למדיניות האפליה הלאומית וההתעלמות מצורכי חייהם החיוניים.

מכל הדברים החמורים האלה מחללים משרדי הממשלה ועושי דברם, גם המלצות שנחקלו עליידי ועדה בכנסת, שהיו כחל וקוסמטיקה לגבי בעיותיהם, גם אלה לא מתבצעות ואין מי שירים יד כדי לממשן.

כל חקיקה הנוגעת לנגב שאיננה כרוכה בחוכנית מעשית רצינית המחייבת את הממשלה להפסיק את מדיניות האפליה הלאומית, מדיניות הפקעת האדמות, הרס הבתים, עקירת מטעים ושרפת שדות, כל חקיקה הנוגעת לנגב שאיננה מטפלת בדברים האלה היא טיפול קוסמטי שאין לו שום נגיעה לבעיה הבסיסית — אוכלוסיית הנגב הערבית.

על כן באו ההסתייגויות שלנו וההתייחסות להצעת החוק.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה. נצביע על ההסתייגות של חבר הכנסת תופיק טובי לסעיף 1. מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת תופיק טובי ירים את ידו.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חבר הכנסת

ת' טובי לסעיף 1 — מיעוט

נגד — רוב

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 1 לא

נתקבל.

היו"ר ד' בן-מאיר:

ההסתייגות של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 1 לא נתקבלה.

מי בעד סעיף 1 כהצעת הוועדה?

ה צ ב ע

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מזמין את חברת הכנסת עדנה סולודר להביא בשם ועדת הכספים את הצעת חוק הנגב (תיקון מס' 2), התשמ"ח — 1988, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

עדנה סולודר (בשם ועדת הכספים):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הנני מתכבדת להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, בשם ועדת הכספים, את חוק הנגב (תיקון מס' 2), התשמ"ח — 1988.

חוק זה, שמקורו בהצעת חוק פרטית של החברים אמנון לין ורוד מגן, מציב לאפשר ליושבים-ראש של מועצת הנגב למנות להם ממלאי-מקום גם מקרב חברי המועצה שהם חברי כנסת לשעבר. כן מציב החוק לצורך המועצה שני נציגי ציבור נוספים.

בעת הדיון בוועדה נקבע גם, שהיושבים-ראש של המועצה ימנו לה מנהל.

היו"ר ד' בן-מאיר:

להצעת החוק הזאת יש הסתייגויות של חבר הכנסת תופיק טובי. אני מזמין אותו לומר את ההסתייגויות.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההסתייגויות באות להשיג שתי מטרות: א. להגיד לכנסת, שלדעתי הצעת החוק מיותרת: ב. להבליט את מצוקת האוכלוסייה הערבית הברואית בנגב ואת האפליה כלפיה.

ההסתייגויות לגופו של ענין לסעיף הראשון באות לקבוע, קודם כול, שלפחות ארבעה מחברי המועצה יהיו נציגי התושבים הערבים בנגב, ושהנציגים ייבחרו בבחירות חשאיות, לפי תקנון שיחקין שר הפנים.

ההסתייגות שנייה באה להדגיש, כי מטרה חשובה של מועצת הנגב תהיה לפעול להפסקת מדיניות הפקעת אדמות בנגב, לקיום שוויון זכויות לאוכלוסייה הערבית בנגב ולהקמת כפרים חקלאיים לתושבים שנושלו מאדמתם עקב הפקעתה.

אלה הן ההסתייגויות שאני מציב. אבל אני רוצה לומר כמה משפטים נוספים. אין ענין צרה בכך שחבר הכנסת זיאק אמיר ימשיך להיות חבר מועצת הנגב גם כשלא יהיה חבר הכנסת, כפי שמציעה הצעת החוק, אך זה, לדעתי, דבר צדדי, כי העיקר היה ונשאר בעיותיהם הקשות של התושבים הברואים בנגב. החוק הזה, עם כל ההמולה סביבו, דואג לפיתוח הנגב, אבל הוא רחוק מלהבטיח את הדבר העיקרי בנגב, והוא: שוויון זכויות וביטול מדיניות הפקעת האדמות וריכוזם של הברואים המנושלים מאדמתם בעיירות, שאז הופכים אותם לידיים עובדות וזולות ההולכות לעבודה לא חקלאית, בניגוד לנטייתם, לכן, כלי להצמיד לחקיקה כזאת את בעייתם הכאובה של תושבי הנגב הערבים, הברואים — כל חקיקה כזאת לא מעלה ולא מורידה ומהווה, למעשה, כסות להמשך מדיניות ההתעלמות מזכויות תושבי הנגב הערבים, כסות להמשך מדיניות האפליה כלפיהם.

שנים מנהלות ממשלות ישראל מדיניות של הרס קיומם

* "דברי הכנסת", חוב' ל"ז, עמ' 3881; נספחות.

בקריאה שלישית. מי בעד חוק הנגב (תיקון מס' 2).
התשמ"ח — 1988?

ה צ ב ע ה

חוק הנגב (תיקון מס' 2). התשמ"ח — 1988.

נחקבל.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חוק הנגב (תיקון מס' 2). התשמ"ח — 1988. נחקבל.
בקריאה שלישית.

אברהם כ"ץ-עוז (המעריך):

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, דומני שהיד שלך ריכזה די הצורך.
למה אתה מוסיף לה חוקק?

דוד מגן (הליכוד):

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, חבר הכנסת כ"ץ-עוז, חבר הכנסת
כ"ץ-עוז, אני מדבר אליך. אני אילץ לקרוא אותך לסדר. חבר
הכנסת דוד מגן, אל תענה. חבר הכנסת כ"ץ-עוז, אני קורא
אותך לסדר פעם ראשונה. לא יכול להיות שאני אקרא לך שלוש
פעמים ואתה תמשיך להפריע.

ז. הצעת חוק העמותות (תיקון). התשמ"ח — 1988*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

אני מבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה
שלישית. תודה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, לפני שאנחנו ניגשים להצבעה אני רוצה
להודיע שאשתדל לחזור להצעות לסדר-היום, היינו להצעות
לסדר-היום של חברי הכנסת רמון, גרנות, סיעת חד"ש ויצחק
ארצי, שעליהן צריך לענות השר קורטוב. אני מבקש להודיע לכל
הנוגעים בדבר שאני מתכוון להעלות אותן, כדי שהם יהיו כאן.
אחרת נצטרך להמשיך בדיון בסעיפים הבאים.

אנחנו ניגשים עכשיו להצביע על הצעת חוק העמותות.
נצביע על הצעת החוק בקריאה שנייה: התיקון המוצע לחוק
העמותות הוא להוסיף לו, כפי שמוצע בסעיף 1, סעיף 45. מי
בעד סעיף 1 שבו מדובר על הוספת סעיף 45.

ה צ ב ע ה

סעיף 1 נחקבל.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מודיע שהחוק התקבל בקריאה שנייה. אנחנו עוברים
להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק העמותות (תיקון). התשמ"ח — 1988.

נחקבל.

היו"ר ד' בן-מאיר:
סעיף מס' 1 נחקבל. לסעיף 2 אין הסתייגות. חבר הכנסת
תופיק טובי מציע הוספת אחרי סעיף 2. מי בעד סעיף 2 כפי
שמופיע בהצעת החוק?

ה צ ב ע ה

סעיף 2. בהצעת הוועדה. נחקבל.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת תופיק טובי מציע שתי הוספות אחרי סעיף 2.
מי בעד ההוספות?

ה צ ב ע ה

בעד ההוספות של חבר הכנסת

ת' טובי אחרי סעיף 2 — מיעוט

נגד

ההוספות של חבר הכנסת ת' טובי אחרי

סעיף 2 לא נחקבל.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני קובע שההוספות של חבר הכנסת תופיק טובי אחרי
סעיף 2 לא נחקבלו.

בזאת סיימנו את הקריאה השנייה. אנחנו עוברים להצבעה

היו"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לחוק העמותות (תיקון).
התשמ"ח — 1988. יגיש אותו חבר הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (י"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשם ועדת הפנים
ואיכות הסביבה של הכנסת הנני מתכבד בזה להביא לקריאה
שנייה ולקריאה שלישית את הצעת חוק העמותות (תיקון).
התשמ"ח — 1988. שיסודה בהצעת חוק פרטית שהגיש חבר
הכנסת דוד מגן.

נוסח החוק אינו שונה בהרבה מזה שאושר בקריאה
ראשונה ביום 1 ביוני 1988.

לשם תזכורת — מטרת החוק היא להביא לרישום עמותה
שמטרותיה גיוס כספים להצלת חיי אדם. חוקף הרישום של
אותה עמותה, שנרשמה בלי כל הפרוצדורה הפורמלית הקיימת
לגבי עמותות רגילות, הוא לשנה אחת.

בדיון בוועדה הוספנו סעיף לגבי כסף הנשאר בקופת
עמותה כזו. האדם, ברוך השם, הבריא ובצעמחה נשאר כסף.
חשוב מבחינה ציבורית שייראה כי הכסף נוצל למטרות שלהן
הוא נועד. לכן הוספנו סעיף שנאמר בו: "חלפה שנה מיום
רישומה הומני של העמותה, ולא נרשמה העמותה הזו לצורך
קבע, יועברו נכסיה, לאחר שנפרעו חובותיה כמלואם, לעמותה
אחרת שקבע האפוטרופוס הכללי. עמותה שמטרותיה קרובות,
לדעתו, למטרות העמותה שתוקף רישומה הומני פג".

* "דברי הכנסת", חוב' ל"ז, עמ' 3680. נספחות.

ח. הצעת חוק החזרת תושבי בירעם ואקרית לבתיהם, התשמ"ח — 1988*

(הצעת חבר הכנסת א' גרנות)

לכפרם. אני אומר את זה לשבחו של מנחם בגין — שכנראה במפלגתו היום איננו נחשב עוד וההחלטות שלו כבר אינן מחייבות אותם אלא בעניין אחד בלבד — שהוא התחייב, לפני שהגיע לממשלה, להחזיר את תושבי בירעם לכפרם, מפני שהכיר בעוול שנעשה להם וידע שאין לעקירתם ולסירוב לתת להם לחזור לכפרם שום נימוק ביטחוני.

רבותי חברי הכנסת, בשעתי הייתי חבר בקיבוץ בגליל. בקיבוץ סאסא. יצאתי יום אחד לבקר בבירעם וראיתי שם אדם מעקורי הכפר. הוא ידע אותי, הוא ידע את מאבקנו נגד הריסת הכפר. ניסנו ככל יכולתנו. כלילה האחרון לפני הריסת הכפר יצא ג"פ מהקיבוצים ברעם וסאסא לכנסת. מרדכי כנטוב עליו השלום עשה ככל יכולתו למנוע את רוע הגזירה, ורבר לא הועיל. אנשי בירעם ידעו על שחפותנו במאבק שלהם נגד עקירתם.

אחד מאותם אנשים פגשתי בכפר בירעם בין הריסותיו. ראיתי את האיש יושב וראשו בין ידיו. ישבתי איתו והוא אמר לי: אתה רואה, כשהבן שלי ירצה לחזור לבירעם — — — חברת הכנסת סולודר — — —

הד"ר ד' בן-מאיר:
אני מבקש.

אלעזר גרנות (מפ"ם):
לא. אני לא מסכים לזה.

הד"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת גרנות, לא אחת אתה מפרע ולא מאפשר לאנשים לדבר.

אלעזר גרנות (מפ"ם):
אני לא מקבל את ההערה הזאת.

הד"ר ד' בן-מאיר:
אני מבקש: תן לי לשמור על השקט ואתה — — —

אלעזר גרנות (מפ"ם):
אני לא מקבל את זה.

הד"ר ד' בן-מאיר:
אני אשמור על השקט. בבקשה לא לגלות חוסר סבלנות.

אלעזר גרנות (מפ"ם):
אוחו אדם אמר לי: אחת רואה, בני — כל מה שנשאר לו לראות בבירעם זה אכנים. מן האכנים האלה הוא ייקח את הצמר כדי לעשות לו בגדים, כדי להחם את בשרו, ואם הוא ירצה לכרות לו ענף ולעשות חליל, הוא ייקח את זה מדרדר. מפני שגם עצי הכפר יבשו וקמלו מאין מטפל. מאין מי שנותן דעתו עליהם.

כפר יפהפה, אחת משכונת התמדה הארכיטקטוניות שנשארו בארץ הזאת. הלבתי שם יום אחד עם יהושע בר-יוסף וראינו את כל המבנים של ימי שלמה. כל מה שאתה קורא בתנ"ך — ראית באותם בתים מופלאים עם כל המבנה המשפחתי. יש להם עוד אפילו מבחינת שימור ערכים ארכיטקטוניים של העם היהודי. אני כבר לא מדבר על העניין המוסרי של זכות אנשים לחיות בבתיהם. וחוקתי ודרשתי

הד"ר ד' בן-מאיר:

אנחנו עוברים, כפי שאמרתי, להצעות חוק של חברי הכנסת ולהצעות לסדר-היום. אני מומין את חבר הכנסת אלעזר גרנות להעלות את הצעת חוק תשנ"א — הצעת חוק החזרת תושבי בירעם ואקרית לבתיהם, התשמ"ח — 1988.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, איני יודע כמה מאלה שיושבים כאן זכו לראות את בירעם בבנייה, לפני שנחרבה. אני זכיתי. איני יודע כמה מכס ראו אותה בשעת חורבנה. איני יכול להגיד שזכיתי, אבל ראיתי אותה שעה שנחרבה, בית אחרי בית, ותושבי הכפר עמדו על הגבעות סביב וראו כל אחד איך ביתו עולה באוויר. הם לא חטאו, איש לא אמר שחטאו, הם לא עוולו נגד שום אדם ולא נגד מדינת ישראל. הם התבקשו על-ידי צה"ל לפנות את המקום לשבועיים כדי להקל את מלאכתו של צה"ל בשעת מלחמת השחרור, מלחמת הקוממיות, והוכטח להם שיחזרו אחרי שבועיים. מי לא התחייב לקיים את ההבטחה? בין מי שהתחייבו היה נשיא מדינת ישראל, נשיא הראשון של מדינת ישראל, חיים רצמן.

אני יכול לזכות לדבר בשקט?

הד"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת רמון, אני מבקש ממך: אל תהיה שם, תהיה פה.

חיים רמון (המערך):
רצוי שנדע מה סדר-היום.

הד"ר ד' בן-מאיר:

אני הודעתי את סדר-היום. חברי הכנסת צריכים להיות פה במהלך כל סדר-היום.

חיים רמון (המערך):
חברי הכנסת זכאים לדעת את סדר-היום.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

חיים רצמן, נשיא הראשון של ישראל, התחייב בפני העדה המרונית, בפני ראשיה בארץ ובלבנון, שעקורי בירעם יחזרו לכפרם. בג"ץ החליט שזכותם של העקורים לחזור לכפרם. כל זה לא הועיל. בטענת שווא ובנימוק ביטחוני עקר — ואני אומר זאת בכל מלוא האחריות — התנכלו לתושבי הכפר הזה וגמלו להם רעה תחת טובה.

אני לא אמשך, אדוני, כל זמן שלא יפסק פה הרעש.

הד"ר ד' בן-מאיר:

אני מבקש ממך: אתה תמשך ואני אדאג לשקט. חבר הכנסת לין, אני מבקש ממך לשבח.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

לא היתה מפלגה בארץ — — —

הד"ר ד' בן-מאיר:

אני מבקש להפסיק.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

לא היתה מפלגה בארץ שלא נמצא בה לפחות אדם אחד ישר לב שלא קם ואמר שצריך להחזיר את תושבי בירעם • ונספחתי.

אלעזר גרנות (מפ"ם):
אם שאלתך היא שאלת טעם, אני מוכן לענות עליה, ברשות היושב-ראש.

הי"ר ד' בן-מאיר:
לא, אני מבקש.

יידן עטשי (שינוי — תנועת המרכז):
האם הקיבוצים של מפ"ם, המעבדים את הארמות, מוכנים להצטרף למאבק?

אלעזר גרנות (מפ"ם):
אני שמעתי את השאלה שלך. הקיבוצים של מפ"ם — ברעם וסאסא — הודיעו, שתמיכתם נתונה להצעת החוק הזאת.

הי"ר ד' בן-מאיר:
טוב, תודה.

אלעזר גרנות (מפ"ם):
אדוני, תן לי לסיים את דברי.

הי"ר ד' בן-מאיר:
אני נותן לך.

אלעזר גרנות (מפ"ם):
לכן אנחנו מגישים את זה כהצעת חוק. כל האנשים הישרים, שבאים בשעת בחירות ומבטיחים לחושבי בירעם ואקריה, ולחושבי הגליל בכלל, שיחזירו את חושבי בירעם ואקריה לכפריהם, נבחנו כרגע זה ככנסת. הצעת החוק לפניכם. אנחנו נוקיע כל חבר כנסת וכל סיעה שינסו להתחמק בעניין הזה. זכותכם להחליט כדעתכם, אבל אלה מכם, מכל סיעה מסיעות הכנסת, שלא יצביעו עכשיו בעד הצעת החוק — אנחנו נעקוב אחרי מעשיכם. אם אתם תקומו ותגידו לאנשים האלה, שאתם בעד החזרתם לבתייהם — נוקיע אתכם, כי הסיפור הזה הוא כבר בן 40 שנה, והוא לא יכול להימשך עוד.

בעניין הזה צריכה האמת גם להיאמר וגם להיראות. ובכך, אדוני היושב-ראש, אני פוטר אותך מעונשי.

יידן עטשי (שינוי — תנועת המרכז):
הם הפסיקו להאמין — — —

אלעזר גרנות (מפ"ם):
מה נזעקת? את מי שידתת כזה?

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
— — —

אייר צבן (מפ"ם):
— — —

אלעזר גרנות (מפ"ם):
אתה נכנעת להם — — —

הי"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת גרנות וחברת הכנסת גרוסמן, דומני שהיום הוא היום שלפני האחרון שלכם בכנסת. אני איני חושב שאתם צריכים לגמור אותו בצעקות.

וביקשתי לדעת מדוע, מה הסיבה שהחריבו לאנשים את בתייהם, מדוע לא נותנים להם לחזור? אילו סיפורים על ביטחון ישראל, על ביטחון המדינה, אילו סיפורים? זה שנים שהאנשים האלה לא מבקשים לעצמם את האדמות שלהם, הם מבקשים רק לחזור לכפר, לשטח הבנוי של הכפר, ובכל מקום שהיה בית — לבנות בית, מי ששם היה בית אביו ובית סבו. רק זאת.

איני יודע אם משהו ראה פעם אחת מה קורה לטחנת קמח שמפסיקה לעבוד. אני הכרתי את טחנת הקמח שם. חמיד כשעת הטחינה, כשהאנשים היו באים עם שקי התבואה והיו יוצאים עם שקי הקמח, השביל היה הופך לבן. היה קצת קמח נשפך על השביל. האיש הזה שישב אתי אמר לי: אתה רואה, עכשיו השביל שחור, אבל הראשים שלנו לבנים.

המדינה הזאת לא יכולה להיות את מדינת העם היהודי בלי שהיא תהיה מדינת דקדק. היא לא יכולה להיות 40 שנה, ואפשר להגיד ממש כפי שכתוב: "ארבעים שנה אקוט בדור ואומר עם תועי לבב הם", ואני יכול להמשיך אפילו ולומר: "זהם לא ידעו דרכי". מה קורה כאן? למה לא לתת להם לחזור? שיגידו לי נימוק אחד, נימוק אחד הגיוני, חרץ משרירות לב.

יידן עטשי (שינוי — תנועת המרכז):
אפשר לשאול שאלה?

הי"ר ד' בן-מאיר:
לא, הוא כבר גמר.

אלעזר גרנות (מפ"ם):
אני גומר.

אני רוצה לומר: זו פעם ראשונה שאנחנו מעלים את העניין הזה לא כהצעה לסדר-היום. ראינו שהצעות לסדר-היום אינן מגיעות את לבבות האנשים. מעלים הצעה, מודיעים הצעה, מעבירים להועדה, קוברים את זה בוועדה. אנחנו מעלים את זה כהצעת חוק פשוטה בתכלית, הצעת חוק שאומרת: "כל אורח או חושב ישראל, שבשנת התש"ח — 1948, ביום סינוי הכפרים בירעם ואקריה, היה לו או לאחר מהורדי, או הורי הורדי, בית בכפרים האמורים — זכאי להקים מחדש את ביתו באותו אתר שבו היה הבית האמור, או באתר אחר בתחום השטח הבנוי של הכפר שלא יועד בדרך חוקית למטרה אחרת".

השר י' הורביץ:
הייתם 30 שנה בממשלה.

אלעזר גרנות (מפ"ם):
אנחנו העלינו את פרשת בירעם כל שנה, כל שנה.

יידן עטשי (שינוי — תנועת המרכז):
חבר הכנסת גרנות, האם הקיבוצים של מפ"ם — — —

הי"ר ד' בן-מאיר:
אני מבקש להפסיק.

יידן עטשי (שינוי — תנועת המרכז):
יש לי שאלה.

ט. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

דיני הרכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 7), התשמ"ח — 1988, שהחזירה ועדת הכספים.

כן הונחו מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושאים הבאים: "הבטחת זכויותיהם של העיוורים" ו"סגירת יחידה להשתלות כליה בכיתיהחולים" "שיבא" בתליהשומר ומסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושאים "משרד החינוך והתרבות והאינטגרציה", "אתריות הממשלה לחינוך השוויוני בישראל".

עוד הונח תיקון בחוק הרשות לפיתוח ירושלים. תודה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
הודעה לסגנית מוכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

כרשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה מטעם חברי הכנסת — הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 21), התשמ"ח — 1988, מאת חברת הכנסת עדנה סולודר.

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית — הצעת חוק לתיקון

י. הצעת חוק החזרת תושבי בירעם ואקריית לבתיהם, התשמ"ח — 1988*

(הצעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון)

לשרשרת הבטחות השווא. כפי שהוא עצמו הגדיר את כל ההבטחות שניתנו בעבר.

תושבי שני הכפרים מתברכים כמגוון רחב של תוכניות והבטחות. תוכניתו של השר ארנס, שגם היא לא מתממשת, מתנה את החזרת התושבים בגיוס צעירים לצבא, דבר שתושבי הכפרים דוחים מכול וכול. ההתניה הזאת מכוונת למעשה רק כדי לטרפד את המאמצים למימוש זכויותיהם של תושבי הכפרים אקריית ובירעם. תושבי הכפרים האלה צריכים לחזור לכפריהם ולבתיהם בזכות ולא בחסר. אין לאיש זכות מוסרית או חוקית להתנות בתנאים כלשהם את מימוש זכותם הבסיסית והאנושית הזאת.

חברי הכנסת, גם לטענות, שבעיית הקרקע היא המעכבת את ביצוע הפתרון, אין שחר. לתושבי כפר בירעם היו 12,500 דונמים, וכ-5,000 מהם נותרו עד היום ללא עיבוד וניצול. לתושבי כפר אקריית היו 13,000 דונמים, וכ-7,000 מהם לא מעובדים ולא מנוצלים. הגיע הזמן לכך שזכותם ושאיפתם של תושבי אקריית ובירעם לחזור לכפריהם יפסיקו להיות משחק זול במגרש הבחירות של הליכוד והמערך.

כאמור, העלינו יחד עם סיעות נוספות את הנושא פעמים מספר, אולם מלבד ההבטחות ולעמים ולזול בהחלטות הכנסת לא יצא שום דבר. לכן, אנו מציעים היום לכנסת לעגן את נושא חזרתם של תושבי בירעם ואקריית לכפריהם בחוק שיחייב ויסדיר את חזרתם, וכדרך זאת נחייב את הממשלה לאכוף את החוק הזה.

על כן, אני קורא לכל חברי הכנסת, אשר תומכים בעניין הצורך הזה של חזרת תושבי בירעם ואקריית לכפריהם ובתיקון עול היסטורי, לתמוך בהצעת החוק ולהעביר אותה לוועדה כדי להכניס לקריאה שנייה ולקריאה שלישית ולהפוך אותה לחוק.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת תופיק טובי, דומני שעכשיו זו קריאה טרומית.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
נכון. לקריאות ראשונה, שנייה ושלישית. תודה רבה על הערתך.

היו"ר ד' בן-מאיר:
אני מזמין את חבר הכנסת תופיק טובי להגיש את הצעת החוק חש"ו, גם היא בנושא החזרת תושבי בירעם ואקריית. בנקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, 40 שנה, זה גיל הטרגדיה של תושבי הכפרים בירעם ואקריית. הם גורשו מכפריהם במלחמת 1948, וניתנה להם הבטחה מטעם הצבא שהם יוחזרו לבתיהם בתוך שבועיים. אך הבטחה רודפת הבטחה, והם חיים עדיין כפליטים במולדתם.

הטרגדיה שלהם כבר בת 40 שנה. תושבי הכפרים אקריית ובירעם לא שכחו את כפריהם ואת ההבטחה מ'1948. כשם שלא שכחו את פסקי-הדין של בתי-המשפט. דכקוחם בכפריהם וברצון לחזור אליהם עוברת מדור לדור ומתחזקת עליידי מאבקים הציבוריים. מדי שנה בשנה הם עולים בהמוניהם לבתי אבותיהם. לכפריהם הנטושים. את טקסי הנישואין של בניהם הם עורכים שם, ואת מתיהם קוברים הם בבתי-הקברות של כפריהם.

במשך שנים קיבלו תושבי אקריית ובירעם הבטחות רבות על כך שיחזירו אותם לכפריהם. שתי המפלגות הגדולות, המערך והליכוד, מתחרות זו בזו במתן הבטחות דווקא כשהן באופוזיציה, אך כשמגיעות הן לשלטון הופכות המפלגות האלה את עורן כלפי תושבי אקריית ובירעם.

סיעתנו העלתה את התביעה להחזיר את תושבי שני הכפרים לכפריהם הנטושים ככל הכנסות, ובכנסת הנוכחית, הכנסת האחת-עשרה, אנו מעלים את הנושא זו הפעם השלישית: לאחרונה עשינו זאת ב'17 ביוני 1987, לפני כשנה.

בתשובתו על הצעתנו אמר אז השר ארנס, תוך כדי הבאת ציטוטים רבים מדרכי מנהיגי חרות והליכוד, ובראשם מנחם בגין: "לא מדובר על הבטחות כלשהן, מדובר כאן על תהליך קבלת ההחלטות לפי שנהוג אצלנו". כך אמר השר ארנס. כאמור, חברי הכנסת, השר ארנס קבע, שהוא העלה חודשים מספר קודם לכן את הנושא בפני ראש הממשלה. בחשבון פשוט יוצא, שתהליך קבלת ההחלטות המזור הזה נמשך כשנתיים וסופו לא נראה.

אין לנו ברירה אלא להוסיף את דבריו אלה של השר ארנס

החלטתה בלי להזדקק למדרכנים, למתווכים ולכל מיני מליצי יושר. הדבר עומד בפני עצמו —

אלעזר גרנות (מפ"ם):

מתי דן בזה משרד הביטחון בפעם האחרונה?

שר התחבורה ח' קורפו:

— ואין לי ספק שברגע שתוכשר הקרקע, וכך, ועוד נעשים מאמצים רבים מצד שרי הממשלה, אינני רוצה לחזור על פעילותו של השר ארנס, אני משוכנע שברגע שהפתרון לכך ימצא, גם המעשה ייעשה, ואנן מציע להסיר את יוזמות החקיקה שנראה לי —

אלעזר גרנות (מפ"ם):

לא ענית לי על השאלה, מתי בפעם האחרונה דן בזה משרד הביטחון?

שר התחבורה ח' קורפו:

— שנועד רק לצרכי יחסי ציבור ותו לא. אני מבקש להסיר את הצעות החוק מעל סדר היום.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. אתם רוצים שנצביע על שתי הצעות יחד?

קריאות:

כן.

היו"ר ד' בן-מאיר:

בבקשה, מי כעת העביר שתי הצעות הללו לוועדה המתאימה להכנות לקריאה ראשונה? מי נגד?

ה צ ב ע

כעת הצעה להעביר את שתי

הצעות החוק לדיון מוקדם

בוועדה — רוב

בעד ההצעה להסיר את

הצעות החוק מסדר-היום — מיעוט

ההצעה להעביר את הצעות חוק החזרת

תושבי בירעם ואקריה לבתיהם.

התשמ"ח — 1988, לדיון מוקדם, בוועדה

שחקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני קובע ששתי הצעות החוק נתקבלו בקריאה טרומית ויעברו לוועדה המתאימה להכנות לקריאה ראשונה.

קריאה:

איו ועדה?

היו"ר ד' בן-מאיר:

ועדת הכנסת תחליט איו ועדה.

דוד מגן (הליכוד):

איו ועדת כנסת, החוקית או הלא-חוקית?

היו"ר ד' בן-מאיר:

ועדת הכנסת. כל עוד יש כנסת יש גם ועדת כנסת.

דוד מגן (הליכוד):

עדיין לא שמעת את תוצאות הבג"ץ?

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לשר קורפו להשיב על שתי ההצעות.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חששתי שאולי היושב-ראש החליט להעביר אותן מכהונתו, הוא קרא לי חבר כנסת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אדוני גם חבר כנסת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

בכנסת הזאת הכול אפשרי.

שר התחבורה ח' קורפו:

הצעות החוק של חברי הכנסת אלעזר גרנות וחופיק טובי, ענינן תושבי בירעם ואקריה אשר פונו בשנת 1948, ומאז הנושא הזה איננו יורד מעל סדר-היום הלאומי שלנו. קמו להם סניגורים רבים וכנים שידוהם היו נקיות ובקשו את חיקון העוול והחזרת התושבים למקומם.

אין ספק שהנושא איננו מבוטא על-פי חלוקה מפלגתית. יש בכל המפלגות, בכל הקשת הפוליטית שלנו, מי שמבקשים את חיקון העוול הזה, ויש המתנגדים לכך בפועל או להלכה בקרב כל המפלגות האחרות.

אינני רוצה לעשות את החשבון שנעשה כאן בקריאות ביניים, של מי שנהנים מהוצאתם של התושבים, והם ודאי יכולים לתקן זאת אפילו מבחינה ציבורית, בכך שיגידו: אנחנו מחזירים את האדמות, אם אתם לא רוצים להחזיר את תושבי אקריה ובירעם — אנחנו איננו רוצים להתחזק באדמות אלו ומחזירים אותן למינהל מקרקעי ישראל.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

הם הודיעו שאינם מבקשים לתקן עוול —

שר התחבורה ח' קורפו:

לפחות לו היו עושים זאת, הם היו מבטאים בזה —

אלעזר גרנות (מפ"ם):

זו דמגוגיה, הם הודיעו שאינם רוצים לתקן כל עוול. אתם מסלפים כל דבר.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת גרנות, אחת התרעמת לשהפריעו לך לדבר. התרעמת אפילו מאוד מאוד. אנא, לפחות תן לאחרים לדבר.

שר התחבורה ח' קורפו:

— — — היו מבטאים בזה כנות ציבורית לפחות.

הרעיון לעגן זאת בחקיקה כדי לאלץ את הממשלה לבצע זאת הוא קצת מגוחך, קצת ילדותי. בסך-הכול, הממשלה יכולה לתקן באמצעות החלטה מצב זה ולהשיג את המבוקש בחקיקה. חקיקה שנועדה לאלץ את העשייה — אנחנו יודעים שאינה פועלת, היא מחטיאה את מטרתה ומחשידה שוב שאין בזה שום דבר אלא סממן של יחסי ציבור ותו לא, מכיוון שכולם מבינים שנושא זה איננו טעון חקיקה כדי לתקנו.

האמת היא שמערכת הביטחון עד היום — והיא הקובעת, לא ועדות ביטחון של מסגרת זו או של מסגרת אחרת, אלא משרד הביטחון ושר הביטחון המופקדים על ביטחונה של ישראל — משרד הביטחון מתנגד להחזרת התושבים לכפריהם. כרגע שהתנגדות זו תוסר, תקבל הממשלה את

— הצעת חוק החזרת תושבי כירעם ואקירת לבתיים: הצעה לסדר-היום —

הי"ר ד' בן-מאיר:
עוד לא.

דוד מגן (הליכוד):
גם אני לא.

הי"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת מגן, השר קורפו הסביר אתמול שכל עוד יש כנסת יש גם ועדת כנסת. לכן אינני מודאג מה תפסוק ועדת הכנסת לגבי הוועדה שאליה יועברו הצעות החוק.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

יש סיבה לכך שאדוני מנהל את כל הישיבות לאחרונה?

הי"ר ד' בן-מאיר:

כן. אענה לך אחר כך בשיחה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

לא ראיתי את דן תיכון, למשל.

הי"ר ד' בן-מאיר:

השר קורפו, רגע אחד.

שר התחבורה ח' קורפו:

אני רק בן-אדם.

הי"ר ד' בן-מאיר:

לפני שאתה הולך להיות בן-אדם, אני מבקש להודיע לך את חשוכת יושב-ראש הכנסת. יושב-ראש הכנסת התחייב אמש שהעניין לא יעלה אתמול לקריאה ראשונה, ואכן הנושא לא עלה.

כשמו של יושב-ראש הכנסת התחייבו הפרקליטים היום שהנושא לא יעלה עד שעה 16:00. ואכן כך עשינו. זו חשוכת של יושב-ראש הכנסת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

זו חשוכה לא רצינית.

הי"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת גולדשטיין, לא שאלתי אותך. נתבקשתי עליידי השר קורפו להביא את החשוכה.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושב-ראש, אם זו חשוכתו של יושב-ראש הכנסת, אני מסתפק בכך ומבקש שזה יידשם כפרוטוקול.

הי"ר ד' בן-מאיר:

בסדר.

יא. הצעה לסדר-היום

עמדת ראש הממשלה והליכוד כלפי הבעיה הדמוגרפית

הי"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 7786: עמדת ראש הממשלה והליכוד כלפי הבעיה הדמוגרפית — מאת חבר הכנסת חיים רמון. בבקשה.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאשר אנחנו מתווכחים עם הליכוד ומעלים את הנושא הדמוגרפי, אנחנו נתקלים בתשובה שלפיה הבעיה אינה בעיה, למעשה לא קורה דבר, מה שהיה לפני עשרים וארבעים שנה קיים גם היום, ואין לנו מפני מה לחשוש. דבר לא קורה.

הגדיל לעשות אחד מן הדוברים המרכזיים, כנראה, במערכת הבחירות של הליכוד בתקופה הקרובה, מר נתניהו, שאמר, ואני מצטט: "מאז 1968 ועד 1988 לא קרה דבר בנושא הדמוגרפי, ומה שהיה כאשר נכנסנו לשטחים נכון גם היום".

ובנאום בפני נשות המפלגה הליכודית אמר מר נתניהו שהוא מתעניין מאוד בבעיה הדמוגרפית. לפני שש שנים הוא ניגש ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה ובדק את המצב הדמוגרפי. מאז, מדי שנה כשנה, כשהוא יורד מן המטוס, עוד לפני שהוא פורק את המוודות, הוא ניגש ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בודק, ורווח לו — אין שינוי.

חשבתי: אם איש, הנחשב בליכוד — לפחות על-פי התוצאות — לאיש רציני, אומר דברים כאלה — מן הסתם הם נכונים. מן הסתם יש בהם אמת. הלכתי לבדוק זאת בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בתל-אביב, ומה מתברר?

דן תיכון (הליכוד):

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נמצאת בירושלים.

חיים רמון (המערך):

יש סניף בתל-אביב. מתברר, שמר נתניהו לא קרא, כנראה, אולי בגלל איזה jet lag, את הנתונים. כשש השנים

האחרונות חל השינוי הדרמטי ביותר בכל השנים ביחס המספרי בין יהודים לערבים במדינת ישראל ובשטחים המוחזקים.

מרס גלזר-תעסה (הליכוד):

מר נתניהו דיבר על ערביי ישראל — — —

חיים רמון (המערך):

חברת הכנסת גלזר-תעסה, אני מצטט — — —

הי"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת רמון, אני מבקש שתשים לב לכך שחברת הכנסת גלזר-תעסה יושבת במקומי הקבוע, זה נותן לה את האומץ.

חיים רמון (המערך):

בגלל זה אני מתייחס אליה בנימוס מעל ומעבר למקובל.

חברת הכנסת גלזר-תעסה, לא היא, כששואלים אתכם, רבותי בליכוד — הרי מעל הבמה הזאת הכטיח סגן השר רוני מילוא, שאם, חס וחלילה, יהיה לכם רוב, אתם תספחו את כל השטחים, ואז חובה עלינו למנות את כל מי שחי בשטח הזה. זה מה שאתם עושים. זה מה שיקרה כאשר אתם תספחו את כל השטחים — חס וחלילה, כמובן, זה מה שהבטחתם לעשות. כואו נראה מה תהיה התמונה הדמוגרפית אם תספחו את כל השטחים.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

אבל מר נתניהו לא מדבר על זה.

חיים רמון (המערך):

סליחה, הוא מדבר על זה.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

הרי אתה לא מתווכח אתנו.

אליעזר שוסטק (הליכוד):
של יהודה ושומרון.

חיים רמון (המערך):
של מדינת ישראל והשטחים. אני מתאר מצב שאתם רוצים בו. אם יתגשם החלום הנורא שלכם — מכחיצתי נורא, מכחיצתכם חלום — אם יתגשם מה שהבטיח פה רוני מילוא — שאם, חס וחלילה, יהיה לכם רוב, אתם תספחו — זה מה שיקרה. הרי זה מה שאתם אומרים לציבור, זה מה שאתם מבטיחים לו, זה מה שאתם — — —

שד התחברוה ח' קורפו:
"חס וחלילה" על הרכב או על הסיפוח?

חיים רמון (המערך):
כל ה"חס וחלילה" הן תוספות שלי. על שניהם גם יחד.

בני שליטא (הליכוד):
לפחות אומרים אמת.

חיים רמון (המערך):
מאה אחוז. כואו נראה מה היא האמת הזאת. תישאו באחריות לאמת הזאת. אל תנסו לסלף את האמת הזאת.

ב־1968 היה היחס בין יהודים לערבים בשטחי מדינת ישראל והשטחים המוחזקים: על כל תושב לא-יהודי היו 1.83 תושבים יהודים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
תחילת מ־1948. יהיה לנו הרבה יותר קל לדעת מה קרה במדינה הזאת.

חיים רמון (המערך):
אני מבקש שלא תציע לי עכשיו. אדוני היושב-ראש, אני מבקש שחבר הכנסת גולדשטיין לא יפרע לי. אודה לכם אם תסכימו למספרים בשקט. עד עכשיו היו קריאות כיניים. אני מאוד מבקש. אתחיל מ־1968, ואתה תתחיל מאיפה שאתה רוצה.

ב־1986 — כנור לכם, לדברי מר נתניהו לא חל שינוי — היה היחס: על כל תושב לא-יהודי יש 1.71 יהודים; אם נכלול את הדרוזים — על כל תושב לא-יהודי יש 1.65 תושבים יהודים.

היום, כאן ועכשיו, מטילים אימה. מה המגמות? מה קורה כבר היום בריכוזי הטבעי? חבר הכנסת שוסטק, אני מניח שיש לך נכדים צעירים. אם יש לך נכד מתחת לגיל 7, דע לך, שהוא שיין למיעוט, הוא בן מיעוטים, כי יש 48% ילדים יהודים ו־52% ילדים לא-יהודים. אתה מגדל נכד השיין למיעוט.

דן חיכין (הליכוד):
כך יימשך התהליך. אתה יודע זאת.

חיים רמון (המערך):
חבר הכנסת חיכין, תן לי להציג את הנתונים.

הי"ר ד' בן-מאיר:
רבותי, הוא רוצה להציג את הנתונים. נותרו לו עוד שתי דקות.

חיים רמון (המערך):
אני יודע שאין לכם חשובה על הנתונים האלה. אני מבקש.

כאשר אתה יוצא היום החוצה ורואה קבוצת ילדים מתחת לגיל 7 — במדינת ישראל, עם השטחים שבהם אנחנו שולטים.

חיים רמון (המערך):
אני מתווכח אתכם, ואני מתווכח אתו. כדובר מרכז שלכם.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):
תחכה עד שהוא יבוא.

חיים רמון (המערך):
אין לי כבר סבלנות לחכות עד שהוא יבוא. כשהוא אומר זאת — אני יכול לצטט, ושמעתי כמו אחוזי — כששאלו אתכם, כששאלו אותו: מה יקרה? הרי אתם מציעים סיפוח. האם מדינת ישראל תמשיך להיות מדינה בעלת רוב יהודי-יציב, כן או לא? הוא אמר: אין בעיה דמוגרפית. כואו נראה אם אין בעיה דמוגרפית.

נעזוב לרגע את מר נתניהו, הוא חשוב פחות. אני מבקש שתקשיב, אולי גם אתה תשנה את עמדתך, תחשוב פעמיים אם באמת צריך לספח, מה המשמעות של סיפוח — בין סיפוח זה יורה ובין סיפוח זה פקטו.

אליעזר שוסטק (הליכוד):
על כך הוא דיבר — שבסיפוח לא היה גידול.

חיים רמון (המערך):
בסיפוח היה גידול. מה זה "לא היה גידול"? הרי כולם יודעים, הרי לא צריך להיות שגריר באו"ם כדי לדעת, שכאשר נכנסנו לעזה ב־1967 היו שם 300,000 תושבים, והיום יש שם 650,000 תושבים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
למה אתה פוגע באבן?

חיים רמון (המערך):
יכול להיות ש־300,000 — 350,000 תושבים זה לא גידול. יכול להיות שזה לא גידול, יכול להיות שאתה לא רואה אותם, יכול להיות שהם נעלמים. מכל מקום, כל ילד, לא רק בעזה, גם בתל-אביב ובירושלים, יודע מה קרה בעזה ב־20 השנים שחלפו. אבל נעזוב זאת.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):
אם כל ילד יודע — — —

חיים רמון (המערך):
כל ילד יודע. אבל אתם מנסים לעוות, אתם מנסים לסלף. מה היה ב־1968? הסכימו נא לנתונים.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):
לא מתאים לך.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
לפי השיטה הזאת צריך לעזוב את הארץ.

חיים רמון (המערך):
חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, קודם כול נשמע את הנתונים, ואחר-כך נחליט אם עוזבים או לא. אל תטילו אימה. לא צריך לעזוב. זה לא שחור או לבן. אנחנו לא עיוורי צבעים כמכוס.

אליעזר שוסטק (הליכוד):
רק אל תעשה סיפוח — — —

חיים רמון (המערך):
כל הנתונים שאני מכיח, חבר הכנסת שוסטק, הם נתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה במדינת ישראל.

חוברת ל"ח, ישיבה חס"ד
— הצעה לסדר-היום: הודעת יושב-ראש הכנסת —

הרשע מצא (הליכוד):

לא בעוד 100 שנים; בעוד 30 שנה.

חיים רמון (המערך):

סליחה, לא 30. חברים, לא כדאי לכם להתווכח, כי אלה נתונים בדוקים. אני תיארתי לעצמי שתשלפו נגדי את החוכמה הזאת, באמת לא היה קשה לצפות את זה.

הי"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת רמון, אתה חייב לסיים.

חיים רמון (המערך):

אני אסיים אם — — —

הי"ר ד' בן-מאיר:

בלי אם, אתה חסיים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

מה היה ב'1948? זה מה שחשוב. מה היה ב'1948, כאשר הוקמה מדינת ישראל? כמה ערכים היו? חננה על השאלה, בבקשה.

חיים רמון (המערך):

לפני כן אני אענה על שאלה אחרת.

הרשע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הזמן שלו אזל.

חיים רמון (המערך):

בעצם הצגת השאלה, אתם אומרים: המצב הזה התרחש, כלומר, בעצם הצגת השאלה, אתם אומרים שהמצב הרע, המצב שאתם לא מסכימים לו, המצב שאתם חושבים שהוא לא טוב, יבוא בשנת 2060, בשנת 2050.

אני רוצה לשאול אתכם: אם אתם מסכימים שזוהי תוצאה רעה, האם אתם רוצים להביא אותה בעוד 10 שנים, או לדחות אותה עד 2040, עד 2050? אנחנו נתארגן, אנחנו נחשוב ונמצא פתרונות כאן ועכשיו. את מה שאתם רואים כרע ב'2050 אתם רוצים להביא עלינו כרגע? למה הדבר דומה? — לאדם שעלול ללקות במחלה קשה בעוד 40 שנה, והוא אומר: לא, מוטב לי להביא אותה עלי כאן ועכשיו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הטיעון הוא טיעון אחר.

חיים רמון (המערך):

סליחה, וכיוון שבעצם הצגת השאלה אתם מסכימים לאנליזה, כואו נמנע יחד הבאת חורבן על מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית בגלל איזה טירוף טריטוריאלי שאחו בכם ושאתם מעדיפים אותו על כל שיקול אחר, תודה.

יב. הודעת יושב-ראש הכנסת

להודיע דר-משמעות, כי אין בכוונתי לאפשר הכאתו של החוק אתמול, והוא לא יובא היום לפני השעה 16:00. השר קורפו חזר ושאל אותי בעניין זה, ואני חזרתי ועניתי על כך.

גם היום, בדיון בכית-המשפט, הודיעה נציגת הפרקליטות בשמי, כי אין בכוונתי לאפשר את הבאת הצעת החוק היום לפני השעה 16:00, וכי בשעה 16:00 החוק אכן יובא לדיון.

מכחינה פורמלית, אילו רצה בית-המשפט, הוא יכול היה, כמובן, להוציא הוראת ביניים, יש לו כל הכלים המתאימים

השטחים שאתם רוצים שיהיו חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, אנחנו מיעוט. זה החלום הציוני? זה החזון הציוני?

מה יקרה? — יש תחזיות של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. אני מוכרח לומר: לזכות הלשכה הזאת, שתחזיתיה הוכיחו את עצמה באופן כללי כמדויקת. למשל, ב'1954 חזתה הלשכה, שכ'1965 תמנה האוכלוסייה 2.5 מיליוני תושבים. התחזית התממשה ב'1964. ב'1963 חזתה הלשכה, כי ב'1970 תמנה האוכלוסייה 3 מיליוני תושבים. התחזית הזאת התממשה במדויק, כלומר, יושבים שם אנשים רציניים, היודעים על מה הם מדברים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אפשר לשאול אותך שאלה?

הי"ר ד' בן-מאיר:

אני מבקש, יש לו עוד דקה אחת לסיים.

חיים רמון (המערך):

אם תרע את הנתונים, על סמך הנתונים אני מוכן שחשאל אותי שאלות.

לפי תחזית אופטימית של הלשכה — דהיינו, ששיעור הגידול באוכלוסייה היהודית יהיה גבוה, ובאוכלוסייה הלא-יהודית הוא יהיה נמוך — הרי כבר בשנת 2005 יהיה היחס 1.5:1. לפי תחזית פסימית יהיה היחס כמעט אחד לאחר, או, ליתר דיוק, 52% — 53% יהודים ו-47% — 48% לא-יהודים. זה החזון שאלי אתם מגלגלים אותנו, כי אין דרך אחרת. אלף נאומים חוצבי להבות לא ישנו את הנתונים הללו. אז מה היא מדינת ישראל, זה רק שטח? זו רק מדינה של כמה קילומטרים? בגבאליה ובלאטה במדינת ישראל עם 650,000 תושבים זו ציונות, ואם אנחנו לא נימצא בעזה, עם 650,000 תושבים, זו אנטי-ציונות? זה החזון? זה מיתוס, זו מיסטיקה חסרת בסיס וחסרת שחר.

יש שתי תשובות. האחת — תהיה עלייה. אני בהחלט רוצה להאמין שתהיה עלייה, ועלייה גדולה, אבל מעולם לא בנינו על דברים שאולי יהיו. לציונות היה חזון, והיתה מדיניות ריאליסטית. האם מותר להאמין, שאם לא תהיה עלייה, יבוא קצנו כאן כמדינה יהודית, או לחלופין, כמדינה דמוקרטית. מפני שאתם רוצים עוד 360 קילומטר בעזה, ומאמינים שבלי בלאטה ודיראל-בלח אין מדינה יהודית ואין מדינה ציונית?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

חיים רמון (המערך):

יש לכם תזה נוספת. אתם אומרים: הרי יש גם 700,000 — 750,000 ערבים תושבי מדינת ישראל, והם — לפי מה שאתה אומר — יהיו בעוד 100 שנים — — —

הי"ר ש' הלל:

חברי הכנסת, לפני שאנחנו ממשיכים, מאחר שהיתה כאן שאלה, אני רוצה לענות עליה בצורה דר-משמעות, כדי שלא תהיינה אי-הבנות לגבי מה הוכטח לבית-המשפט ולגבי מה שאנחנו מתכוונים לעשות.

כפי שהודעתי אתמול, גם לשר קורפו וגם לחברים אחרים, וכפי שביקשתי שידועו בשמי לבית-המשפט — כשעמדה השאלה של פנייה לבג"ץ עוד בחצות הלילה, אמרתי שאפשר

נגד הזמן. אני איני רוצה שאנחנו נחיה כאן בהרגשה, שרוצים לעשות את זה בחיפזון.

אני חוזר ומדגיש, שאם כ"ל אלה היתה שום הוראת ביניים של בית־המשפט, ולא היתה שום התחייבות מצד, היפוכו של דבר, הרי מטעמי נימוס כלפי בית־המשפט בשלב הזה, מטעמי נימוס של הכנסת כלפי בית־המשפט, וכדי למנוע תחושה שאנחנו מנסים לעשות פה מעין מירון, אני לא אביא היום את החוק, אינני יכול להתחייב לגבי ההמשך, אלא לאחר שנשמע את ההחלטה. מכל מקום, אני נותן עכשיו זמן, גם לבית־המשפט וגם לעצמנו, לראות היכן אנחנו עומדים. אני אומר את הדברים האלה על־מנת שהעבודה בכנסת תיעשה בצורה מסודרת, ולא כמתח מיותר.

השר קורפו, בכקשה.

שר התחבורה ח' קורפו:

אני רוצה להודות ליושב־ראש על ההחלטה הנכונה והנכונה. אני רוצה לציין: בדרך כלל, כשהיושב־ראש מייצג אותנו, הוא אומר כאילו אנחנו אמרנו זאת. הגברת כיינש אמרה את זה הבוקר בבית־המשפט, כאשר היא נשאלה על — היא אמרה: יש לי הבטחה, שהחוק לא יובא לדיון עד שבית־המשפט יוציא את החלטתו.

היו"ר ש' הלל:

אני לא הייתי בבית־המשפט. תזרחי ודיברתי עם הנציגה שלנו. אבל כרגע זה לא משנה.

שר התחבורה ח' קורפו:

בכל אופן, אני מוצא לנכון את ההחלטה הנכונה של היושב־ראש.

היו"ר ש' הלל:

יפה, תודה רבה.

ג. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

והבנייה (תיקון מס' 26), התשמ"ח — 1988, שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

לדיון מוקדם — הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה), התשמ"ח — 1988, מטעם קבוצת חברי הכנסת, תודה.

היו"ר ש' הלל:

תודה.

יד. הצעה לסדר־היום

עמדת ראש הממשלה והליכוד כלפי הבעיה הדמוגרפית

היום לא חל אלא שינוי מזערי ביחס המספרי בין יהודים לערבים בארץ־ישראל.

בין 1967 ל-1986 עלה אחוז ערביי ארץ־ישראל ככלל אוכלוסיית הארץ ב-1.35% בלבד, והיחס בין היהודים לערבים — והכוונה לערביי ישראל ולערביי יהודה, שומרון ועזה גם יחד — הוא 62.34% לעומת 37.66%. משקלם של ערביי יהודה, שומרון ועזה באוכלוסיית ארץ־ישראל ירד מ-26% ב-1967 ל-24.2% ב-1986.

בתחזיות דמוגרפיות, אם לא הופכים אותן במתכוון לאורים ותומים, טמונה בעייתיות מרובה. יש להתייחס אליהן בהירות רבה, וודאי שאין להתייחס אליהן כמצע לדיון מדיני.

לכך, עד לרגע זה לא נאמר דבר וחצי דבר, אבל, ראשית, אני התחייבתי, שנית, ליתר ביטחון, כאשר ראיתי שער השעה 16:00 אין הודעה של בית־המשפט, ביקשתי להפסיק את הישיבה. כלומר, הישיבה נפתחה, אך היתה רחיי עד לשעה 17:00, מטעמי נימוס ודרך ארץ, מתוך הנחה שאולי ירצה בית־המשפט לומר משהו.

כינתיים, בשעה 17:00, כפי שאני מבין, הובא החוק והועבר בקריאה ראשונה.

אני רוצה לומר, כי אין ככוונתי להביא היום את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית אלא לאחר שבית־המשפט יאמר את דברו — אם יש לו מה לומר היום. כפי שאמרתי קודם, הכנסת — ואף אני באופן אישי — איננה חייבת לנהוג כך. אינני נוהג לחשוב, שכאשר יש פנייה לבג"ץ, צריכה הכנסת להפסיק את עבודתה. עם זאת, מאחר שאני יודע שהיתה פנייה, ומאחר שאני יודע שבית־המשפט יושב עכשיו בניסיון לנסח את סיכומו כעניין הזה — כדי שלא ייכנס מישור, בין מחברי הכנסת ובין מתוך המערכת, ללחץ, אינני גורס שאנחנו צריכים לעשות פה דבר בחופזה. אם, ודווקא, לבית־המשפט עוד שעה, שעתיים, שלוש שעות כדי לסכם את דבריו, אני לא אתיר להביא את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, שזה השלב המשמעותי.

מדרכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הוועדה צריכה — — —

היו"ר ש' הלל:

אני לא אמרתי לוועדה מאומה, אני לא עוסק בוועדה. מבחינה פורמלית, כפי שאחם יודעים, הדבר המשמעותי הוא לא הקריאה הראשונה, אלא הקריאה השנייה, ולמעשה, הקריאה השלישית. אין ככוונתי ליצור פה תחושה של מירון.

היו"ר ש' הלל:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות יושב־ראש הכנסת, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית — הצעת חוק התכנון

היו"ר ש' הלל:

אני מתכבד להזמין את שר התחבורה, חיים קורפו, להשיב על ההצעה לסדר־היום מס' 7786 של חבר הכנסת חיים רמון.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושב־ראש, נוסח נכבדה, מהפכים דמוגרפיים קורים כתוצאה מאירועים דרמטיים. כאלה היו העלייה ההמונית לישראל מחד גיסא, ובריחת ערביי ארץ־ישראל בעת מלחמת העצמאות מאידך גיסא.

החליכים דמוגרפיים טבעיים, כגון הגירה פנימית וחיצונית או ריבוי טבעי, גורמים לשינויים מזעריים בלבד, המתפרסים על פני זמן רב. ואכן, אנו רואים כי מאז 1967 ועד

הזו. היום, השבת לאל, אנחנו מסוגלים להביא לבנייתו ולהמראתו של מטוס ה"לביא", אותו מטוס שצורם לחבר הכנסת רמון ולחבריו.

מה הבהלה שאתם רוצים לזרוע בקרב העם הזה על-מנת להחזיר שטחי מולדת? מה הבהלה, מה הפחד? האם אינכם מבינים, שבבהלה הזאת אתם שומטים מתחת רגלינו אותה קרקע ציונית? כאשר עלינו על הקרקע הזו, לא היתה לחבר הכנסת חיים רמון הזכות — — —

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

— — —

חיים רמון (המערך):

מה זה "ציוני" בעיניך?

יהושע מצא (הליכוד):

אגיד לך מה זה. ידידי הטוב כצ'לה — — —

הי"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת רמון, אני אקרא אותך לסדר. חבר הכנסת כ"ץ-עוז, אני כבר קראתי אותך פעם אחת לסדר היום.

יהושע מצא (הליכוד):

ידידי סגן השר כ"ץ-עוז, אדמת נחל-עוז, הסמוכה לעזה, אותה אדמה היא, אותו סבל עברה. אל תשכח, שאתה יושב על אדמה שגאלנו אותה ב-1948. לא היתה לך, ולא היתה לחבר הכנסת רמון, הזכות שהורכב יעלו לארץ הזו לפני דורות. לי היתה הזכות הזאת, משפחתי עלתה לפני 13 דורות, ואז עלינו כציונים, וידענו שנמצא בארץ הזאת ערבים. ידענו שלא נמצא פה 10 מיליוני יהודים, אבל ידענו שנגאל את נחל-עוז וקרקעות נוספות על-מנת שהמוני יהודים יעלו לארץ הזאת. אתם קטני אמונה. אתה, העוסק בעלייה, סגן השר כ"ץ-עוז, אתה, הרוצה למנוע ירידה, נוסחה ראשונה שבראשונות היא

חיים רמון (המערך):

— — —

הי"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת חיים רמון, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

יהושע מצא (הליכוד):

קודם כול יש לחזק את אמונתם של היושבים פה בארץ-ישראל. כל עוד האמונה הזו חלשה, לא תצליח למנוע ירידה. על כן אני מציע, שתחזוק את רוחו של העם, ואל תחלישו אותו.

הי"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת מצא, כשאתה אומר שחבר הכנסת רמון וחבריו קרקע את ה"לביא", אתה מתכוון גם לשר האוצר משה נסים ולחבריו, אל תשכח זאת.

יהושע מצא (הליכוד):

אתם אנסתם אותו.

הי"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת של השר המציע, להעביר את הנושא לוועדה, והצעה שנייה של חבר הכנסת יהושע מצא, להסיר את ההצעה מסדר-היום.

חיים רמון (המערך):

אני מציע דיון במליאה.

שום בעיה דמוגרפית לא גרמה לשינוי במדיניות הציונית או במדיניותה של מדינת ישראל, ומדינת ישראל אף לא נקטה בעבר מדיניות כלשהי כדי להשיג מטרות דמוגרפיות.

"הוצאת השר הדמוגרפי מן הבקבוק" אינה מכוונת לפתור "בעיה דמוגרפית", אלא להשתמש בה כתמרץ לנקיטת קו מדיני מוגדר — ניתוק יהודה, שומרון ועזה ממדינת ישראל. פתרון מדיני כזה לא יפתור כל בעיה דמוגרפית בארץ-ישראל, והוא עלול רק להחרף אותה. קשה אפוא להניח, כי התומכים בקו הזה אומנם מאמינים כי קיימת בעיה דמוגרפית אמיתית. כנגד זה אלה המאמינים בקיימה אכן מציעים פתרון דמוגרפי בצורת טרנספר — פתרון שאין להעלותו על הדעת, המעיד על קריאה לא נכונה של התהליכים הדמוגרפיים בארץ-ישראל ועל ייאוש ואיבוד תקווה בעתידו של העם היהודי.

יש להפריד בין הפתרון הפוליטי הערבי-הישראלי לבין פתרון "הבעיה הדמוגרפית": את הסכסוך הערבי-הישראלי ניתן לפתור רק על-ידי הסכם, שיכיר בחיים בצוותא של יהודים וערבים בארץ-ישראל, הסכם שיאפשר לשני העמים לחיות את חייהם ללא התערבות חיצונית. צריך למצוא את הנוסחה המדינית לכן על-פי הסכמי קמפ-דייוויד.

אם משהו מבין יהודי הגולה חושש מקיומה של בעיה דמוגרפית, אמיתית או מדומה, יארוז נא את חפציו ויעלה לישראל. פתרון דמוגרפי ל"בעיה דמוגרפית" נעוץ בעלייה המונית לישראל.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת חיים רמון לוועדה, כדי שהוא ייזוכח לדעת, שהמספרים שהוא הביא קלוטים ממקורות לא מהימנים, בעוד הנתונים שאני מסתיר הם הנתונים המדויקים. אני מציע להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה, כדי שהיא תעסוק בסוגיה הזאת ותלכן אותה עד תומה.

חיים רמון (המערך):

אדוני השר, אדרבא, אם הנתונים שלי הם הנכונים, תצטרף אתה להשקפת: אם הנתונים שלך הם הנכונים, אצטרף אני להשקפתך. אני מציע לך זאת כאתגר.

הי"ר ש' הלל:

חבר הכנסת רמון, אנחנו לא עוסקים ב"דילים", בוודאי לא בצורה הזו.

רשות הדיבור לחבר הכנסת יהושע מצא להצעה אחרת.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאחר שקשה להתווכח עם קטני אמונה, כמו חבר הכנסת חיים רמון וחבריו, ומאחר שלרעתי דבריהם של קטני אמונה אינם ראויים להיות נדונים בוועדה, אני מציע להסיר את דבריו של חבר הכנסת חיים רמון מסדר-היום.

חבר הכנסת חיים רמון פתח את דבריו בשאלה: האומנם מה שהיה לפני 20 שנה קיים גם היום? הוא שאל שאלה נוספות: מה שהיה אז, לפני 20 שנה, נכון גם היום? ואני אשיב לחבר הכנסת חיים רמון: לא. מה שהיה לפני 40 שנה אינו נכון להיום.

לפני 40 שנה, חבר הכנסת חיים רמון, לפני הקמתה של המדינה, היינו בארץ-ישראל עם קטן וחלש, שמנה פחות מ-600,000 יהודים, זאת לתשומת לבו של חבר הכנסת חיים רמון. השבת לאל, היום אנחנו מתקרבים ל-3.5 מיליון יהודים. לפני 40 שנה היינו בקושי מסוגלים להרכיב "פיפר" במדינה

לוועדה שתקבע ועדת הכנסת, מול ההצעה להסיר את הנושא מסדר-היום.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא
לוועדה שתקבע ועדת הכנסת — רוב
בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום — מיעוט
ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע
ועדת הכנסת נתקבלה.

הי"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת חיים רמון, אתה מסכים שהנושא יועבר
לוועדה?

חיים רמון (המערך):
אם זו ועדת החוק והביטחון, אני מסכים, כי זו הוועדה
היחידה שתשב בפגרה.

דב שילנסקי (הליכוד):
ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הי"ר ד' בן-מאיר:
אני ממליץ להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא

טו. הצעת חוק העלייה והקליטה, התשמ"ז — 1987*

(הצעת חבר הכנסת י' ארצי)

ותעסוקה. חובתו של העולה היא לשרת בצה"ל. חובות המדינה
הן להבטיח את זכויות הקשישים, את זכויות ביטוח הבריאות.
הדברים האלה באים לידי ביטוי בהצעת חוק זו. אני רוצה
לסעון שהיא מושלמת. היא מצריכה בדיקות ודיון מפורט
עלימנה שתיתן מענה על כל הבעיות המתעוררות. אבל הדבר
דרוש עכשיו יותר מאי-פעם.

אנו עומדים בפני מהפכה בתחום קליטת העלייה. לפי
המלצות ועדת כ"ץ, הסוכנות היהודית יוצאת מתהליך
הקליטה. תהליך הקליטה עובר במלואו לידי המשרד לקליטת
העלייה, דהיינו, המדינה היא זאת אשר תקבל את העולה מאז
עלייתו ארצה, מאז דורכת רגלו על אדמת הארץ, ועד לסיום
תהליך הקליטה.

החוק דרוש כדי להבטיח פיקוח על תהליכי הקליטה,
התערבותה של המדינה, של מבקר המדינה, אפשרויות של
פניה משפטית — שלפי מיטב ידיעתי לא קיימות עד לשעה זו,
אף שמאות אלפים עברו תהליכים קשים ונגרמו עוולות רבות,
לא אחת מתוך שרירות. לכן דרוש החוק, ואני מבקש מהכנסת
להצביע בעד החוק שאני מגיש. תודה.

הי"ר ד' בן-מאיר:

תודה לחבר הכנסת יצחק ארצי. אני מכיר אותו על כך
שבשעת נעילה של הכנסת האחת-עשרה הוא חתם את פעילותו
בהצעת החוק הזאת. חבר הכנסת יצחק ארצי היה פעיל ביותר
הרבה שנים בוועדת העלייה והקליטה, ואני רוצה לשבח אותו.

מי בעד העברת הצעה זאת לוועדת העלייה והקליטה
להכנתה לקריאה ראשונה — ירים את ידו.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק העלייה
והקליטה, התשמ"ז — 1987, לדיון מוקדם
בוועדת העלייה והקליטה נתקבלה.

הי"ר ד' בן-מאיר:

ברוב מכריע עוברת ההצעה לוועדת העלייה והקליטה
להכנתה לקריאה ראשונה.

הי"ר ד' בן-מאיר:
אני מזמין את חבר הכנסת יצחק ארצי לנמק מהמקום את
הצעת חוק תכ"ז, הצעת חוק העלייה והקליטה,
התשמ"ז — 1987, בבקשה.

יצחק ארצי (שינוי — תנועת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זכותו של היהודי לעלות
לישראל מעוגנת בחוק השבות. חוק זה מגדיר את זכותו
היסודית של כל יהודי באשר הוא שם לעלות לישראל. עם כואו
ארצה הוא הופך אזרח לכל דבר. בין השאר, מוענקת לו ללא
הגבלה גם זכות מיידית לבחור ולהיבחר. מעמדו המעשי הוא
מעמד של עולה חדש.

עלייה איננה הגירה. היא מלווה קליטה, מאמץ מסודר
ומרוכז להקל על המהגר העולה, את קליטתו בעבודה, בשיכון
ובחברה, לשם הפיכתו לאזרח מלא של המדינה.

מאות אלפים עברו בשנות קיומה של המדינה את התהליך
של ההתערבות בארץ והפיכתם לאזרחי מדינת ישראל. לשם כך
הם קיבלו סיוע נדיב, חומרי ומסרי, מהסוכנות היהודית, ומאז
הקמתו של המשרד לקליטת עלייה — גם ממדינת ישראל.

תמוה הדבר, שפעולה הנוגעת למאות אלפי עולים לא
מצאה את ביטורה בחוק בישראל. עד כה אין לנו חוק העלייה
והקליטה, שיגדיר את התהליכים הגורליים, את זכויות העולה
ואת חובותיו. לפי המצב המשפטי ייתכן היום ביטול כל
הסידורים והתקציבים המוקדשים לעלייה ולקליטה באמצעות
רוב מקרי כנסת. זהו מצב בלתי נסבל.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למצב זה אני רוצה לשים
קץ על-ידי הצעתו לחוק חוק העלייה והקליטה. את החוק
הגשתי בדיון לפני שנה, ב-27 ביולי 1987. אני מודה
ליושב-ראש הכנסת ולמזכיר הכנסת שאפשרו לי להתגבר על
תקלה משורית ולהגיש חוק זה בשעות האחרונות לכהונתה של
הכנסת האחת-עשרה.

מה רוצה החוק להסדיר? החוק רוצה להסדיר את חובות
המדינה כלפי העולה, מצד אחד, ומצד שני — את חובות
העולה וחובותיו. חובת המדינה היא לספק דיור, לימודים

טז. הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ח — 1988*

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

חברי הליכוד וגם חברי המערך. הם מגישים אותה יחד למליאת הכית על דעת שתי הסיעות, הליכוד והמערך.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק הזו לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. חברי הכנסת, זאת הצעת חוק טרומית. מי בעד העברתה לוועדת הפנים להכנתה לקריאה ראשונה — ירים את ידו.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ח — 1988, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נחקלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

כרוב מכריע הצעת החוק מועברת לוועדת הפנים להכנתה לקריאה ראשונה.

ז. הצעת חוק הרשות לפיתוח ירושלים, התשמ"ח — 1988**

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

"לירושלים יינתנו עדיפויות מיוחדות בפעילויות של רשויות המדינה לפיתוחה של ירושלים בנושאי משק וכלכלה ובנושאים אחרים. הממשלה תכונן גוף או גופים מיוחדים לכביצו סעיף זה."

מטרת החוק המוצע לכוון גוף כאמור בחוק היסוד. הרשות המוצעת תשקור על פיתוחה הכלכלי של ירושלים תוך חיאום הפעילות של משרדי הממשלה, הרשויות ושאר הגופים העושים לפיתוחה ולשגשוגה של הכירה.

על הקמת הרשות המליצה ועדת מיוחדת, שבראשה עמד יושב-ראש ועדת המנכ"לים לענייני ירושלים, מר חיים קוברסקי, ובה השתתפו נציגים של עיריית ירושלים, נציגי ציבור ונציגים ממשרדי הממשלה.

הרשות לפיתוח ירושלים תפעל כאמצעות מועצה שבה ייוצגו משרדי הממשלה, עיריית ירושלים, נציגי ציבור ומוסדות להשכלה גבוהה. ניהול ענייני הרשות יהיה בידי מינהלה, שתורכב מנציגי משרדי הממשלה בעיריית ירושלים.

ביצוע החוק יופקד בידי יושב-ראש ועדת השרים לענייני ירושלים או השר שהממשלה קבעה לעניין חוק זה ביחד עם שר האוצר.

כעת הדיון בוועדה, הוכנסו תיקונים. מספר לחוק, והעיקרים שבהם הם אלה:

1. לתפקידי הרשות נוסף: "לפעול למען ריכוז הנהלות משרדים ויחידות ממשלתיות וארגונים ארציים בירושלים". נקבע שבביצוע תפקידיה תדאג הרשות שפעולותיה לא יעמדו בסתירה להחלטות שקיבלה מועצת עיריית ירושלים, ושהיו תואמות את מדיניותה הכלכלית של הממשלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, נשיאות הכנסת אישרה עוד הצעת חוק טרומית אחת. ינמק אותה מהמקום במשך דקה חבר הכנסת חיים רמון: חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ח — 1988.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כשם חברי הכנסת דוד מגן, יצחק פרץ, חיים קופמן וחיים רמון אני מתכבד להגיש את חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה).

חוק זה בא לאפשר את מימון הבחירות המקומיות בדיוק באותה מתכונת שבה מומנו הבחירות לרשויות המקומיות ב-1983. החוק הוא בדיוק אותו חוק, יש בו רק עדכון של הסכומים.

לגבי התאריכים יש בהצעת החוק חזו שתי גרסאות: אם יתקיימו הבחירות לכנסת והבחירות לרשויות המקומיות יחד — הצעת חוק זו מתאימה; אם הן לא תתקיימנה יחד — גם אז הצעת החוק מתאימה. לכן על הצעת החוק חזו חתומים גם

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מומין את חבר הכנסת יהושע מצא להביא את הצעת חוק הרשות לפיתוח ירושלים, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

חבר הכנסת מצא, אבי אכוח, אכוח, שעלה לארץ לפני 13 דורות, לא תיאר לעצמו, שאחד מניניו יביא את חוק ירושלים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בכנסת ישראל הריבונית שבירושלים בירת ישראל.

יהושע מצא (בשם ועדת הכספים):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני אומנם מודה על הדברים, וזו אמת, נפלה בחלקי, כבן ירושלים זה דורות רבים, וכמי ששימש למעלה מ-20 שנה חבר מועצת העיר וסגן ראש העיר, הזכות הגדולה להביא את חוק הרשות לפיתוח ירושלים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. אכן זו זכות גדולה גם אליבא דיוסי שריר.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יהושע מצא (בשם ועדת הכספים):

אני מציע לך, יוסי, שלא לפגום בחוק הרשות לפיתוח ירושלים על-ידי ערבו מן בשאין מינו.

סעיף 4 לחוק היסוד: ירושלים בירת ישראל קובע: "הממשלה תשקור על פיתוחה ושגשוגה של ירושלים ועל רוחות תושביה על-ידי הקצאת משאבים מיוחדים, לרבות מענק שנתי מיוחד לעיריית ירושלים (מענק הכירה) באישור ועדת הכספים של הכנסת.

* נספחות.

** "דברי הכנסת", חוב' ל"ז, עמ' 3640, נספחות.

היה ניתן לומר, שהוועד צעד חשוב בפיתוחה של הכירה ירושלים. אבל מה לעשות, לאחר דיונים רבים וממושכים, בוועדות שונות ומשונות, בעצם הוסכם שלא להסכים, ובפנינו מוצגת הצעת חוק מסגרת. מאחר שסכרתי שללא שני סעיפים חשובים בעצם נותר החוק ריק מכל תוכן, אציין את שני הסעיפים שהייתי רוצה לראותם כלולים במסגרת החוק הזה ומבוצעים.

האחר, אחרי סעיף 1 אני מציע, שתחת עיריית ירושלים יהיה אזור פיתוח א' לענין חוק לעידוד השקעות הון בתעשייה.

השני — המלצה על מתן פטור ממכרז פומבי לענין הקצאת מקרקעי ישראל לפיתוח ירושלים.

אני חושב, שללא שני הסעיפים הללו החוק לוקה בחסר, ובעצם אנחנו מאשרים חוק ריק מתוכן. מאחר שסכרתי שההסתייגויות הללו חשובות, מצאתי לנכון להעלותן בפני המליאה. אבל בימים האחרונים אני נלחץ מכיוונים שונים ומשונים, ואיני מבין מדוע ועל מה, מסתבר שקבלת שתי ההסתייגויות כרוכה באמת בסיוע גדול לירושלים, ואין כרגע כסף לייצר לצורך העניין הזה, לכן, אני מסתפק בהשמעת שתי ההסתייגויות שלי ומבקש שלא להעמידן להצבעה.

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת דן תיכון, אני מאוד מצטער על כך.

דן תיכון (הליכוד):

הבטחתי לראש העיר, הוא לחץ עלי.

היו"ר ד' בן-מאיר:

שני חברי הכנסת האחרים אינם מנמקים את ההסתייגויותיהם. ניגש להצבעה.

יש הסתייגות של חבר הכנסת תופיק טובי לסעיף 1, המגדיר אחרת את תחומי העיר ירושלים.

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 1 לא

נתקבל.

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' בן-מאיר:

עד סעיף 22 ועד בכלל אין הסתייגויות, כיוון שחבר הכנסת דן תיכון הסיר את ההסתייגויותיו אחרי סעיף 1 ולסעיף 6, ובכן, מסעיף 2 עד סעיף 22 אין הסתייגויות.

ה צ ב ע

סעיפים 2 — 22 נתקבלו.

היו"ר ד' בן-מאיר:

יש הסתייגות אחרי סעיף 22, של חבר הכנסת יעקב ז'אק אמיר.

ה צ ב ע

ההצעה של חבר הכנסת י"ז אמיר אחרי סעיף

22 לא נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

לסעיף 23 אין הסתייגויות.

ה צ ב ע

סעיף 23 נתקבל.

2. על השרים שימנו נציגי הממשלה מקרב עובדי המדינה כרשות ניתוסף השר לענייני דתות.

3. במקום שישה נציגי עיריית ירושלים ברשות נקבעו תשעה, מהם שישה שישקפו ככל האפשר את יחסי הכוחות במערכת העירונית.

4. מינוי נציגי הציבור עלידי השרים וראש עיריית ירושלים ייעשה כתואם עם לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים בירושלים.

5. נקבע, שנציגי המוסדות להשכלה גבוהה יבואו גם ממוסדות תורניים, ונוסף על הסכמת שר המדע והפיתוח ושר החינוך והתרבות נקבעה גם הסכמת השר לענייני דתות.

6. ענייני הרשות ינהלו בידי מנהלה שהרכבה חברי המועצה שהם, בין השאר, שרים שונים. הוועדה כללה ביניהם גם את השר לענייני דתות. הוועדה הגדילה את מספר נציגי עיריית ירושלים משלושה לארבעה.

7. הרשות תגיש בתחילת כל שנת כספים, גם לוועדת הכספים של הכנסת, נוסף על גורמים שנקבעו בהצעת החוק, דוח לגבי השנה שחלפה.

אני מקווה שתוק זה יתרום תרומה ממשית לפיתוחה ולשגשוגה של מדינת ישראל.

יש הסתייגויות מספר — שתי הסתייגויות של חבר הכנסת דן תיכון והסתייגות של חבר הכנסת יעקב ז'אק אמיר — ואני רואה אותו ברגע זה באולם. אני מניח שהם ירצו לנמק את ההסתייגויותיהם.

היו"ר ד' בן-מאיר:

יש גם הסתייגות של חבר הכנסת תופיק טובי.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מוזין אותך לנמק את ההסתייגויותיך. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, מאחר שאנחנו עוסקים בירושלים, אני רוצה לספר על מפגש שנערך ביוני 1970. הייתי אז עוזר צעיר של שר מפורסם שנקרא פנחס ספיר. באותה תקופה פורסמה הדוקטרינה הדמוגרפית שהכין חנוך סמית. הוא בא לפנחס ספיר כדי להסביר לו, שלפי התחזיות שהוא ערך בשנת 1969 ובתחילת 1970, יהיה ב-1988 רוב ערבי ממערב לירדן. חבר הכנסת חיים רמון, תשמע: רוב ערבי ממערב לירדן. ברוך השם, הגענו לשנת 1988, ואתה יודע שמבחינת האזרחים כמעט לא נשתנה דבר משנת 1969 ועד 1988.

חיים רמון (המערך):

דן תיכון (הליכוד):

ללמדך, שגם חזאי מהולל, שלמד סטטיסטיקה ובוודאי בקיא בסטטיסטיקות יותר מאתנו, טעה.

חיים רמון (המערך):

הלמ"ס, הוא לא טעה מעולם.

דן תיכון (הליכוד):

רכותי, חוק הרשות לפיתוח ירושלים, בינינו לבין עצמנו, חברי הכנסת, הוא חוק ריק מתוכן, שכן הוא עוסק בהקמת מסגרת ללא תקציב. אילו ליורנו את החוק הזה כסעיף תקציבי,

ה צ ב ע

חוק הרשות לפיתוח ירושלים,
התשמ"ח — 1988, נתקבל.

הז"ר ד' בן-מאיר:

אני קובע בזאת שחוק הרשות לפיתוח ירושלים,
התשמ"ח — 1988, נתקבל.

אני רוצה לברך את ראש עיריית ירושלים ואח חברי מועצת
העירייה, שקיבלו לידם חוק מסגרת שיאפשר להם, במידה
שישקיעו בכך יוזמה ומאמצים, לגייס משאבים לפיתוחה של
ירושלים. אני אכן מקווה שהחוק הזה יתרום לפיתוחה
ולגידולה של בירתנו ירושלים, תיכנה ותכונן.

יח. הצעת חוק רשות הנמלים (תיקון מס' 5), התשמ"ח — 1988*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

יהיה גדול יותר, היא תהיה יותר מונופוליסטית באופיה, ויהיה
הכרח שחיתן את השירותים הטובים ביותר שאפשר לתיתם.
הכנסנו גם עיקרון המלווה היום את עבודת הוועדה, ונותן
ביטוי גם לרצונה של הכנסת, שרשויות ותאגידים ממלכתיים
חדשים לא יהיו מונופוליסטיים לחלוטין באופיים, אלא יהיו
חייבים לספק את השירותים הטובים ביותר, לא תהיה תפיסה
של קיום מונופול: אם יהיה קו כלשהו של מסילה שעדיף
להפעילו על-ידי גורם אחר, תהיה רשות, על-פי הליכים
הנקבעים בחוק ועל-ידי שר התחבורה, להעביר זאת לגורמים
אחרים.

החוק הזה מוגש לכם, חברי הבית, כמעט ללא
הסתייגויות. יש רק שתי הסתייגויות, שלפי דעתי אינן מהותיות.
אני מבקש לאשר את החוק הזה לאחר שמיעת ההסתייגויות.

הז"ר ד' בן-מאיר:

תודה. אני מבין שהשר קורפו לא ינמק את ההסתייגויות
שלו. היא ברורה. חבר הכנסת אפרים שלום איננו כאולם,
ואנחנו נצביע גם על ההסתייגויות שלו.

שר התחבורה ח' קורפו:

אולי בכל זאת יורה לי אדוני להסביר את ההסתייגויות שלי?
מאוד לא נוח לי להסתייג מהצעה שיושב-ראש הוועדה השקיע
בה מאמצים רבים כל כך — — —

הז"ר ד' בן-מאיר:

בבקשה.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לנמק את ההסתייגויות של
חבר הכנסת אפרים שלום, שאיננו נמצא כרגע כאולם — —

הז"ר ד' בן-מאיר:

בבקשה. אדוני השר, בבקשה.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יושב-ראש הוועדה,
ביקשתי להשאיר את ההסתייגויות לעניין הכינוי של מנהל רכבות
ישראל כיום, מאחר שאנחנו מצרפים שתי יחידות, אומנם לא
שוות-משקל ולא שוות-עבודה, אבל במעמדה הציבורי רכבת
ישראל היא גוף גדול, עם כוח עבודה מעולה, עם עובדים רבים
מאוד, גוף שמושקעים בו מאמצים רבים.

הז"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, אחרי סעיף 23 יש הסתייגויות של חבר הכנסת
תופיק טובי.

ה צ ב ע

ההצעה של חבר הכנסת ח' טובי אחרי סעיף
23 לא נתקבלה.

הז"ר ד' בן-מאיר:

בזה סיימנו את הקריאה השנייה. אנחנו ניגשים להצבעה
בקריאה שלישית.

הז"ר ד' בן-מאיר:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמין את חבר
הכנסת אוריאל לין להביא את הצעת חוק רשות הנמלים (תיקון
מס' 5), התשמ"ח — 1988, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

אוריאל לין (בשם ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק רשות הנמלים
(תיקון מס' 5), התשמ"ח — 1988, ענינו איחוד רשות הנמלים
ומסילות הברזל לרשות אחת ולארגון עסקי אופרטיבי אחד.

כפתח דברי אני רוצה להביע את הערכת ועדת הכלכלה
לשר התחבורה, לצוות עובדי משרדו, וכן לצוות רשות הנמלים,
ששתפו פעולה עם הוועדה ועזרו לנו לקדם את החוק הזה
בתקופת זמן קצרה יחסית.

החוק נועד להשיג כמה מטרות חשובות. המטרה
הראשונה היא ייעול התובלה היבשתית בישראל, הקמת מערך
לוגיסטי שלם אחד של הובלת משאות ושל כל השירותים
הנלווים הניתנים בנמלים השונים בישראל. המטרה השנייה
היא פיתוח מערכת שירותי הרכבות לנוסעים. אנחנו מתכוונים
לפתח את שירותי הרכבות לנוסעים ברכוזים העירוניים, שאין
לגביהם כיום פתרונות תעבורה זמינים אחרים, וזה אחד
הפתרונות החשובים ביותר.

הרשות החדשה, שתהיה בהיקף הרבה יותר רציני מרשות
הנמלים היום, יהיו לה המשאבים הנחוצים כדי לעסוק בפיתוח
יעדים אלה, והיא תוכל גם לגייס משאבים חיצוניים על-פי
הצורך.

כאשר העברנו את החוק רצינו לשמור על האינטרסים של
המוכילים. שכן אנחנו יודעים, שהובלת משאות פנים-יבשתית
בישראל יש לה השפעה ישירה ומרחיקה לכת על העלויות של
מפעלים יצרניים רבים בישראל.

רצינו גם לוודא שהרשות החדשה תצמצם ככל האפשר את
העלויות הנוגעות להובלת משאות ולשירותים שהיא נותנת.
הנכסים שהיא תקבל מהמדינה לא יהיו בצורה כוללת וגורפת,
אלא על-פי רשימה סלקטיבית, ויכללו את הנכסים שאכן
נחוצים לה לצורך הפעלת מסילות הברזל ופיתוחן בעתיד. היא
תשלם למדינה חמורת נכסים אלה — לא מחיר מופרז, אלא
מחיר שייקבע על-פי שווי כלכלי, על-פי הייעוד של הנכסים.
היא תצטרך גם להיות רשות יעילה ככל האפשר, שכן כוחה

אני סבור שיש בזה ביטוי של הערכה לפעילות שלהם בעבר, ביטוי למשקלם בתוך הגוף המצורף. נדמה לי שניטיב לעשות אם לא נפגע בזיקרה ונשאיר את התואר הנוכחי של המנהל.

הי"ר ד' בן-מאיר:
תודה רבה.

ביקשתי שבחוק יישאר כנידוי של מנהל הרכבת "מנהל כללי של מסילות הברזל". כיוון שברכבת ישראל קיים התואר של "מנהל" בתחומים רבים. לכל תחנה יש מנהל. לכל תחום עבודה או פעילות יש מנהל. כדי לעשות אבחנה, וגם כדי לתת ביטוי והוקרה לרכבת ישראל, ביקשתי שעלי-אף הא-ינוחות, כשל העובדה שבהצעת החוק יש מנכ"ל של הרשות, יישאר כנידוי של מנהל הרכבת "מנהל כללי של מסילות הברזל".

ט. הצעת חוק הרשות לפיתוח ירושלים, התשמ"ח — 1988

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

אני קורא לפניכם את התיקון: בסעיף 8א(3) — במקום "לשכת הארגונים" יבוא "לשכת התיאום של הארגונים".

אני מבקש שהעניין הזה יירשם בפרוטוקול של הכנסת כחלק מהניסוח של החוק.

הי"ר ד' בן-מאיר:

לפני שאנחנו ממשיכים, אני רוצה לחקן משהו בחוק הרשות לפיתוח ירושלים, התשמ"ח — 1988, שקיבלנו זה עתה. כמסמך שהנוח על שולחנכם נשמט תיקון, ואני מבקש שהתיקון יירשם בפרוטוקול.

כ. הצעת חוק רשות הנמלים (תיקון מס' 5), התשמ"ח — 1988

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

אפרים שלום (המערך):

פרי ההדר בעונה שלו — — —

אוריאל לין (בשם ועדת הכלכלה):

חבר הכנסת רמון מחליף אותך, ואתה עוזר לו.

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת אוריאל לין, מה קרה?

אוריאל לין (הליכוד):

— — — צריך כבר לגמור את זה.

חיים רמון (המערך):

נגמור, נגמור. אם חסכים, נגמור מיד. למה הרוגז?

הי"ר ד' בן-מאיר:

אני מבקש לשמור על אורך רוח.

חיים רמון (המערך):

היינו כבר גומרים אלמלא התרגזת על לא כלום.

אני משוכנע, ששר התחבורה יראה בהצעות האלה הצעות ענייניות, שאינן קשורות בשייכות המפלגות של המשרדים הללו. אני, למשל, יודע, שלשר שחל אין שום כוונה להמשיך להיות שר האנרגיה והתשתית. הוא רוצה להיות שר במשרד אחר, ואני מניח שכך גם שר החקלאות, שאיננו כאן כרגע.

העניין הזה מובא באופן ענייני לחלוטין, ואני מציע שכן גם יתייחסו אליו, כעיקר היות שהדבר מובא בסיומה של קדנציה של ממשלת ישראל, כשאישי איננו יודע מאיזו מפלגה יהיו השרים בקדנציה שלאחר מכן, וכל אחד יכול רק לקוות, להאמין, ואולי גם להחפז.

הי"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת אוריאל לין, אתה רוצה לענות? בבקשה.

אוריאל לין (בשם ועדת הכלכלה):

חברי הבית, אני רוצה לבקש שלא לקבל את שתי ההסתייגויות.

הי"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת חיים רמון, אני מומין אותך לנמק את ההסתייגות בשמו של חבר הכנסת אפרים שלום.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מנמק את ההסתייגות של חבר הכנסת אפרים שלום, ראשית, אם יורשה לי, אני בהחלט מבין על הצעת החוק הזאת. אני מקווה שהדוד העשיר, רשות הנמלים, אף שהוא פתוח עשיר משרצה להיות, אבל עדיין עשיר מאוד, יוציא את רכבת ישראל אל המרחב, ולא יהיה לנו מצב שבו רמת הנמלים היא מהטובות בעולם, והרכבת היא מהמפגרות בעולם. אני מקווה שהרכבת הזאת תתפשט, ותגיע במהרה גם לאילת.

אני רואה שחבר הכנסת אפרים שלום נכנס. אתה רוצה —

אפרים שלום (המערך):
תמשיך, תמשיך.

חיים רמון (המערך):

הייתי עד עכשיו במסכת ברכות.

ההסתייגות של חבר הכנסת אפרים שלום מציעה להוסיף למרעצה ששר התחבורה יציע נציגים של משרד האנרגיה והתשתית ושל משרד החקלאות. ההיגיון בתוספת שני נציגים של המשרדים הללו הוא אותו היגיון שהדריך את שר התחבורה להציע נציג של משרד התעשייה והמסחר.

משרד האנרגיה והתשתית הוא אחד הלקוחות הגדולים ביותר, אם לא הגדול ביותר, של רכבת ישראל בנושא הובלת הפחם. הובלת הפחם חלק ותגדל, ולכן יש מקום שנציג המשרד יהיה חבר במרעצה. עליפי אותו היגיון יש לכלול במרעצה גם נציג של משרד החקלאות, שמשרדו והכפופים לו הם מהלקוחות הגדולים ביותר הן של רשות הנמלים והן של רכבת ישראל.

ה צ ב ע

בעד סעיף 5, כהצעת הוועדה — רוב

נגד — אין

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

הי"ר ד' בן-מאיר:

לסעיפים 6 עד 17 אין הסתייגויות. אני מעמיד אותם להצבעה.

ה צ ב ע

סעיפים 6 — 17 נתקבלו.

הי"ר ד' בן-מאיר:

סעיפים 6 עד 17, ועד ככלל, נתקבלו ללא התנגדות. לסעיף 18 יש הסתייגות לשר התחבורה. מי בעדה?

ה צ ב ע

בעד התיקון של שר התחבורה

לסעיף 18 — רוב

נגד — אין

התיקון של שר התחבורה לסעיף 18 נתקבל.

הי"ר ד' בן-מאיר:

ההסתייגות של שר התחבורה לסעיף 18 נתקבלה. מי בעד סעיף 18 עם ההסתייגות של שר התחבורה שנתקבלה?

ה צ ב ע

סעיף 18, עם התיקון שנתקבל, נתקבל.

הי"ר ד' בן-מאיר:

סעיף 18 עם התיקון של שר התחבורה נתקבל ללא התנגדות.

לסעיפים 19 עד 43 אין הסתייגויות. מי בעדם?

ה צ ב ע

סעיפים 19 — 43 נתקבלו.

הי"ר ד' בן-מאיר:

סעיפים 19 עד 43 נתקבלו ללא התנגדות.

האם השר מבקש להעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית עם ההסתייגות שנתקבלה?

ובכן, לאחר ששר התחבורה ביקש שנצביע על החוק בקריאה שלישית, אנוני נניגשים להצבעה.

מנחם גולדשטיין (הליכוד):

הצבעה אלקטרונית?

הי"ר ד' בן-מאיר:

לא. אני בעד שיטות של בית אבא.

אני מעמיד להצבעה את חוק רשות הנמלים (תיקון מס' 5), התשמ"ח — 1988, בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק רשות הנמלים (תיקון מס' 5),

התשמ"ח — 1988, נתקבל.

הי"ר ד' בן-מאיר:

אני קובע בזאת שחוק רשות הנמלים (תיקון מס' 5), התשמ"ח — 1988, נתקבל בקריאה שלישית ללא התנגדות.

לגבי השאלה נציגי אילו משרדים יהיו חברים במועצת הרשות צריך להבין, שיש משרדים אחרים שהם חשובים לא פחות ממשרד האנרגיה ומשרד החקלאות. יש כאן אפשרות למנות שבעה נציגים של משרדים. את החשובים ביותר קבענו בחוק. משרד האנרגיה, עם כל החשיבות שאני מייחס לו, עדיין לא אחראי לנמלים. הוא אחראי לאנרגיה והוא לא אחראי לנמלים. יש משרדים אחרים, כמו משרד הפנים, משרד המשטרה, שיש להם תחומי אחריות ישירים ביותר, והם נעלמו מידעיתו של חבר הכנסת חיים רמון.

אנחנו משאירים לממשלה להחליט על קביעת הנציגים הנוספים. האם אנחנו לא סומכים על הממשלה שהיא תקבע את הנציגים הנוספים? האם צריכים לקבוע בחוק גם נציגים של משרד האנרגיה וגם של משרד החקלאות? ומה לגבי משרדים אחרים — משטרה, פנים, בריאות וכו'?

אנחנו קבענו את המתכונת של אותם שלושה משרדים שהכרחי שיהיו להם נציגים. ואת קביעת הנציגים הנוספים השארנו להחלטת הממשלה. אני חושב שבנינו זה אנחנו יכולים לסמוך על הממשלה, ולא צריך להכניס את זה בחוק.

אשר להסתייגות של שר התחבורה, אני מצטער על שאינני יכול להסכים אתו. בחוק הזה קבענו חפיסה יסודית, שמסילות הברזל, הרכבת, מתמוגות ברשות הנמלים.

גם אני רוצה להביע את הערכתי לעבודה של רכבת ישראל. הדרך היא לא בשנינו בחוק. בהוראות מהותיות בחוק. זו אינה הדרך הנכונה להביע הערכה. מסילות הברזל יהיו אגף ברשות החדשה. רשות הנמלים ומסילות הברזל. בתור אגף יש להם מעמד שווה. על כן לא כדאי, עם כל רצונו להביע הערכה, שניצור דרגים שונים בתוך המבנה, כאשר האחריות כולה נופלת על הנהלת הרשות, והיא מתחלקת לאגפים.

אני רוצה לציין שעל-פי החוק, כפי שהוא קבוע היום וכפי שהוא תוקן, יש לשר התחבורה סמכות לאשר או לא לאשר את מנהלי הנמלים ואת מנהל מסילות הברזל. אלה תפקידים רגישים שטעונונים אישורו של השר, בכך מתבטאת חשיבותו של התפקיד. תודה.

הי"ר ד' בן-מאיר:

תודה. חברי הכנסת, נגמרו ההנמקות. אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה. לסעיפים 1 עד 4 אין הסתייגויות. מי בעד אישורם?

ה צ ב ע

סעיפים 1 — 4 נתקבלו.

הי"ר ד' בן-מאיר:

לסעיף 5 יש הסתייגות של חבר הכנסת אפרים שלום. מי בעדה?

ה צ ב ע

בעד התיקון של חבר הכנסת

א' שלום לסעיף 5 — מיעוט

נגד — רוב

התיקון של חבר הכנסת א' שלום לסעיף 5 לא

נתקבל.

הי"ר ד' בן-מאיר:

ההסתייגות של חבר הכנסת אפרים שלום לסעיף 5 לא נתקבלה. מי בעד סעיף 5 כהצעת הוועדה?

י"ב באב התשמ"ח (26 ביולי 1988)
— הצעת חוק רשות הונמלים (תיקון מס' 5); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת:
הצעת חוק ההגבלים העסקיים —

אני רוצה לכרך את שר התחבורה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

הצבעתי כדי שתהיה רכבת לכפר-סבא.

פסח גרופר (הליכוד):
לעתלית.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת גולדשטיין, אינך חבר הכנסת גרופר. נא לא
להיכנס לנעליים שלו.

כא. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 77),
התשמ"ח — 1988; והצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון
מס' 34), התשמ"ח — 1988, שהחזירה ועדת הכספים, לקריאה
שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
תודה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום
על שולחן הכנסת:

כב. הצעת חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח — 1988*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

בתחום המיוזגים, העקרונות הבאים לדי ביטוי כחוק זה
הם לפי גישה שאינה מחמירה ביותר, גישה די גמישה, וכפי
שאמרתו היא נכנתה במידה רבה על-פי המודל המקובל
בארצות המערב. על-פי גישה זו הופעל הפיקוח כאשר לפעולת
המיוזג בשלב שלפני ביצוע המיוזג. הפיקוח הזה נעשה בדרך
של חובת מתן הודעה מוקדמת לרשויות קודם ביצוע המיוזג.
על-פי הודעה זו שוקלת הרשות אם צפויה פגיעה ואם אכן
טובת הציבור נפגעת, כאשר תמיד צריך להביא בחשבון את
התועלת שתצמח מהתייעלות ותועלות כלכליות אחרות של
פעולת המיוזג, ויש כאלה, לעומת הנזק שיכול להיגרם לציבור,
זה שיקול דעת לא קל, ואותו צריכה לבצע הרשות באורגנים
שהחוק הזה מעמיד לרשותה.

בתחום המנופולין: ניתוספה כאן סמכות לממונה לדרוש
ממונופול המתקשר עם לקוחות, שהחוזה האחד המוצע
על-ידו יקבל אישור על-פי חוק החוזים האחדידים, וכמו כן
נוספה סמכות לבית-הדין להורות על הפרדת מונופולין הפוגע
בציבור ולמנוע פגיעה כזאת על-ידי הוראות אחרות. כחוק.

לסיכום אני רוצה לומר, שזהו דבר חקיקה מקיף, הוא
מבוסס על ניסיון שנצבר במשך שנים רבות ברשויות המדינה,
הוא מותאם כמדידה רבה מאוד למציאות הישראלית והוא גם
עוקב אחר הניסיון שנצבר בארצות אחרות. אם כן, שלושה
התחומים העיקריים בתחום ההסדרים העסקיים — הסדר
כובל, מונופולין ומיוזג — מסודרים כמסגרת של חוק אחד.

החוק האמור מוגש ללא כל הסתייגויות, ואני מבקש
ממליאת הכנסת לאשרו. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אני רואה שאין הסתייגויות לחוק ההגבלים
העסקיים. ולכן אני עובר להצבעה בקריאה שנייה. מי בעד
סעיפים 1 עד 56? מי נגד?

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מזמין שוב את חבר הכנסת אוריאל לין להגיש את
הצעת חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח — 1988, בקריאה
שנייה ובקריאה שלישית.

אוריאל לין (בשם ועדת הכלכלה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק ההגבלים העסקיים,
התשמ"ח — 1988, מוגש כאן ללא כל הסתייגויות. זהו מעשה
חקיקה מקיף המחליף את כל החקיקה הקיימת היום. זה לא
תיקון לחוק. זה חוק חדש שמבטל את החוקים הקודמים וקובע
דבר חקיקה שלם ורצוף.

החוק עוסק בשלושה סוגים של הגבלים עסקיים. הראשון
— הסדר כובל: השני — מונופולין; השלישי — מיוזג.

בהסדר כובל אנחנו מבינים כל הסדר שנעשה בין משווקים
ונועד בעצם לקבוע בהסכם את המחירים של המוצר או חלוקת
שוק, או שהוא נועד בדרך זו או גם בדרך אחרת למנוע
חרות בין אותם גופים. עיקרו של ההסדר הכובל הוא עשיית
הסדר שנועד למנוע תחרות, ובדרך כלל הוא פועל נגד הצרכן.
הדבר השני הוא מונופולין, וזה מצב שבו גורם עסקי אחד
שולט על חלק חשוב של השוק. הוא אומר למעלה מ-50% של
השוק. הנושא השלישי הוא נושא המיוזג, כאשר שני גופים
עסקיים נפרדים מתמזגים לגוף עסקי אחד. בשני הנושאים
הראשונים החוק עושה שינויים מסוימים. הנושא השלישי,
שהוא נושא המיוזג, מהווה פרק חדש ושלם, והוא נעשה
במידה רבה על-פי המודל המקובל בארצות המערב.

בתחום ההסדרים הקובלים השינויים העיקריים הם:
הוכנס במפורש יסוד התחרות כבסיס להפעלת הוראות החוק;
לממונה על ההגבלים העסקיים נוספה הסמכות לפטור מחובת
אישור הסדרים כובלים אם הם אינם פוגעים באופן
ממשי בתחרות; צומצמו כמה פטורים אשר עוררו בעיה.
פטורים שהחוק לא חל עליהם, כמו הסדרים על-פי פטנטים.

חוכרת ל"ח, ישיבה חס"ד

— הצעת חוק ההגבלים העסקיים: הצעת חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (תיקון מס' 5): הצעת חוק לחיקון דיני הרכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 7) —

ה צ ב ע

סעיפים 1 ו-56 נתקבלו.

הי"ד ד' תיכון:

החוק אושר בקריאה שנייה. אני עובר להצבעה בקריאה שלישית. מי בעד חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח — 1988? מי נגד?

ה צ ב ע

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח — 1988, נתקבל.

הי"ד ד' תיכון:

אני מקווה שהחוק הזה בא להגביל כמה מן המונופולים. אוראל לין (הליכוד): נאמר.

כג. הצעת חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (תיקון מס' 5), התשמ"ח — 1988* (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

ה צ ב ע

סעיף 1 נתקבל.

הי"ד ד' תיכון:

החוק אושר בקריאה שנייה. אני עובר להצבעה בקריאה שלישית. מי בעד אישור החוק בקריאה שלישית? מי נגד?

ה צ ב ע

חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (תיקון מס' 5), התשמ"ח — 1988, נתקבל.

הי"ד ד' תיכון:

החוק אושר בקריאה שלישית.

הי"ד ד' תיכון:

אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (תיקון מס' 5). יציג את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית חבר הכנסת אוראל לין. בבקשה.

אוראל לין (בשם ועדת הכלכלה):

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה, החוק הזה הוא חוק קצר ביותר, והוא נועד להוסיף את העופות מסוג היענים במסגרת הפיקוח והשירותים שנותנת המועצה לענף הלול. החוק מוגש ללא הסתייגויות.

הי"ד ד' תיכון:

רבותי, זהו חוק חשוב, העוסק בחוק המועצה לענף הלול. גם לחוק הזה אין הסתייגויות. אני עובר להצבעה בקריאה שנייה. מי בעד נוסח הוועדה לסעיף 1? מי נגד?

כד. הצעת חוק לחיקון דיני הרכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 7), התשמ"ח — 1988** (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הי"ד ד' תיכון:

אנחנו עוברים להצעת חוק לחיקון דיני הרכישה לצורכי ציבור, התשמ"ח — 1988, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. חברת הכנסת עדנה סולודר, בבקשה.

עדנה סולודר (בשם ועדת הכספים):

כבוד היושב ראש, חברי הכנסת, הנני מתכבדת להעביר בשם ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית חוק לחיקון דיני הרכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 7), התשמ"ח — 1988.

סעיף 9 לחוק קובע, שהריבית והפרשי ההצמדה האמורים בסעיף 8 יחושבו עד יום י"ג בניסן התשמ"ח, 31 במרס 1988, או עד תום עשר שנים ממועד הרכישה, לפי המאוחר, ולאחר מכן תשלום ריבית לא צמודה בשיעור של 6% לשנה על סכום הפיצויים בצירוף הפרשי ההצמדה והריבית שהצטברו עד לאותו מועד.

מוצע לחקן את התאריך הקבוע בסעיף 9 כאופן שהתקופה לתשלום ריבית והפרשי ההצמדה תוארך בחמש שנים נוספות, עד ליום ט' בניסן התשנ"ג, 31 במרס 1993. ההארכה דרושה כדי לאפשר תשלום ריבית והפרשי ההצמדה לזכאים שטרם פוצו על הפקעות ישנות, אף שכבר עברו למעלה מעשר שנים מיום ההפקעה.

לגבי אותם מקרים שבהם שולמו הפיצויים אחרי יום י"ג בניסן התשמ"ח, 31 במרס 1988, ולפני פרסומו של חוק זה,

* "דברי הכנסת", חוב' ל"ז, עמ' 3841; נספחות.
** "דברי הכנסת", חוב' ל"ב, עמ' 3251; נספחות.

ובשל כך לא שולמו הפרשי ההצמדה וריבית על תקופה זו, מוצע לקבוע כי הרשות הרוכשת תשלם סכום נוסף בשל הפרשי ההצמדה והריבית שלא שולמו כאמור.

ההוצאה התקציבית הכרוכה בחיקון זה מתקצבת בסעיפי ההוצאה שמהם משולמים הפיצויים.

אין הסתייגויות.

הי"ד ד' תיכון:

תודה. לחוק הזה אין הסתייגויות. אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה של חוק לחיקון דיני הרכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 7). מי לסעיפים 1 ו-2 על-פינוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע

סעיפים 1 ו-2 נתקבלו.

הי"ד ד' תיכון:

החוק אושר בקריאה שנייה. אני עובר להצבעת החוק בקריאה שלישית. מי בעד אישור החוק בקריאה שלישית? מי נגד?

ה צ ב ע

חוק לחיקון דיני הרכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 7), התשמ"ח — 1988, נתקבל.

הי"ד ד' תיכון:

החוק אושר בקריאה שלישית.

כה. הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון מס' 7), התשמ"ח — 1988*
 (קריאה ראשונה)

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, אנו עובדים להצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון מס' 7), התשמ"ח — 1988, בקריאה ראשונה. יביא את הצעת החוק חבר הכנסת נחמן רז, בבקשה.

נחמן רז (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להביא את הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון מס' 7), התשמ"ח — 1988, בקריאה ראשונה.

התיקון אומר, שבסעיף 24(א) לחוק הנוער (טיפול והשגחה), שנחקק ב-1960, בפסקה (1), אחרי "לפי חוק זה" יבוא "או כי קטין ניסה להתאבד או התאבד".

ההסבר לתיקון הזה מופיע בגוף הצעת החוק.

אני מבקש מהכנסת לאשר הצעת חוק זו בקריאה ראשונה, ולהעבירה לוועדה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ד' תיכון:

תודה, רבותי, הרשימה נעולה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן — איננו באולם; חבר הכנסת יצחק ארצי — איננו באולם; חבר הכנסת יעקב גיל, בבקשה, במסגרת של חמש דקות.

יעקב גיל (המערך):

מלה אחת.

היו"ר ד' תיכון:

נראה כמה תדבר על מלה אחת.

יעקב גיל (המערך):

אדוני היושב ראש, חברי חברי הכנסת, אני מבין שליושב ראש אצה הודך לגמור את כל מסכת החוקים היום.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לסדרנים, אני תמיד מתחשב בסדרנים. תאר לך, שאחמול הם שהו בבניין עמוק עמוק אל תוך הלילה. כבקשה.

כו. הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 26), התשמ"ח — 1988*
 (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

אנו עובדים להצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 26), התשמ"ח — 1988, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יביא את הצעת החוק חבר הכנסת דב בן-מאיר, בבקשה. האם זה נאום הסיום שלך?

דב בן-מאיר (המערך):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

אני מאחל לך הצלחה.

דב בן-מאיר (כשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, קודם כל אני רוצה

* רשומות (הצעות חוק, תוכי 1902).

** דברי הכנסת, כרך 108, עמ' 2902; נספחות.

יעקב גיל (המערך):

אני מבקש לברך על היחזמה של חבר הכנסת נחמן רז בהצעת חוק זו. החיים בעולם הזה יוצרים מצבים כמעט כלתי אפשריים, ואנשים, במיוחד קטנים, אינם יודעים את נפשם וזהים אחרי הפתרון הקל. רגע אחד של שטות יכול לעלות הרבה מאוד לכני אדם אשר עדיין לא טעמו את טעם החיים אבל מאסו בהם.

הנה, אנו באים היום לחקן תיקון הנוגע לצנעה של אנשים, שחטאו אולי כאמורה פחותה, אולי בפחות רגישות לגבי דברים נעלים הקיימים עדיין בחברה, שיש להם עוד היכילות לגדול ולהתפתח ולהשפיע על רמותה ועל מאוייה. לכן, הצעת החוק הזו באה להפנות תשומת לב רבה יותר למניעים — ולא בהכרח לשם, שיופץ ברבים — והיא בהחלט דבר כעת. חשוב וחיוני לנו שנעסוק בכך.

אני מקווה שיהיה סיפק בידי הוועדה להכין את הצעת החוק הזאת מחד לקריאה שנייה ולקריאה שלישית ולהביאה לאישור עוד בכנסת הזאת, כדי שהיא תרשום לעצמה עוד הישג בעל משמעות ערכית ממדרגה ראשונה.

אדוני היושב ראש, סיימתי את דברי בפחות מחמש דקות. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה, חבר הכנסת רז, האם ברצונך לומר משהו נוסף? אם לא, אנו ניגשים להצבעה. מי בעד אישור הצעת החוק בקריאה ראשונה, ירים ידו. מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק הנוער (טיפול

והשגחה) (תיקון מס' 7), התשמ"ח — 1988,

לוועדת החינוך והתרבות נחקקה.

היו"ר ד' תיכון:

הצעת החוק אושרה בקריאה ראשונה, והיא עוברת לוועדת החינוך והתרבות להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

להגיד, שאנחנו מביאים הצעת חוק גדולה מאוד, מקיפה מאוד ומשמעותית מאוד. אני רוצה להודות ליושב ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חבר הכנסת דב שילנסקי, על כך שהסמך אותי להגיש את הצעת החוק הזאת, לאחר שעמדתי בראש ועדת המשנה שהכינה אותה למעשה, עם המשפטים הרבים שעזרו לנו במלאכה — ואני עוד אמנה את שמותיהם.

כיוון שזה למעשה גם החוק האחרון, או כמעט האחרון, שאני מביא לכנסת לפני סיום כהונתי, אני חושב שזוהי זכות גדולה שדווקא החוק החשוב והגדול הזה מוגש כאן היום עליי.

בחוק הזה היה סעיף שנועד לאפשר לממונה על המחוז להרוס בתים שנבנו בנייה בלתי חוקית בתחומים שאינם

יום מהיום שהומצא לה עותק ההתנגדות. בדרך זו חימנע שמיעה כפולה של מתנגדים, שנוהגת, לפי מיטב ידיעתו, במוסדות תכנון מרובים.

רביעית, וזה חשוב בעיקר מנקודת מבט של כמה ועדות מחוזיות. בעיקר זו הירושלמית, ועדה מחוזית שהוגשו לה התנגדויות זהות או דומות רשאית לשמוע רק חלק מבין מגישי ההתנגדויות, אם לדעתה מייצגים המתנגדים עניין או מקום זהים. היא רשאית להימנע משמיעת התנגדות הנראית על פניה טורדנית או קנטרנית.

אם נזכור שכירושלים הוגשו כמה אלפי התנגדויות להקמת האינטרדיקט, יעריך בוודאי חבר הכנסת יעקב גיל, למשל, את העובדה, שאנחנו מקצרים עכשיו את ההליכים, ונאפשר הקמת מחקנים כמו האינטרדיקט בירושלים במהירות גדולה בהרבה.

יעקב גיל (המערך):

אני חושב שגם היושבי-ראש יעריך את זה.

היו"ר ד' תיכון:

נכון.

דב בן-מאיר (בשם ועדת הפנים):

אבל היושבי-ראש דיבר באותו רגע, לכן לא פניתי אליו.

יעקב גיל (המערך):

הבנתי את העוקץ — — —

דב בן-מאיר (בשם ועדת הפנים):

חמישית — נושא החוקר. מתן סמכות לוועדה מחוזית הדנה בהתנגדויות לתוכנית למנות חוקר לשמיעתו, אם נוכח מספר המתנגדים או מהות ההתנגדויות החליטה הוועדה שראוי לעשות כן. בניגוד למצב הקיים היום, שלפיו החוקר הוא רק מעין טייפ-ריקורד ואינו מוסמך להגיש המלצות, מסמיכה ההצעה את החוקר להגיש לוועדה את המלצותיו. אם שר הפנים סבור שראוי למנות חוקר לתוכנית פלונית והוועדה המחוזית לא עשתה כן, ראשי הוא למנותו.

מכאן להחששת הליכי אישור תוכניות והליכי רישוי — ומה לא נאמר כבר על הנושא הזה של עיכובים בליכי האישור? על-פי ההצעה תהא קיימת חובה למסור בכחב תוך 30 יום מידע בדבר התוכניות הנוגעות לקרקע, בין שהן תקפות, בין שהן מופקדות ובין שהוועדה לגביהן פורסמו לפי סעיף 77 ותנאים נקבעו לפי סעיף 78. כך גם כאשר למידע בדבר חבות בהשלום היטל השבחה בגין נכס מסוים. לאחר קבלת המידע, מוכנות תוכניות ונדונות בוועדה, ולאחר מכן בא תורו של הפרסום.

לפני הוועדה היתה הצעת חוק פרטית של חבר הכנסת דוד מגן, שבאה לבטל את חובת הפרסום בעיתון של הפקדת תוכניות ואישורן. המניע של חבר הכנסת דוד מגן היה יוקר המודעות, אשר מחייב דירורים, ובעיקר אנשים בעיירות הפיתוח. להוציא הן עתק על מודעות לגבי שינוי קטן במבנה שלהם.

הוועדה לא קיבלה את ההצעה המרחיקה-לכת שלו, פרט למקרים של הקלות מסוימות, ובמקום זאת שכללה את דרך הפרסום הקיימת בעיתון, אשר ליתר דרכי הפרסום, רשומות, מודעות וכו', הן נשארו בעינין, למעט בנושא אחד, שבתחילה הכנסנו אותו בורגע האחרון הסכמנו להעביר אותו לכנסת הבאה ולא נדון בו, זאת התוכנית המצומצמת שהוצאנו אותה ברגע האחרון מההצעה.

מכוסים על-ידי רשות מקומית כלשהי. אנחנו שלפנו בשעתנו את הקטע הזה מתוך הצעת החוק והגשנו אותו כתיקון מס' 25. לכן קיבלה עכשיו הצעת התיקון את המספר 26.

היה ירכות גדול מסביב להצעת החוק הזו, שאושרה בשעתה, ואני שמח שהיא אושרה, כיוון שכאשר אתם שומעים היום שמשרד הפנים נוהג על-פי החוק והורס בתים שנבנו ללא השיון, זה קודם כול הדוית לכן שהעברנו בשעתנו את הצעת החוק הזאת.

הרעיון העומד בכסיס כל ההצעה הוא פישוט ההליכים וחירום. אתחיל מן הכבד אל הקל: שר הפנים, ראש הפירמידה התכנונית, שבמשרדו נוצר לעתים צוואר בקבוק רציני בכל הנוגע לבדיקת ואישור תוכניות.

על-פי הצעת החוק, אם החליטה ועדה מחוזית להפקיד תוכנית ולהביא אותה לעיין שר הפנים, הוא רשאי להורות חוק יום. מיום ההפקדה כי היא טעונה אישור שלו. החליט השר כאמור, יודיע על כך לוועדה המחוזית והמקומית תוך תקופה זו, דהיינו תוך 90 יום. במקרה כזה לא יינתן תוקף לתוכנית אלא באישור השר. החלטתו תינתן תוך 90 יום מהיום שהתוכנית הוגשה לאישורו.

וכאן יש הוראה חשובה נוספת: לא הוציא השר החלטתו תוך תקופה זו, יראו את התוכנית כמאושרת על-ידי השר. זה יקל בוודאי את ההליכים ויזרז אותם במקומות מסוימים. אינכם בירושלים, למשל, מובטחני שהשר יבקש להביא לאישורו את רוב התוכניות, ואנו לא נצא נשכרים מהתיקון: אבל במקומות אחרים — ודאי שכן.

הוראות נוספות הנוגעות לעניין: הקמת רשות רישוי ורשות רישוי מקומית כדי לטפל בנושאי רישוי, בהיתרים, בעררים וכדומה. זאת מתוך ההנחה המבורכת, שיש להבדיל בין תכנון לבין רישוי ולמנוע סחבת בהליכים האלה בגלל הצורך לכנס ועדות-משנה ולקיים בהן דיונים.

רשויות הרישוי מורכבות מאנשי מקצוע. רשות רישוי מקומית מורכבת מיושבי-ראש הוועדה המקומית וממנהגס הוועדה המקומית. אנכי, תיקון נוסף הוא ועדה מקומית, שתמנה מהגדס רישוי או, אדריכל רישוי בעל ניסיון כתחום התכנון והבנייה, ובוועדה ברשות מקומית אחת יכול שמהגדס הרשות המקומית יהיה מהגדס הוועדה המקומית. כמישור המחוזי, במקום ועדות-משנה של ועדה מחוזית, תהיה רשות רישוי מחוזית המורכבת מיושבי-ראש הוועדה המחוזית, ממתכנן המחוז ומנציג נוסף שימנה שר המשפטים. יש להניח, שזה יהיה בדרך כלל נציגו באותה ועדה.

עד כאן כאשר להליכי רישוי ולרשויות רישוי.

אם נחזור לתכנון, הרי בקשר למוסדות התכנוניים נמצא כמה תיקונים מבורכים נוספים. ראשית, נקבע במפורש כי ועדת-משנה של ועדה מחוזית תהיה מוסמכת לשמוע התנגדויות לתוכנית. שנית, הזכות לבקש קיום דיון חוזר כמליאח הוועדה המחוזית בנושא שנדון על-ידי ועדת-משנה הוגבלה לשני חברים בצוותא חרא במקום חבר אחד כיום. יש להניח, אם כן, שמספר הבקשות לדיונים חוזרים במקרים של החלטת ועדת-משנה שלא נשאה חן בעיני אחד החברים ירד באורח ניכר.

שלישית, ההתנגדויות תוגשנה במישורן לוועדה המחוזית, עם עותק לוועדה המקומית. הוועדה המקומית תהיה רשאית להמציא לוועדה המחוזית תווית רעת בקשר להתנגדות תוך 45

לגבי קיצור הליכי רישוי, על רשות רישוי מקומית להחליט בבקשה להיתר תוך 60 יום מיום שהוגשה אם נתקיימו תנאים מספר ובהם: היא נערכה ונחתמה כידי אדריכל או מהנדס, ולעניין מבנה פשוט — הנדסאי; הבקשה להיתר היא לכנייה למגורים, עם או בלי חנויות במפלס הרחוב; היא תואמת את החוק, התקנות והתוכניות החלות בשטח וכו'. תוך 30 מהגשת הבקשה רשאית רשות הרישוי המקומית לדרוש שינויים והבהרות, ועליה להחליט בבקשה בתום 30 יום נוספים לאחר שאלה הוגשו לה. אם לא עמדה רשות הרישוי במועדים אלה או סירבה לתת היתר, רשאי המבקש בתוך שלושה חודשים לפנות לרשות רישוי מחוזית. זו תיתן לקודמתה הזדמנות להסביר את עמדתה לגבי הבקשה, ותיתן החלטתה בתום 60 ימים מהיום שהבקשה הועברה אליה.

גם על רשות הרישוי המחוזית קיימת מגבלת זמן. עליה לסיים את הדיון בבקשה ולתת את החלטתה בתוך 60 ימים מהיום שהבקשה הועברה אליה. לא עשתה כן, ימנה יושבראש הוועדה המחוזית מומחה מתוך רשימת אנשים בעלי הכשרה מקצועית וניסיון בענייני תכנון ובנייה שקבע שר הפנים והוא יחליט בבקשה בתוך 60 ימים. אם רשות רישוי מקומית או מחוזית מגלה לאחר מתן היתר כי פרט מהפרטים שבבקשה להיתר לא היה נכון, הרי אם מדובר בפרט שאינו מהותי, היא רשאית לאחר שמיעת מקבלו לבטל את ההיתר כולו או מקצתו אם טרם הותחל בכנייה, אם מדובר בפרט מהותי, שאילו נמסר הפרט הנכון לא היה ההיתר ניתן, והא ההיתר בטל מעיקרו.

אשר לפנקס המורשים לחתום על בקשות בדרך מקוצרת, הוא יתנהל ליד כל ועדה מחוזית ויכלול רשימת אדריכלים, מהנדסים והנדסאים הרשאים להגיש בקשות כאלה. זה כתיאום עם משרד העבודה לגבי הפנקס שישנו כמשרד העבודה וכתוכו יהיה גם הפנקס הזה.

אם נעבור מ"המסלול הירוק" ל"מסלול הגריל", הרי כל בקשה להיתר שאושרה, לא יעוכב מתן ההיתר אם נחמלא לגבי כל דרישות החוק והתקנות ושולמו האגרות, ההיטלים והתשלומים האחרים שיש לשלם בגין הכנס הנדון, למטת ארנונה. אם כן, אין לעכב את מתן ההיתר בגין חובות אחרים, דבר שהרבה רשויות מקומיות נהגו לעשות עד עכשיו. במקום תשלום בעין, ניתן להסתפק בערבויות מתאימות להבטחת התשלום.

לכסוף אני רוצה לומר בנושא ההקלות — נושא ההקלות הכמותיות הטריד מאוד את הוועדה, ובהצעה הממשלתית הוצע לבטל כליל ולתת פרק זמן שבו ניתן יהיה להוסיף אחוזים בתוכניות. זה לא היה כל כך מעשי, ולכן הפתרון שנמצא הוא כזה: לגבי תוכנית שהופקד עד 1 באפריל 1988, לא יתחיל כל שינוי, יימשך המצב הקיים של אפשרות לתת הקלות אם אין בהן משום סטייה ניכרת. לגבי תוכניות חדשות שיופקדו החל ב-1 באפריל 1988, חייבת להיות התייחסות לתוכנית אם ניתן היה להחיר עליפיה הקלות של תוספת אחוזי בנייה, דהיינו, הקלות כמותיות. איימרת דבר, שתיקת בתקנון התכנון, משמעותו איסור הקלות כמותיות, וזאת אומרת, במקום שלא נאמר כמפורש בתוכנית חדשה שמוותר לתת הקלות כמותיות, אסור יהיה לחתום.

אשר לשימוש חורג, הוועדה המקומית חתמה מוסמכת עליה ההצעה להחליט לבדה. בעניין של שימוש חורג אם מדובר רק בחריגה מהיתר, כגון משרד בתוך בית מגורים, אם תוכנית המתאר מתירה זאת, שימוש חורג מתוכנית, השעון אישור הוועדה המחוזית, צריך שיוחלט לגביו. תוך ארבעה

נקבע כי פרסום בעיתון יהא פרסום בשני עיתונים יומיים בעברית, שלפחות אחד מהם מוגדר כעיתון נפוץ. אחם יודעים מה היה עד עכשיו: היו מפרסמים באיזה עיתון שאיש לא קורא אותו, כדי לצאת ידי חובה. עיתון נפוץ הוא עיתון שקבע שר הפנים מדי שנה, לאחר התייעצות עם האיגוד של רוב המפרסמים במדינה. אם כן, גם הרבר הזה לא יהיה שרירותי. במקום שיש בו עיתון מקומי המופיע לפחות אחת לשבוע, גם בעיתון מקומי. במרחב תכנון מקומי, שבו האוכלוסייה הערבית מהווה לפחות 10% מכלל האוכלוסייה, ייעשה הפרסום בעיתון ערבי אחד, בעיתון יומי עברי אחד ובעיתון מקומי. נקבע כי הפרסום ייעשה במדור מיוחד בעיתון, שיוכלט על-ידי מסגרת מתאימה, תחת הכותרת: הודעות בענייני תכנון ובנייה.

לאחר מכן בא תור שמיעת ההתנגדויות. הוחלט שהגיע הזמן להסמך את הוועדות המחוזיות לשנות תוכניות לאחר הפקדתן, גם ביוזמתן שלהן ולא רק לפי פירוש המצב החוקי היום — עקב קבלת התנגדויות וכתוצאה ממנה.

על דרכי שמיעת ההתנגדויות כבר דיברתי, ועכשיו — בנושא המועדים, מוצע להגביל את הוועדות במועדים לסיים עבודתן, גם כיום קיימת הגבלות, אבל ההצעה שלנו מדגישה זאת עוד יותר, וחשוב לא פחות הוא, שהיא קובעת סנקציה כמקרה של אי-עמידה במועדים, בדרך של נטילת הסמכות מהוועדות. אם הוועדה המחוזית לא החליטה במועדים שנקבעו בהצעת החוק, עוברות סמכויות בדיקת התוכניות ואישורן, לרבות שמיעת התנגדויות והכרעה בהן, לוועדה להשלמת תוכניות, שתתמנה לכל תוכנית על-ידי יושבראש הוועדה מחוזית וחורכב מנציג ועדה מחוזית, נציג ועדה מקומית ונציג משרד הפנים. זהו בהחלט שוט רציני על הוועדה המחוזית לעמוד במועדים אלה.

עוד צוין לעניין תוכניות, כי לגבי תוכניות חלוקה שלא בהסכמה, שזה נושא פרובלמטי ומסובך המצריך לעתים דיונים מרובים וגורם סכנת רבה בליכוי אישור התוכניות, תהא הוועדה המחוזית רשאית להעביר את החלטתה בדבר זכויות בעלי המגרשים הכלולים בתוכנית המפורטת לבורר מוסכם על בעלי המגרשים והוועדה המקומית. אם אין הסכמה לגבי בורר מסוים, תמנה אותו הוועדה המחוזית. הוא יהיה חייב לנמק את מסורתו, אם יירש לכך על-ידי אחד הצדדים או על-ידי הוועדה המחוזית, ועל הבוררות יתחיל הוראת חוק הבוררות.

הוראה נוספת נוגעת לתוכנית דרכים. בוועדה נמתחה ביקורת על ולק"ח — הוועדה לשמירה על קרקע חקלאית — שהיא נמנעת מלאשר תוכניות, ובעיקר דרכים בקרקע חקלאית, ומתנה זאת בתנאים ובמגבלות מרובים. היתה כוונה לצמצם את סמכויותיה של ועדה זו, אולם משהובן שבגין הלובי החקלאי לא יהיה הדבר ראוי, התפשרו על הוראה שלפיה דרכים שנקבעו בתוכנית מתאר ארצית לדרכים או בתוכנית מתאר או בתוכנית מפורטת הנגזרת ממנה, לא תימנע הוועדה מלאשרן, אך רשאית היא, בתוך 90 יום מיום שהוגשה לה תוכנית לאישור, להתנותו בשינוי התנאי עד כדי 750 מטר לכל צד מציר הדרך בתוכנית, אם הדבר נחוץ לשמירה על הקרקע החקלאית ואינו מהווה שינוי מהותי בתוכנית. לא עשתה כן בתוך 90 יום, יראו את התוכנית שהוגשה כמאושרת על-ידי הוועדה. ההצעה הזאת מוגשת כאן על דעת ולק"ח, כלומר, גם כתיאום אתה. יש לכך הסתייגות של חבר הכנסת וירשובסקי. אבל אני רוצה לומר, שזה מוגש יחד עם ולק"ח. אחד ההישגים של הצעת החוק הזאת הוא בכך, שלמעשה כל הצדדים הסכימו בסופו של דבר להצעה וגם לשינויים שלה.

עבדו על ההצעה הזאת לקראת הכנסת הבאה. אני מקווה שיביאו אותה לאישור ובכך יסלקו אבן נגף גדולה מאוד בתכנון הבנייה במדינת ישראל.

אני תחור ומודה לכולם וליושב־ראש הוועדה דב שילנסקי. אני מבקש מתכרי הכנסת, לאחר שמיעת ההסתייגויות של חבר הכנסת וירשובסקי, לאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה.

הד"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת בן-מאיר. אני רואה שקיימות הסתייגויות של חבר הכנסת וירשובסקי. הוא בוודאי ינמקן במקובץ. בבקשה.

אני מודיע שלאחר מכן תעלה לדיון הצעת חוק לחיקון פקדות מס הכנסה (מס' 77). הגשים מתבקשות להישאר באולם.

מרכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אני שמח שיש לי הסתייגויות לחוק הזה, משום שהן מאפשרות לי לעלות על הדוכן ולברך את חבר הכנסת דב בן-מאיר, אשר נידוט בצורה יפה את הטיפול הממושך בחוק הזה. ייתכן שזה סמלי, שהוא מסיים או עומד לסיים את הפעילות הפרלמנטרית שלו בהבאת הצעת חוק מסיבית שהוא עבד עליה זמן רב, גם אם היחמה לחוק הזה באה בעיקר ממשרד הפנים.

בחוק יש הרבה דברים טובים, אדוני היושב־ראש, אך אין בהצעת חוק זאת, שאנחנו נאשרה היום, משום הרבייה הטוטלית הנחוצה בדיון התכנון והבנייה במדינת ישראל.

חוק התכנון והבנייה במדינת ישראל, הקיים משנת 1965, איננו מברע כהלכה. הוכנסו בו הפעם חיקונים רבים ומפליגים. אף-על-פי-כן, לדעתי, התיקונים האלה לא יביאו רפואה שלמה לתכנון האורבני במדינת ישראל. בגלל הקונסטרוקציה הקיימת אצלנו — הוועדה המקומית, הוועדה המחוזית, הוועדה לקרקע חקלאית, הוועדה למימי חופים וכל מיני גופים אחרים שהם מסורבלים וריכוזיים יותר מדי, ואני חושב שבסופו של דבר הם לא מביאים תועלת לתכנון. מי שמסתובב ברחבי ארצנו רואה שהתכנון הפיסי אינו מן הדברים שאנחנו יכולים להתפאר בהם.

אני חושב שבחוק התכנון והבנייה יש משגים אינהרנטיים בתפיסה, ולצד הוועדה לא טיפלה בנושאים האלה. אבל —

עדנה סולודר (המערך):

מרכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, אני מצטער. זה לא עניין של הדעה שלי. חברת הכנסת עדנה סולודר, היה צריך להתחיל מאלוף ולחשוב איך לבנות את התכנון במדינת ישראל בשנות ה-80 שיהיה מתאים לחברתנו, ולא ללכת לכל מיני דוגמאות שלמעשה ירשנו אותן מהמנדט הבריטי וקצת שיפרנו אותן.

עם זאת, אני מקווה שהחוק הזה ייכנס לחוקפו ובכל זאת ידים תרומה משמעותית לשיפור הפעלת חוק התכנון והבנייה לתכנון הפיסי במדינת ישראל. אלא שלמען זה צריך לא רק חיקונים נוספים אלא צריך גם הערכות מינהליות והיערכות מקצועיות נכונה במשרד הפנים, משרד חשב ביותר שקיים ללא שר כבר שנים אחדות.

חודשים. אם לא ניתן אישור הוועדה המחוזית בחוף פרק זמן זה, יראו את הבקשה כמאושרת על-ידי הוועדה המחוזית, וכלכר שלא הוגשו התנגדויות לבקשה.

לעניין אישור ועדה מחוזית להקלות, הוא לא יידרש עוד לא רק במקרים של בנייה למגורים או לאכסון בני אדם אלא גם בבנייה לצורכי חינוך, תרבות, מדע, דת, ספורט, בריאות ומקלוט, הכול ביחד. זאת, כמדומני, על-פי הצעתו של אחד מנציגי הציבור שהופיעו בפני הוועדה.

נושא נוסף, שלא ניתן בלעדיו לזרז ולייעל, הוא הנושא הכספי. נקבע במפורש כי הכוונה לשוויים של נכסים ביום ברצוע העבירה או ביום מתן החלטת בית-המשפט, לפי הגדול שבהם, כשהם פנויים. היינו, איך לאפשר עוד לקבלנים להרוויח מחיריות בנייה שהם עושים. הרי האינפלציה הופכת את הקנס שמטילים עליהם למגוחך, והם מרוויחים על כך הרבה כסף.

בסך-הכול, חברי הכנסת, אנחנו טיפלנו ב-27 נושאים חדשים שונים — לעומת הצעת החוק הקיימת היום — ואת עיקריהם מניתי כאן והסברתי בצורה די ארוכה.

קודם כול אני רוצה לברך את משרד הפנים, שזם את הצעת החוק הזאת — את היועץ המשפטי מר שפט ואת המשנה ליועץ המשפטי מר יחזקאל לוי — שעבדו יחד עם העוררים שלהם על החוק. הם למעשה אלה שיזמו והגישו זאת. אנחנו, חברי הוועדה, הוספנו לפעמים, למגית לבס של נציגי משרד הפנים, או למגית לבס של נציגי משרד המשפטים או של משרד החקלאות ואחרים, וכסופו של דבר, אחרי עבודה רבה ורצון טוב של כל הצדדים, הגענו לנוסחה המוסכמת והמונחת כאן לפניכם.

אני רוצה להודות לכל היועצים המשפטיים שהשתתפו אתנו חודשים ארוכים בעבודה מאומצת — כל שדור היתה ישיבה של כמה שעות: האדונים שפט ויחזקאל לוי ממשרד הפנים; המשפטנית חמר רוה ממשרד המשפטים; היועץ המשפטי של הכנסת מר צבי ענבר; והיועצים המשפטיים מטעם מרכז השלטון המקומי, דוד טלמור ונתן מאיר. כן הופיע בפנינו ועשה עבודה רבה אתנו המשפטן אברהם פורז.

אני רוצה להודות לשני חברי הכנסת, חברי הכנסת וירשובסקי ורובינשטיין, אשר יחד עמי ישבו בכל הישיבות של ועדת-המשנה ולמעשה עשו יחד אתנו את כל הדרך; ולבסוף, למזכיר הוועדה, מר יצחק גבראל, שסיפק לנו את הלוגיסטיקה, שדאג להזמין את הנציגים.

חברי הכנסת, הופיעו לפנינו עשרות נציגים של גופים וארגונים, ורק תוך כדי שמיעת דברי כל האנשים האלה הבנו, עד כמה חשובה הצעת החוק הזאת, עד כמה היא תורמת להסדרת דברים, עד כמה המצב הקיים בנושא הבנייה והתכנון במדינת ישראל הוא טורדני, עד כמה "צווארי בקבוק" כאלה יוצרים תופעות שליליות, ולפעמים גם פליליות. כתחום הזה; ואיזה נזק כספי נגרם בגלל עיכובים של תוכניות.

הובטח לנו על-ידי נציגי משרד הפנים, שהם לא יסתפקו בהצעת החוק הגדולה הזאת, וככנסת הבאה, שתבוא עלינו לטובה, הם יזימו תוכנית נוספת, אשר תפתור בעיות נוספות, ובעיקר בעיה אחת, שרצינו לפתור אותה הפעם, והיא התוכנית המצומצמת בגבולות של 5 דונמים — הורדנו זאת, כפי שאמרתי, בדע האחרון, מתוך הכרה שהיא עדיין לא ראויה לאישור ויש לעבד עליה עוד. כל אנשי משרד הפנים הבטיחו לנו — אנשי המינהל, אנשי התכנון ואנשי המשפט — שהם

לבנות בניין קטן, ופתאום ישלפו את כל חשבונות המים. את כל חשבונות הכיוב ואת כל היטלי התיעול. אני מומחה באגרות, במסים ובארנונות אלה. חלק מהם עדיין לא הגיע פרעונם, וחלק מהם צבר ריבית — — —

יאיר צבן (מפ"ס):
אותי שכנעת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני רוצה שתבינו: יש פה דבר מרחיק לכת. מעבר לארנונות, האגרות וההיטלים על נכס, יש גם — — —

דב שילנסקי (הליכוד):

על איזה סעיף אתה מדבר עכשיו?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מדבר על ההסתייגות שלי לסעיף 31 לחוק, המתקן את פסקה (3) בסעיף 145.

אדוני היושב-ראש, רק אני יודע כמה טעויות עושה רשות מקומית כשהיא מגישה חשבונות, היות שהייתי בעבר יועץ משפטי של עירייה גדולה, מתוחכמת, עם כל המחשבים למיניהם. פתאום מגיעים לסכומים אדירים. יכול האיש וירצה לקבל היתר בניה — — —

יאיר צבן (מפ"ס):

זה בסדר. ההסתייגות שלך לסעיף 146 לא מובנת, אומרים כאן שזה פוגע בהתיישבות החקלאית.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
תיכף אגיע להסתייגות האחרונה ואדבר עליה.

יש לי שתי חלופות. החלופה הראשונה לגבי האגרות וההיטלים היא השארת הנוסח שהציעה הממשלה. האגרות הקשורות בהיתר הבניה, בבקשה. אם ההסתייגות הזאת לא תתקבל, יש לי אלטרנטיבה: להבחין בין מה שארם עושה לביתו לבין מה שהוא עושה לצורך עסקיו. אם זה קבלן הבונה בניין שלם, או שיכון, או מפעל תעשייתי גדול — נוח. אבל אם זה אדם הרוצה להרחיב את ביתו ב-20 מטר, או לסגור מרפסת, או לבנות מבנה קטן, ויעשו אתו את החשבון — זה לא. זה לא דבר קטנוני, זה לא דבר פוליטי, לא דבר מפלגתי. הכוונה היא פשוט לעזור לאזרח הקטן והבנוני. אחרת יפגעו בכיסו של האזרח מעל ומעבר למה שהממשלה רצתה.

דב שילנסקי (הליכוד):

— — — האפשרות החלופית, כי בהתאם לסעיף הראשון זה עשירים, מיליונרים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני הייתי מבקש להציע על שני הדברים, אבל אשמח בוודאי אם זה יתקבל.

דב שילנסקי (הליכוד):

יהיה לך קל יותר אם תוותר. אני רוצה לעזור לך בהצעה החלופית.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בסדר. אדוני היושב-ראש, אני מגיע עכשיו להסתייגות השלישית שלי.

עננה סולודר (המערך):

אין הגבלת זמן להסתייגויות?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לעת עתה אני נימקתי.

על אף העזרה שקיבלנו מהפקידות הבכירה, כפי שציין זאת חבר הכנסת דב בן-מאיר, וזו היתה עזרה רבה וטובה, בכל זאת מרגש בכל הנושא הזה העדר אדם העומד כראש המערכת ורוצה לנווט אותה ולבנות אותה בצורה אחרת.

אדוני היושב-ראש, עכשיו אני ניגש להנמקה ההסתייגויות. אין לי הרבה, רק שלוש הסתייגויות. אתייחס לשלושתן בקצרה.

ההסתייגות הראשונה שלי היא לסעיף 21 לחוקן החוק שלפנינו. בחוק מדובר על חוקר שאפשר למנות לצורך בדיקה של תוכנית והגשת תוכניות כדי לייעל את העבודה. החוקר הזה יכול לעשות עבודה הכנה בשביל ועדה כדי שהעבודה התכנונית, או אישור התוכנית, ייעשו מהר. החוק מפרט מי הם האנשים היכולים להיות חוקרים. אחד מהם הוא מהנדס רישוי או אדריכל רישוי לפי חוק המהנדסים והאדריכלים — זה טוב מאוד, ואני בהחלט מקבל את זה. אחר הוא בעל הכשרה מקצועית בענייני תכנון ובניה — זה יפה מאוד. שלישי הוא עורך-דין בעל ותק של 5 שנים — גם זה טוב. אבל בתוך המערכת המקצועית הזאת הכניסו גם דמות נוספת: מי שהיה יושב-ראש ועדה מקומית או מחוזית במשך 5 שנים לפחות. אדוני היושב-ראש, העובדה משהיה היה יושב-ראש ועדה מקומית, פירושה רק שהוא היה ראש רשות מקומית. הוא יכול היה להיות ראש רשות מקומית טוב או רע, אבל בהחלט ייתכן שאין לו כל ניסיון בתכנון. אומנם הוא היה באופן פורמלי יושב-ראש הוועדה המקומית, מפני שלפי החוק הקיים ראש העירייה הוא גם ראש הוועדה המקומית. אבל זה עדיין לא אומר שיש לו היכולת לחקור וללמוד נושאים תכנוניים. הכנסתו כאחד מהסוגים שאפשר לבחור בהם היא טעות יסודית. החוקר צריך להיות איש מקצוע, משפטן או אדריכל או אדם העוסק בתכנון ובניה. לא עסקן. מכניסים כאן אלמנט של עסקנות ללא ידע מקצועי כלל.

אני מציע למחוק את זה מפני שמאגר האנשים שאפשר לקחת ממנו את החוקרים הוא מאגר גדול למדי: גם עורך-דין, גם אדריכל וגם בעל הכשרה מקצועית, ולא צריך להוסיף גם את העסקן שהיה ראש רשות מקומית. ייתכן מאוד שהוא היה ראש רשות מקומית כושל, אבל יש לו קשרים עם השר הממנה ולכן יעשו אותו חוקר. אני חושב שבמקרה כזה ייפגע התפקיד של החקירה בצורה יסודית.

לכן אני מציע למחוק את הפסקה האומרת: אפשר למנות לחוקר מי שהיה יושב-ראש ועדה מקומית או מחוזית במשך 5 שנים לפחות. כלומר, אם האיש ענה גם על אחד מהקריטריונים האחרים, ממילא הוא כשר, אבל זה בפני עצמו איננו מספיק.

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני פונה כעת דווקא לחברי הכנסת הנוגשים מאוד לענייני רוחה ומפנה אותם לסעיף 31 לחוק, הבא לתקן את סעיף 145. בסעיף הזה מדובר על כך שאי-אפשר לעכב היתר. אפשר, עם זאת, לדרוש את כל האגרות. המסים והתשלומים הקשורים בבניין שרוצים להקימו או בקרקע שרוצים לבנות עליה — את כל המסים השייכים לרשות המקומית.

אני רוצה להודיע, שזה לא היה הנוסח שהוגש עלי-ידי הממשלה לקריאה הראשונה ואומר פה בקריאה הראשונה. הנוסח בקריאה הראשונה היה: לא יעוכב מתן היתר בניה אם נתמלאו לגביו כל דרישות החוק והתקנות ושוולמו בעדו האגרות המחויבות לפי חוק זה. אגרות בניה — אין כל ספק שצריך לשלמן. אבל אנחנו הרי מכירים את הרשויות המקומיות שלנו. משהו ירצה לסגור מרפסת, משהו ירצה

במקומות אחרים שתעבוד בהם תעשה עבודה כה מוצלחת כפי שעשית בהכנת החוק הזה, עם כל ההסתייגויות וההערות שלי.

היו"ר ד' תיכון:

פסק-הדין של בית-המשפט הגבוה לצדק כבר פורסם. המעוניינים יכולים לצאת מהאולם ולשמע אותו.

חבר הכנסת דב בן-מאיר, בבקשה.

דב בן-מאיר (בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

חברי הכנסת, אשר להצעה בעניין הוועדה לקרקע חקלאית, גם אני בעד שינויים, אבל אני מציע שתמיד נעשה שינויים כאשר הם מוסכמים. אדוני שר החקלאות, אני טוען שאם רוצים שהישובים יהיו לא רק על הנייר אלא גם בשטח, טוב שכל הצדדים מסכימים. אם הבאנו את הוועדה לקרקע חקלאית לשלוש ישיבות של הוועדה ומרטנו לחבריה את הנוצות, כמו שאומרים, והם הסכימו למה שהוועדה מביאה לאישור הכנסת, הרי יש בכך הישג לא מבוטל. בכנסת הבאה אפשר להגיש הצעה נוספת, אבל טוב, לאחר שמגיעים להסכמה עם הוועדה לקרקע חקלאית.

לגבי ההצעה הראשונה, יש שיטה של "עליהם" למען המסכנים ונגד הממסד. כאשר באים להעלות מסים, אומרים: אל תיתנו לרשויות המקומיות להעלות מסים. כאשר מדברים על הנחות, אומרים: תנו להם את כל ההנחות, הם נכים וכדומה. כאשר באים לגבות כסף, אומרים: כסף אל תגבו.

מה אומרת הצעת החוק שלנו? לא יעוכב מתן ההיתר — אתה שומע, חבר הכנסת יאיר צבן, כי אתה עוסק בדברים האלה — אם נתמלאו לגבי כל דרישות החוק והחקנות, ושולמו האגרות, ההיטלים והתשלומים האחרים שיש לשלם בגין הנכס, הווי אומר, העירייה לא באה ואומרת: אתה חייב לנו כסף, עכשיו יש לנו הזדמנות לגבות אותו. בעד הנכס שעליו אתה צריך לקבל רשיון תשלם. מתי הוא ישלם? אנחנו אומרים: בהזדמנות הזאת תשלם. לכן, אני לא מציע פה למונע מהרשות המקומית את ההזדמנות היחידה שיש לה לגבות את מה שמגיע לה.

אני מציע לדחות את ההסתייגויות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה, רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה על החוק בקריאה שנייה. לסעיפים 1—20 אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה — ירים את ידו. מי נגד?

ה צ ב ע

סעיפים 1—20 — נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 21 הסתייגות לחבר הכנסת וירשובסקי. אני ממעיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה של חבר הכנסת מ' וירשובסקי לסעיף 21 לא נתקבלה.

סעיף 21, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיפים 22—30 אין הסתייגויות. אני ממעיד אותם להצבעה.

היו"ר ד' תיכון:

אל תענה לה. חברת הכנסת סולודר, אני קובע את לוח הזמנים. מיטיבי לעשות אם תעייני בלוח ההסתייגויות של חבר הכנסת וירשובסקי ותראי שהוא איננו חורג מלוח הזמנים. בקשי גם משני השרים היושבים לימין שיתאפקו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על הגנתך. חברת הכנסת סולודר, אני דיברתי לעניין, וניסיתי לנמק ולשכנע. מפני שאני חושב שההסתייגות הזאת חשובה, משמעותית, והיא כרוח השקפת העולם שלך.

אני עובר עכשיו להסתייגות השלישית. שאיננה מקובלת אולי על חברת הכנסת סולודר. יושב-ראש ועדת-המשנה של ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חבר הכנסת דב בן-מאיר, הזכיר את ההישג שהושג לגבי הוועדה לקרקע חקלאית. יש הקלה מסוימת לגבי דרכים, ומה שהושג היה חוצאה של ויכוח קשה עם מע"ץ — מחלקת העבודות הציבוריות — שרוצה לתקן כבישים, להרחיב אותם ולמנוע "כבישי דמים". בעבר היו לה, ועד היום יש לה, קשיים גדולים מאוד עם הוועדה לקרקע חקלאית, ופה יש הקלה מסוימת, מבחינה פרוצדורלית, לגבי דרך האישור. לא עוקפים את הוועדה לקרקע חקלאית, אלא מצמצמים את הפרוצדורה ומקילים את האפשרות לקבלת החלטות מהירות.

ההצעה, כפי שאושרה במליאת ועדת הפנים ואיכות הסביבה, התייחסה אך ורק לדרכים. אני מבקש להרחיב את הדבר הזה במידה מסוימת. אני רוצה לומר את ה"אני מאמין" שלי. אני חושב, שאין אנכרוניזם גדול יותר בספר החוקים שלנו כמו הוועדה לקרקע חקלאית, עם כל האהבה וההערצה שלי לחקלאות במדינת ישראל, אבל אין זה הזמן ולא המקום לדון בכך. אבל אמרתי, שלא רק לצורך דרכים אלא גם לצורכי ציבור אחרים אפשר להפקיע קרקע לפי חוק התכנון והבנייה. חוק התכנון והבנייה מפרט באופן מצומצם אותם דברים שאפשר להפקיעם לצורכי ציבור בלי צורך שלם פיצויים. אם דרושה קרקע לבית-ספר, אם דרושה קרקע למוסד ציבורי אחר שנכנס להגדרה הזאת, גם אז אפשר לצמצם את הפרוצדורה ואת הוויכוחים עם הוועדה לקרקע חקלאית ולא להשאיר בידיה את זכות הוטו. זאת אומרת, אני לא ממציא משהו חדש, אני רק מרחיב את ההצעה שקיבלה הוועדה לאחר שהיא לחצה, ובהצלחה, על הוועדה לקרקע חקלאית בעניין דרכים. ואני אומר: אם דרכים הן דבר חשוב, גם בית-ספר ובית-חולים חשובים. אם בית-ספר ובית-חולים הם מוסדות חשובים, אולי גם בית-קברות הוא דבר חשוב. אם זה נכנס להגדרה של סעיף 188, אין כזה תרומה לכיס פרטי — — —

יאיר צבן (מפ"ם):

אם כך, אולי גם דיסקוטק הוא חשוב.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת יאיר צבן, שיכול להיות שתפיסות העולם שלנו הן שונות. בעיני בית-חולים הוא עניין ציבורי ממדרגה ראשונה, ואילו דיסקוטק — לא. אני מציע להרחיב זאת בצורה מצומצמת גם על מוסדות ציבור אחרים.

בכך סיימתי לנמק את הסתייגויותי. אני מבקש מחברי הכנסת לעיין בהסתייגויות האלה באופן רציני ולא לראות בהן הסתייגויות קנטרניות, אנטי-ממלכתיות, או אנטי-ציבוריות. ההיפך מזה הוא הנכון.

בסיום דברי, אני מאחל לך, חבר הכנסת דב בן-מאיר, שגם

ה צ ב ע ה

סעיפים 22 — 30 נחקלו.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 31 יש הצעה לחבר הכנסת וירשובסקי, וכן הצעה לחלופין. אני מעמיד את ההצעות להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת מ' וירשובסקי לסעיף

31 לא נחקל.

התיקון לחלופין של חבר הכנסת מ'

וירשובסקי לסעיף 31 לא נחקל.

סעיף 31, כהצעת הוועדה, נחקל.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיפים 32 — 45 אין הסתייגויות. אני מעמיד אותם להצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיפים 32 — 45 נחקלו.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 46 — הסתייגות לחבר הכנסת וירשובסקי. אני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת מ' וירשובסקי לסעיף

46 לא נחקל.

סעיף 46, כהצעת הוועדה, נחקל.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיפים 47 — 53 אין הסתייגויות. אני מעמיד אותם להצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיפים 47 — 53 נחקלו.

היו"ר ד' תיכון:

בכך סיימנו את ההצבעה על החוק בקריאה שנייה. אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 26).

התשמ"ח — 1988, נחקל.

היו"ר ד' תיכון:

חן חן לחבר הכנסת דב בן-מאיר על עבודתו הפורייה ככנסת האחת-עשרה. זאת סיומת יפה.

כו. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 77), התשמ"ח — 1988*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 77). קריאה שנייה וקריאה שלישית. תביא את החוק בשם ועדת הכספים חברת הכנסת עדנה סולודר. אני מבין שהחוק במתכונתו הראשונה הוגש על-ידי חברת הכנסת שרה דורון וחברת הכנסת חייקה גרוסמן.

בבקשה, חברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשם ועדת הכספים אני מתכבדת להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 77). שעניינו הכנסות בני זוג.

החוק הוא למעשה צמצום של הצעות שהציעו חברות הכנסת חייקה גרוסמן ושרה דורון. הוא אומנם מתקן כמה הוראות בפקודת מס הכנסה שאינן מתייחסות לאשה כאל שותף-זכויות לבעלה, והוא גם קובע כי כל חיק שיפתח משנת 1989 ואילך לעניין הכנסות בני זוג יישא את שמות שניהם. החוק מאפשר לנציב מס הכנסה להחליט שגם חיקים קיימים יישאו את שמות בני הזוג, והוא אף מאפשר לבני הזוג עצמם לדרוש זאת. ואולם, לנוכח ההתנגדות הנמרצת של האוצר, לא מצאה הוועדה לנכון לקבוע כי החיק לגבי הכנסותיה של האשה ינוהל בנפרד משל בעלה. עניין זה נשאר חזון לעתיד, ואני משוכנעת שיומו יבוא.

סעיף 8 לחוק הוצע בזמנו כמסגרת הצעת חוק מס' 69 לפקודה. שהדין בו עוד לא נגמר. הסעיף דן בבני זוג בעלי

משק חקלאי, והוא אושר בוועדה לפני זמן רב. על כן החליטה הוועדה לצרפו לחוק זה.

יש הסתייגויות מספר לחוק זה, ואני אענה למסתייגים לפי הצורך. במידה שאמצא צורך לעשות כן, אני אישית אצטרף להסתייגויותיו של חבר הכנסת יאיר צבן.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, יש הסתייגויות של חבר הכנסת יאיר צבן, והוא ימק אותן במקובץ.

יאיר צבן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שצריך לברך על יוזמתן של חברות הכנסת חייקה גרוסמן ושרה דורון בתחום החקיקה בנושא שוויון מעמדה של האשה בכל הנוגע למס הכנסה.

עם זאת, צריך לומר שהמציעות עצמן, כך שמעתי מפיהן במליאה ובוועדה וגם כאופן אישי מחברת הכנסת חייקה גרוסמן, היססו מאוד בהכרעה הסופית, האם להשלים עם הבאת הצעת החוק כלשונה, משום התחושה שלהן היא שהתיקונים שנעשו בשלב זה בהצעת החוק עלולים להיראות חיקונים קומסטיים בלבד ולא חיקונים משמעותיים די הצורך.

אני סבור שיש אפילו בהצעת החוק הזאת משהו יותר מהקוסמטיקה, ויש כאן איזה צעד נוסף בנתיב של שוויון זכויות האשה בתחום זה.

אני מבקש מאוד את תמיכתכם בהסתייגויות הועדיות, אבל העקרונות, שאני מגיש כאן, ואני רוצה להסביר אותן.

נדיד, שהרי הוא אומן על ניסוח ההסתייגויות. יש כאן בעיה פרוצדורלית.

יאיר צבן (מפ"ם):

אני לא חושב שיש כאן בעיה. אילו נדון הדבר בוועדה, ודבר מסוים הוסכם או לא הוסכם — אז יש בעיה. תשפוט המליאה ותחליט. אני מבקש שתתקבל ההסתייגות שלי האומרת שיינתנו לממשלה שלוש שנים וחצי לחכנון חיקים נפרדים. נקודה.

היו"ר ד' תיכון:

אני מקבל את טענתו של חבר הכנסת צבן. אתה מציע לגבי תכנון חיקים נפרדים עד סוף שנת המס 1991? בסדר, אני לא בטוח כל כך, אבל אני מקבל. במקום 1994 יהיה 1991. בגלל טעות דפוס.

חברת הכנסת סולודר, את ודאי תשיכי על ההסתייגויות.

עדנה סולודר (בשם ועדת הכספים):

אני מקבלת את כל ההסתייגויות ואצביע עם חבר הכנסת צבן.

היו"ר ד' תיכון:

מעניין. רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. לגבי סעיפים 1 עד 6 אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה — ירים את היד.

ה צ ב ע ה

סעיפים 1 — 6, בנוסח הוועדה, נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

בסעיף 7 — הסתייגות לחבר הכנסת צבן. אני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת " צבן לסעיף 7 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

מי בעד סעיף 7 עם ההסתייגות?

ה צ ב ע ה

סעיף 7, עם התיקון שנתקבל, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 8 אין הסתייגות.

ה צ ב ע ה

סעיף 8 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

אחרי סעיף 8 יש הסתייגות מתוקנת של חבר הכנסת יאיר צבן — 1991 במקום 1994.

ה צ ב ע ה

ההצעה המתוקנת של חבר הכנסת " צבן אחרי סעיף 8 נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 9 אין הסתייגויות. מעירים לי כאן שאם ההצעה אחרי סעיף 8 התקבלה, סעיף 9 הופך להיות סעיף 10. מי לנוסח הוועדה לסעיף 9 שהוא עכשיו סעיף 10?

כאשר מדובר על כך שעל חיק מס ההכנסה של שני בני הזוג יהיו רשומים השמות של שני בני הזוג, אומרת הצעת החוק שהדבר הזה יחול רק מעתה ואילך. תהיה הוראת קבע במס הכנסה, שמ'1 בינואר 1989, כל חיק חדש יירשם על שם שני בני הזוג. לגבי החיקים הקיימים היום במס הכנסה נאמר, שהדבר ייעשה או לפי החלטת הנציב או לפי בקשה מיוחדת בכתב שהגישו שני בני הזוג לפקיד השומה. אכן, גם לגבי חיקים מן העבר ינקבו בשמות שני בני הזוג.

אני מציע כאן שני תיקונים: 1. אני מבקש שהשינוי לגבי העבר יחול גם אם מבקש זאת רק אחד מבני הזוג. הרי זה עיקרו של העניין. אם אנחנו רוצים לעשות אתה צעד קדימה, ואם יש אשה שאכפת לה מאוד שעל חיק מס ההכנסה יהיה רשום גם שמה, די בכך. שהיא תכתוב מכתב לנציב מס הכנסה ותבקש זאת כמפגיע.

אבל יותר מכך, אני מבין את הקשיים האדמיניסטרטיביים במס הכנסה.

היו"ר ד' תיכון:

אלה לא קשיים אדמיניסטרטיביים.

יאיר צבן (מפ"ם):

סליחה, בעניין הרישום של שני בני הזוג הם אמרו שהקשיים הם אדמיניסטרטיביים. אני בא ואומר: אני נותן לכם עשר שנים, לא שנתיים ולא שלוש שנים. תחלק את זה למנות. בתוך עשר שנים תאמרו את ירושם שמות שני בני הזוג על החיקים. ולא רק על-פי פניות מיוחדות. זו הצעת חיקון אחת, שמתחשבת בקשיים האדמיניסטרטיביים, ועם זה מתווה מסלול ברור.

2. לגבי זכותה של האשה לחיק נפרד — אי-אפשר להחזיק את המקל בשני הקצוות. אי-אפשר לומר, מצד אחד, שעקרונית החביעה של אשה לנהל חיק נפרד היא חביעה מוצדקת, ומצד שני לבוא ולומר שהקשיים, לא רק האדמיניסטרטיביים, אלא גם האחרים, הנובעים מכך הם כל כך גדולים, שאת הדרישה בעלת המשמעות העקרונית העמוקה הזאת אי-אפשר להגשים.

כאן יש טעות דפוס. אני בא ואומר: ניתן לממשלה ארכה של שלוש שנים לחכנון את המעבר הזה.

היו"ר ד' תיכון:

איפה אתה רואה את זה?

יאיר צבן (מפ"ם):

בסעיף 8, במקום 1994 צריך להיות 1991. יש פה טעות. עד סוף שנת המס 1991 תציע הממשלה חוק הבא לקבוע את זכותה של אשה נשואה לכך שהחיק המנוהל בידי פקיד השומה ביחס להכנסותיה יהיה נפרד משל בן זוגה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת צבן, זה לא הולך בצורה כזאת. חברת הכנסת סולודר, הוא טוען שיש שגיאת דפוס בהסתייגות. מה דעתך? אני לא הייתי בדיונים ואני לא יכול לחוות דעה.

יאיר צבן (מפ"ם):

אני רוצה להבהיר. לאחר שהסתים הדיון ואני הודעתי על אופי ההסתייגויות, נתבקשתי להסדיר עם היועץ המשפטי של הוועדה את ההסתייגויות, והגשתי לו אותן.

היו"ר ד' תיכון:

אני מקבל את ההערה שלך. אבל לפלא הוא בעיני שאיש מהצוות המשפטי של ועדת הכספים לא מצוי באולם. זה מקרה

— הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 77): הצעת חוק בנק ישראל (תיקון מס' 16) —

ה צ ב ע

סעיף 10 החדש נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת עדנה סולודר, ראית שהתקבלו כאן הסתייגויות. האם אנחנו יכולים לגשת להצבעה בקריאה שלישית?

עדנה סולודר (בשם ועדת הכספים): כן.

היו"ר ד' תיכון:

האם את אומרת זאת על דעת הוועדה?

עדנה סולודר (בשם ועדת הכספים):

אני מכינה שאם הוועדה הסמיכה אותי להשיב פה על החוק אני יכולה להשיב גם על כך בשמה.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו מניחים ששאלת את הוועדה. כחבר כנסת היו לי וראי הערות. אבל כיושב-ראש רשמתי שאת מבקשת שאמשיך. אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 77).
התשמ"ח — 1988, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

חודה לחברת הכנסת שרה דורון ולחברת הכנסת חייקה גרוסמן על שעשו את הכלתי-יאמן בהצליחן להעביר את התיקון על-פי רצונן. הן מתנשקות עכשיו. חודה.

נח. הצעת חוק בנק ישראל (תיקון מס' 16), התשמ"ח — 1988*

(קריאה ראשונה)

יאר צבן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את חברי הכנסת דוד צוקר, יגאל כהן, חיים רמון וכל שאר היוזמים של החוק הזה. אני חושב שהוא במקומו.

אני רוצה להעיר שלוש הערות קצרות. הערה ראשונה נוגעת במישורין לחוק הזה. קראנו אתמול על מסקנות של בנק ישראל בפרשת בנק לאומי לישראל, ואני שואל את עצמי, לו הייתה בדרך כלל השפעת הבנקים על בנק ישראל יותר מרוסנת, האם לאורך כל הדרך, בטיפול בבעיות כמו זו של בכירי בנק לאומי ובעיות יותר רציניות, לא היינו רואים לפנינו בנק ישראל יותר נמרץ, יותר חקיף, יותר אובייקטיבי ויותר רציני בטיפולו בבעיות אלו בכלל וכפיקוח על הבנקים בפרט.

הערה שנייה: אני מנצל הזדמנות זו כדי לפנות מכאן בקריאה לגנדי הבנק ולאלה, שעובדים יחד אחר. אני מאחל לגנדי הבנק ופואה שלמה והחלמה מהירה אחרי הניתוח שהוא עבר, אבל אני מבקש ממנו או מממלאי-מקומו כדגע לחסוך לנו את המאמץ של תהליך חקיקתי מוזר, שזירונו בעצם לא כל כך תקין. אני מרבר על אקט חקיקתי של ביטול, על יוזמה של הצעת חוק פרטית של חוק ההיטל על אשראי במטבע-חוץ. אני מבקש ממנו לפעול מייד, ראשית כול בדרך אדמיניסטרטיבית, להורדת ההיטל הזה; ומייד, בצמוד ובשיתוף פעולה בין משרד האוצר לבין בנק ישראל, ביחד עם היוזמה שלנו — לבטל כליל את החוק שלנו.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני רוצה להציע משהו.

יאר צבן (מפ"ם):
בוועדה.

דבר אחרון: בעקבות ההערה שלך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר שאולי צריך ללמוד ממה שאמרת שוועדת הכספים אולי לא מיצתה את פוטנציאל ההשפעה שלה על מה שקורה במערכת האשראי. אדוני היושב-ראש, אילו היינו יותר נמרצים, אני חושב שהיינו יכולים להשפיע יותר על מדיניות האשראי של בנק ישראל, במיוחד בתחומים שאינם תחומים אפורים ובהם יש תחושה שיש גרסה אחת שיכולה להיות נכונה

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק בנק ישראל (תיקון מס' 16), התשמ"ח — 1988, קריאה ראשונה. אני מצטער שלא אוכל להשתתף בדיון, אבל אעיר כמה הערות. הרשימה סגורה.

דוד צוקר (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מביא בפניכם לקריאה ראשונה, הפעם בשמה של הוועדה כולה, הצעה שעניינה הוועדה המייעצת של בנק ישראל. זו הוועדה המפקחת על המדיניות המונטרית של הבנק ועל קביעת שיערי האשראי השונים. המגמה בחוק הזה היא לצמצם מעט את כוחם של הבנקים בוועדה המייעצת ולהגדיל את כוחם של נציגי סקטורים אחרים הממונים עליידי הממשלה.

בשלב התיקון הזה, לקראת קריאה ראשונה, אנחנו מציעים שבוועדה המייעצת יהיו 11 חברים, מתוכם לא יותר מ-4 נציגי בנקים, ובכך יחסי הכוחות יהיו: 7 נציגים שאינם בנקאים ו-4 נציגים בנקאים. לעומת היחס היום של 4 מול 5 שאינם בנקאים. אני מניח שלקראת הקריאה השנייה והקריאה השלישית נצטרך לכלול עוד שינוי קטן ולהפחית עוד במעט את כוחם של הבנקים, ל-3 נציגים מתוך 11 נציגים. ובכך נדמה לי שהוועדה המייעצת תקבל פרופיל שונה, שעיקרו איוון שונה בין הבנקים לבין סקטורים. העשייתיים ויצרניים אחרים, ובכך אולי נרסן עוד מעט — מה שהיה צריך להיות מרוסן מומן — את כוחם של הבנקים.

אני מזכיר שההצעה היא בשם הוועדה כולה, בקריאה ראשונה.

היו"ר ד' תיכון:

אני, כמובן, נועל את רשימת המשתתפים.

רשות הדיבור לחבר הכנסת יאר צבן, בבקשה.

חבר הכנסת יאר צבן, אולי תסביר לי איך קרה שלאחר הישיבה הסוערת שהיתה ביום חמישי החליטו פתאום היום בבוקר ישראל להוריד את הריבית ב-0.75%, שזאת הורדה משמעותית ביותר? האם אנחנו צריכים לצעוק עליהם אחת לשבוע? דברים מופלאים קורים שם.

* רשומות (הצעות חוק, חזב' 1900).

לאחרונה מנהלי הבנקים להרים את קולם בוועדה המייעצת, הם נוטים לחשוש שיבולע להם אם לא יעמדו מאחורי ההחלטה או המדיניות של הנגיד. זה מצב שאינו בריא. שכן הוועדה צריכה להיות חופשית מכל שיקולים זרים, ואיני בטוח שהבנקאים אכן חופשיים מכל שיקול זר. זהו ארגומנט שלהערכתי לא הבאת אותו בחשבון, אבל זאת המציאות.

מכל מקום, אני עובר להצבעה. מי בעד אישור חוק בנק ישראל (תיקון מס' 16), התשמ"ח — 1988, והעברתו להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בוועדת הכספים?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק בנק ישראל (תיקון מס' 16), התשמ"ח — 1988, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

החוק עובר לוועדת הכספים להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

כט. הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 21), התשמ"ח — 1988*

(קריאה ראשונה)

לדיונים בו בוועדת החוקה, חוק ומשפט היה עד לאמביוולנטיות שבה קיבלו חברי הכנסת את הצעת החוק הזאת, שהיתה הצעה מרחיקת לכת. מצד אחד היו כולם מאוחדים בדבר הצורך בגורם שידיע עברייני תנועה, ומצד שני ראו בדאגה קביעה מראש שלא יהיה אפשר להשתתף בקנס שהוטל על עברייני התנועה כאשר הוא חבר בתאגיד, למשל, שמתוקף חוק המדינה הוא חייב להכניס אליו את כל הוננו ואת כל כוח עבודתו. הוא הדין כשמדובר בחברה משפחתית או באדם שעובד בתאגיד שיש בו עזרה הדדית או ערבות הדדית, וכן גם אדם שהוא נהג בתאגיד או בקואופרטיב וקיבל לידי רכב שהיו בו תקלות בלי שהוא ידע עליהן, וכתוצאה מהיות הרכב לא תקין הוא עבר עבירה.

הדברים מחייבים תיקון. ואכן, מייד לאחר שהחוק הועבר לוועדה התחילו לזרום אליה הערות של עורכי-דין ושל אנשים המעורים בבטיות שהתעוררו. כתוצאה מכך היה צורך להכניס בו כמה תיקונים.

הצעת התיקון שלי באה בקשר לתאגיד כמו קיבוץ, כאשר מחוקף החוק חייבים חבריו להכניס לתאגיד הזה את כל ההון שברשותם וכן את כל כוח עבודתם. אחרי הדיון בנושא הועבר העניין לוועדת החוקה, חוק ומשפט, ושם הוסיף חבר הכנסת אוריאל לין, שהוא מציע הצעת החוק, סעיף לגבי הטלת קנס בשל עבירת תעבורה שנגרמה עקב מצבו המכני של הרכב או ציורו, כלומר, במקרה זה לא יחולו הוראות סעיף קטן (א) לגבי נהג שלא ידע או שלא יכול היה לדעת על התקלה.

חבר הכנסת אוריאל לין אמר באותו מעמד, כי אילו צפה מראש את הבטיות שבהן כרוך החוק הזה ייתכן שלא היה מביא אותו. יש הכרח להכניס תיקונים בחוק כדי שנוכל לחיות אתו. וגם עם חוקים אחרים שהכנסת אישרה בהודמנויות אחרות.

אני מבקשת — — —

ויש גרסה שנייה, ויש פלוגתא עניינית. ולפעמים קשה להכריע בין שתי גרסאות של קורי פעולה. כאן היתה תחושה של כל הוועדה, כמעט ללא יוצא מן הכלל, שמדובר במדיניות שגויה, ולא שגויה סתם אלא שגויה ביותר, ולא הפעלנו את ההשפעה שלנו. ראינו מה קרה בעקבות ישיבת ועדת הכספים ביום חמישי, כאשר אנשי בנק ישראל חשו את הזעם ואת התקיפות של חברי הוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

הם קראו בעיתונות.

יארצ צבן (מפ"ס):

גם קראו בעיתונות. התוצאות כנראה לא איחרו לבוא. המסקנה אכן ברורה ומתבקשת מאלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת דוד צוקר, הארגומנט החשוב, לפי דעתי, שמן הראוי לעמוד עליו, הוא עצם העובדה שכורערה המייעצת מצויים בנקאים, אבל את המדיניות המונטרית קובע בעצם נגיד בנק ישראל. עקב ההשפעה של הנגיד חוששים

היו"ר ד' תיכון:

אדוני המזכיר, אני מבקש את הנתיחת, שכן אנחנו רצים מהר מדי.

חברת הכנסת עדנה סולודר, רשום לפני שאת מביאה הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 21). הכול טוב ויפה, אבל אני רואה שאין נרשמים. בואי, בבקשה, ותציגי את החוק בקריאה ראשונה. נרוץ מהר.

האם לא היתה הסתייגות של חבר הכנסת שליטא, האם הוא לא רצה להירשם לדיון?

עדנה סולודר (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט): אין פה שום הסתייגות. זו קריאה ראשונה.

היו"ר ד' תיכון:

אך האם הוא לא רצה להירשם לדיון? חברת הכנסת עדנה סולודר, בבקשה.

עדנה סולודר (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבדת להביא לקריאה ראשונה חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 21), התשמ"ח — 1988, מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. זאת הצעת חוק שהגשתי כהצעת חוק טרומית בשבוע שעבר.

אני רוצה להזכירכם כי ב-6 ביולי 1987 קיבלה הכנסת בקריאה טרומית הצעת חוק של חבר הכנסת אוריאל לין, שמטרתה היתה להטיל קנסות כגורם מרתיע על עברייני תנועה. היתה זו הצעה מרחיקת לכת שאסרה השתתפות של גורמים אחרים, כמו תאגידים או קואופרטיבים ואפילו חברות משפחתיות, בחשלוש הקנס שהוטל על מי שעבר עבירת תנועה. הכוונה היתה שהעברייני עצמו יישא בעונש הקנס, כדי שזה יהווה גורם מרתיע.

מי שעייץ בדיון בחוק בקריאה הראשונה ומי שהיה שותף

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1906).

— הצעת חוק לחיקוק פקודת התעבורה (מס' 21): הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (חיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב) (תיקון) —

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. אני רוצה להבין משהו. בפניך החוברת הכחולה. הסתכלי בבקשה בדברי ההסבר, בסעיף האחרון שם האומר: "מוצע לשחרר את התאגידים האמורים מן האיסור, וכן להכניס את התיקון הדרוש לעניין קואופרטיב לתחבורה".

אולי תסבירי לי — — —

עדנה סולודר (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני לא כתבתי את דברי ההסבר.

היו"ר ד' תיכון:

את משחררת נהג של קואופרטיב שנקנס על נסיעה במהירות מופרזת.

עדנה סולודר (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני אסביר לך, אבל קודם לכן אני רוצה להוסיף שבתאגיד שאני חברה בו, ואמרת זאת גם בקריאה הראשונה — — —

היו"ר ד' תיכון:
את זה הבנתי.

עדנה סולודר (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
סליחה, תן לי לגמור את המשפט.

את גורם ההרתעה הטלנו באופן אוטומטי כבר לפני קרוב לעשר שנים. כתנועות — זה באופן אוטומטי, ובקיבוצים — זה באופן וולונטרי. כך זה ב-80% מן הקיבוצים, ואחרי שהחוק יתקבל תהיה זו החלטה לכל דבר, ויהיה ברור שהחוק הזה מחייב אותנו להחליט בעניין ההרתעה. קנסות על אי-חגירת חגורות או על חנייה במקום אסור מוטלים באופן אוטומטי על החבר: בקנסות יותר כבדים תהיה השתתפות של 30% או 50%. תהיה התחשבות פנימית.

בישיבה של ועדת החוקה, חוק ומשפט הועלה הנושא של התאגידים במקרה שבו הנהג לא ידע על קלקול ברכב. לא דובר דווקא על קואופרטיבים, אלא על תאגידים שעליהם חל הנושא הזה. לכן הוחלט להביא את ההצעה על שני סעיפיה הכתובים בחוברת הכחולה.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא רוצה לעלות ולדבר מהרוכן, אבל אני שאלתי אותך שאלה.

עדנה סולודר (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
ואני עניתי לך.

דן תיכון (הליכוד):

את ענית לי על התנועה הקיבוצית. שאלתי התייחסה לכתוב: "מוצע לשחרר את התאגידים האמורים מן האיסור, וכן להכניס את התיקון הדרוש לעניין קואופרטיב לתחבורה". הסבירי לי, בבקשה, מה המשמעות של הנאמר פה.

עדנה סולודר (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
הסברתי. הסברתי גם איך הוכנס סעיף ג'.

דן תיכון (הליכוד):

אבל אני שאלתי מה דינו של נהג בקואופרטיב לתחבורה, נהג אוטובוס שנקנס על עבירה בשל נסיעה במהירות מופרזת.

עדנה סולודר (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
לא על זה מדובר. סעיף ג' אומר דברים מפורשים. כפי שאמרתי, דברי ההסבר לא נכתבו עליי. אבל כשהייתי בוועדה דובר במפורש על כך שסעיף ג' מתייחס רק לעבירה בשל מצב הרכב, ולא לנושאים כמו מהירות מופרזת.

אבל החוק יעבור לוועדה להכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, ושם יצטרכו להבהיר את הדברים האלה. עליי פירוש הדברים בוועדה, הכוונה היא במפורש לעבירות בשל תקלות ברכב, כאשר הנהג לא ידע על מצב הרכב.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנחנו צריכים להצביע על חוק לחיקוק פקודת התעבורה (מס' 21), התשמ"ח — 1988, בקריאה ראשונה. מי להעברת הצעת החוק לדיון בוועדה — יצביע.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את חוק חיקוק פקודת התעבורה (מס' 21), התשמ"ח — 1988, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

הצעת החוק תועבר ללא התנגדות לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ל. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (חיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב) (תיקון).

התשמ"ח — 1988*

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון בהצעת חוק הסדרים במשק המדינה (חיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב) (תיקון), התשמ"ח — 1988, בקריאה ראשונה. אני מזמין את שר התחבורה להציג את הצעת החוק.

שר התחבורה ח' קרפז:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק חוזרת בשנית לכנסת היות שבגלגולה הקודם נתקבלה בה, כשל אי-הבנת המשמעות של החוק, הסתייגות שאי-אפשר להשאירה, כי פירושה אי-יכולת של הרשות להשיג את מטרתיה בהפעלתה של מערכת מסילתית.

בהצעת החוק המקורית הכנסנו שתי תביעות כספיות מן הרשות: אחת — בגין תמלוגים, בסכום של 55 מיליון שקל, והשנייה — 200 מיליון שקל בגין העברת נכסי רכבת ישראל לרשות. לאור החוק שקיבלנו לפני כשעה ככנסת על שילוב רכבת ישראל ברשות הנמלים.

בזמן הדיון הועלתה הצעה להשאיר את הסכום המקורי בהצעה כפי שהוגשה לממשלה בראשית דיוניה, כאשר עדיין לא נתקבל הרעיון של שילוב ושל חלוקת תמורת המערכת הרכבתית. התקבלה אז ההסתייגות שלא האוצר, לא משרד התחבורה ולא הרשות יכולים לעמוד בה. עליכן מוגש התיקון המוצע. בהמלצת הממשלה, שלפיו תשלם הרשות סכום של 55

יאיר צבן (מפ"ם):

אמרו: כספים כאלה עוברים לאוצר המדינה. אילו היו כל הכספים העוברים לאוצר המדינה הולכים למטרות שאתה לא אוהב אותן, אולי היו הרברים נראים אחרת.

תקציב המדינה, בכפוף לביקורת הפרלמנטרית, יעשה בכספים האלה את השימושים הראויים.

אני שואל אותך שאלה פשוטה: אם הרזרבות יגיעו לשני מיליארדים, לשלושה מיליארדים, גם אז זה יישאר ללא שום סיג, ללא שום בקרה?

גם כשהיה הוויכוח על התמלוגים, התנגדה רשות הנמלים לתמלוג קבוע. היא רצתה להגיע להסדרים על סכומים. היא לא רצתה חוק, היא רצתה הסדרים. היא חששה לקבע בחוק סעיפים שיגבילו את סמכותה.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, סליחה, מה מתרחש פה? חבר הכנסת דב בן-מאיר, בבקשה. חברת הכנסת אורה נמיר, בבקשה. חבר הכנסת דוד צוקר, אנא.

יאיר צבן (מפ"ם):

לכן אני אומר, רבותי: היתה לנו הצעת חוק — וגם עליה היה הרבה מה לומר — שקבעה ברורות וזכות השלום של 720 מיליון ש"ח מטעם רשות הנמלים לאוצר המדינה, בשלושה חשלושים. אינני מבין מדוע עוברים בהצעת החוק הזאת בכניעה גמורה לרשות הנמלים.

אדוני שר התחבורה, אלמלא היתה השעה כל כך מאוחרת, צריך היה לומר כאן מה אפשר היה לעשות בכספים האלה לנוכח תאונות הדרכים שהיו, לא בדרך כזאת. והאשמה הזאת מופנית לא רק אל כתובתך האישית כשר תחבורה אלא אל הממשלה כולה. אני מבקש, לכן, לדרוש את הצעת החוק הזאת ולהשאיר כענינה לפחות את הצעת החוק המקורית, שגם היא לא כל כך מקובלת עלי. תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת יאיר צבן. חבר הכנסת יצחק ארצי כאן? חברת הכנסת עדנה סולודר, חבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת דוד צוקר, חבר הכנסת בני שליטא. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

שר התחבורה ח' קורפו:

אני רוצה להשיב.

היו"ר א' נחמיאס:

בבקשה, אדוני שר התחבורה.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני הישבראש, כנסת נכבדה, מפליא מאוד כיצד מסוגלים חברי הכנסת לעסוק בסוגיה שהם מגלים בה בורות מוחלטת. אפילו חוסר ידיעה אלמנטרית במה שהיה וכמה שלא היה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

שר התחבורה ח' קורפו:

הצעת החוק שאני הגשתי היא על דעתו של השר נסים. רשות הנמלים פועלת על-פי חוק, האגרות שלה נקבעות על-ידי ועדת הכספים של הכנסת, והתקציב שלה מאושר על-ידי הממשלה. האגרות שהיא גובה ומוכות יותר מהאגרות הנגבות בכל נמלי אירופה. הרזרבות שיש להם הן תוצאה מכך שהרשות

מיליון שקל כגין תמלוגים שהוטלו עליה, וסכום של 200 מיליון שקל על חשבון מיקרופון וציוד של רכבת ישראל עליידי רשות הנמלים, לצורך הפעלתה של רכבת ישראל עליידי הרשות על-פי החוק שנתקבל היום בכנסת.

החוק הזה היה כבר בדיון בוועדה, הוא עבר את כל הקריאות. אבל, כפי שאמרתי, בשל קבלת הסתייגות אנחנו מביאים אותו מחדש, ואני מבקש מהכנסת לאשר אותו כדי שנוכל להתחיל ברגל ימין בביצוע החוק של שילוב רכבת ישראל ברשות הנמלים. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לאדוני שר התחבורה. חברי הכנסת, יש כמה חברים הרשומים לדיון. חבר הכנסת צבן, אתה עומד על דעתך לדבר?

יאיר צבן (מפ"ם):

כן.

היו"ר א' נחמיאס:

בבקשה, אדוני.

יאיר צבן (מפ"ם):

אדוני הישבראש, חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים לעסוק בחוק, שהוא אחד החוקים המזורים ביותר שעסקנו בהם בכנסת הנוכחית.

עדיין אינני מבין, כיצד מסוגלת הממשלה הדרוראשית המזורה הזאת, למרות הרכבה, למרות כל הסתירות והניגודים המתורוצצים בקרבה, כיצד היא מסוגלת לנהל ולנווט תהליך חקיקתי בתחום הזה, כפי שאנו רואים אותו לנגד עינינו. פשוט לא יאומן כי יסופר.

במה מדובר? חבר הכנסת צוקר, אתה, וחבר הכנסת חיים רמון, שאיננו נמצא כאן משום מה — — —

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני הולך לקרוא לו.

יאיר צבן (מפ"ם):

חשבתי שראוי שהוא יהיה כאן. טוב שקלטת את הרמון, חבר הכנסת צוקר, אתם יודעים כמוני את הרקע לחקיקת החוק הזה.

חברי הכנסת, מדובר ברשות הנמלים, שצברה בקופתה רזרבות כספיות אדירות — לפי נתונים ששמענו לפני זמן לא רב מדובר בלמעלה ממיליארד שקל — והיא מתחייסת לצבירה הזאת כאילו היתה רכוש הפרטי.

רשות הנמלים אינה משלמת לרשויות הממשלתיות ולרשויות המקומיות את אשר מושג על פעילויות כלכליות אחרות, לא בתחום האגרות ולא בתחום המסים השונים. היא קובעת את שיעור האגרות, כמסתבר, ללא קשר לכיסוי העלויות, ובמקרים רבים השיעורים האלה הם שיעורים כבדים ביותר, וכך אנו עדים למצב שגוף מסוים, הגם שהוא גוף ממלכתי, לא פועל תחת ביקורת ציבורית ופרלמנטרית ישראלית ושולט על מאגרי כסף עצומים. לא אומר שהוא יכול לעשות בהם לחלוטין כבתוך שלו, אבל יש לו מרחב פעולה בלתי מבוקר רב ביותר.

אדוני השר, מה שצריך היה לעשות זה לקבוע, שמעל חרבה מסוימת כספים של רשות כזאת עוברים לאוצר המדינה.

שר התחבורה ח' קורפו:

הקיבוץ הארצי, למשל.

אני רוצה לקוות שחבר הכנסת רמון, לאחר שהתקבל אתמול החוק האוסר על חברי כנסת לעסוק בעיסוקים נוספים, ישתחרר כבר מהאנטגוניזם שלו כלפי משרד של עורכי-דין מפורסמים אחרים, שהופיעו בפני ועדת הכספים. לא צריך להיות אנטגוניזם כזה.

יאיר צבן (מפ"ם):
מה זה שייך?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כאשר שר האוצר — — —

שר התחבורה ח' קורפו:

הם הופיעו בפני הוועדה כיוון שהם חשבו שהם לא יכולים לשלם תמלוגים על-פי הדין. זו תהיה שגיאה אם ממשלת ישראל תבקש תגמולים. הם לא הציעו להוריד אגורה אחת מזה. 720 מיליון שקל שביקשו לקבל מהם אינם כדון. שר האוצר הסכים מייד, על-פי הצעתי בממשלה, להמיר את התביעה הזאת של 720 מיליון לשלוש שנים ב-200 מיליון שקל על חשבון רכישת הנכסים של רכבת ישראל. אם הנכסים יעלו מיליארד, רשות הנמלים תשלם את כל הערך של הרכבות כדי לאפשר להם לפתח את מערכת הרכבות.

אל תהיו דמגוגים ותאמרו לנו שאפשר להשתמש בכסף למלחמה בתאונות. אנחנו מקימים את הרשות כדי להילחם בתאונות. רכבת ישראל, אם היא תפתח, תילחם בתאונות. אלה מליצות נכובות. זה רק לעלות על הדוכן ולדבר מלים, מלים, מלים ללא כל תוכן.

אני מודיע, רבותי, שעלינו לאשר את הצעת החוק כפי שהוגשה. לאפשר לרשות הנמלים לרכוש את רכבת ישראל בתשלום מלא בעד נכסיה ולאפשר לה להזרים את הכסף בצורה נכונה, חוקית, צודקת, מסחרית ולא פילנתרופית. האם המדינה יכולה לקחת מכל מי שיש לו כסף? יש עוד כתובות שיש בהן כסף. אתה מוכן לקבל עליך את האחריות, שכל כתובת שיש בה כסף הממשלה תיקח ממנה?

על כן, רבותי, אני מבקש לאשר את הצעת החוק, לא לקבל אף לא אחת מההסתייגויות האלה. אם לא יתקבל החוק, רבותי, אתם מעכבים את יציאתה לדרך של רשות הנמלים והרכבות, שהצבענו על הקמתה רק לפני שעה.

היו"ר א' נתמייאס:

תודה לאדוני שר התחבורה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב) (תיקון). התשמ"ח — 1988. בקריאה ראשונה. מי להצעת החוק? מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב) (תיקון). התשמ"ח — 1988, לוועדה לא נתקבלה.

התחילה את עבודתה ב-4,700 עובדים והיום היא עובדת עם 2,400 עובדים. הסכום שהצטבר אצלה הוא לתקציב הפיתוח של הרשות. אם מחר יצטרפו נמל עמוק מים באשדוד, יהיה מנין לקחת. אם נודק מחר נמל תעלה באילת, יהיה מנין לקחת כדי לעשות זאת. ואם הקמנו היום את הרשות לרכבות ולנמלים, הרי זה מפני שתהיה תשחית להשקעה של 250 מיליון שקל כבר בשלב הראשון, כדי לפתח תשחית ורכבית.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שר התחבורה ח' קורפו:

חבר הכנסת צוקר, אולי תגיע למסקנה שכל מלה שאתה אומר מיותרת ונובעת מאי-ידיעה?

הרשות היא הגוף היחיד שיושבים בו הצרכנים כמנועת הרשות — היבואנים, המובילים, חברות הספנות. על-פי החוק הם יושבים שם והם קובעים את התקציב, קובעים את האגרות, קובעים הכול. הם, הצרכנים עצמם, קובעים את האגרות של הרשות והם קובעים את התקציב של הרשות. לפתע קמו לי מליצי יושר, חבר הכנסת צבן מצא כתובת — איפה יש כסף. יש לי עוד כתובות, שיש שם כסף. זה כסף שנשפך כמים בחוסר אחריות ובחוסר ביקורת ציבורית. פה, על כל צעד יש ביקורת. הו"ן ממועצת חברי הרשות יש ממשלה, יש ועדת כנסת. הם לא יכולים לעשות צעד אחד בלי אישור תקציב ובלי אישורי האגרות.

ההצעה שעלתה לא היתה הצעת חוק. 720 מיליון השקל שראית לא היו הצעת חוק.

יאיר צבן (מפ"ם):

תקרא מה כתוב בדברי ההסבר.

שר התחבורה ח' קורפו:

תסלח לי, תקרא מה כתוב בחוק, לא מה כתוב בדברי ההסבר.

ההצעה של 720 מיליון השקל היתה בפני הממשלה כשהביא שר האוצר את התוכנית הכלכלית יחד עם תקציב המדינה. על כן כל הכוונה היתה, כמובן, להשיג מקור כספי לכיסוי תקציבי או לכיסוי חובות המדינה. שר האוצר רק שכח דבר אחד: כשהקימו את רשות הנמלים היא נזקקה למלווה מהבנק העולמי, והבנק העולמי לא נותן מלווה לממשלות. ממשלת ישראל הצהירה בפני הבנק העולמי שאין לה כל זיקה לרשות הנמלים, כי אם לא כן רשות הנמלים לא היתה יכולה לקבל את המלווה כשביל לבנות את נמל אשדוד. הממשלה התחייבה שאין לה כל זיקה לרשות הנמלים, וכל ניסיון שלה לקחת תמלוגים מרשות הנמלים הוא התנכרות להצהרתה בפני הבנק העולמי והתחייבות מפורשת שלה. הרשות לא ביקשה שלא ייקחו ממנה את 55 מיליון השקל, היא היתה מוכנה לתת את זה מייד למחרת בבוקר בשיק, היא רק ביקשה: אל תקראו לזה תמלוגים, תקראו לזה "קוגלגד" — רק לא תמלוגים. מכיוון שתמלוגים אתם לא יכולים לקחת ואין לכם זיקה לנמלים, כשהרשות שילמה בעבור נמלי ישראל בכסף מלא, היא לא התנגדה לכך.

חוברת ל"ח, ישיבה חס"ד

— הצעת חוק שדה התעופה אילת (הוראות מיוחדות); הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה) —

לא. הצעת חוק שדה התעופה אילת (הוראות מיוחדות), התשמ"ח—1988*

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת חיים רמון, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

חיים רמון (המערך):

הוא יודע היטב מה הוא עושה — — —

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת חיים רמון, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. חבר הכנסת רמון, קראתי אותך לסדר פעמיים.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושב-ראש, לאור העובדה הזאת אני לוקח את הצעת החוק הזאת בחזרה.

דן תיכון (הליכוד):

יש כאן בעלי עניין?

היו"ר א' נחמיאס:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק שדה התעופה אילת (הוראות מיוחדות), התשמ"ח—1988, בקריאה ראשונה. אדוני שר התחבורה, בבקשה להציג את החוק.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שיש חוסר הגיונות בעבודתה של הכנסת. כאשר אני הבאתי הצעת חוק מטעם הממשלה לעניין רשות הנמלים, על-פי החלטה של הממשלה פה אחד, ומחצית מחברי הקואליציה המשתתפים בממשלה הצביעו נגד — — —

חיים רמון (המערך):

אל תהיה צדיק.

שר התחבורה ח' קורפו:

אל תהיה צבוע.

לב. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ח—1988**

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' נחמיאס:

מה לכם? מה לכם ההפרעה הזאת? מה קרה? אדוני סגן שר החקלאות, אני מבקש.

מרדכי וירשובסקי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

רשימה שרוצה להתמודד בבחירות לרשויות המקומיות, והיא קשורה לפי הגדרת החוק עם רשימה או סיעה שנפסלה במירוץ לכנסת לפי החוק הקיים בעניין מניעת גזענות שקבעה הכנסת לפני שנים מספר, או הכחשת אושיותיה הדמוקרטיות של מדינת ישראל, או הכחשת מדינת ישראל כמדינת העם היהודי, כפי שהחוק מגדיר — רשימה שנפסלה לרוץ לבחירות לכנסת, לא תוכל לרוץ לבחירות לרשויות המקומיות.

אדוני היושב-ראש, כאשר חקקה הכנסת, לפני שלוש שנים וחצי, את החוק המדבר על כך שרשימות גזעניות וכו' לא תוכלנה לרוץ לכנסת, אם אומנם ימצאו גזעניות והדבר יאושר עליי ועדת הבחירות בפיקוח של בית-המשפט העליון, לא מנענו את יכולתן להתמודד בבחירות לרשויות המקומיות.

נצא ונלמד מה יכול לקרות. אם תהיה רשימה שנפסלה אותה בבחירות לכנסת הקרובה, ויש להניח שלפחות רשימה אחת שאני מכיר תיפסל משום התנהגותה בשנים האחרונות, הרשימה הזאת תוכל להתמודד בראש מורס, כנאוה ובכשצונות בבחירות לרשויות המקומיות, בכל אחת מהרשויות המקומיות במדינת ישראל, שהן 120 או 150 במספר.

הצעת חוק זו באה למנוע את התופעה הזאת, כלומר, פשוט להגיד שמי שפסול לרוץ לכנסת, פסול גם לרוץ לרשויות המקומיות. נראה לי שדבר זה הוא מובן מאליו. אם אנו רואים כגזענות או הכחשת הדמוקרטיה של מדינת ישראל דבר המונע התמודדות לכנסת, לא צריך לאפשר לו להרים ראש בבחירות לרשויות המקומיות. שם המצב יכול להיות הרכה יותר מסוכן.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא: חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ח—1988, בקריאה ראשונה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, בבקשה, אדוני.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני מזכיר הכנסת, אני חושב שהדרך שבה עוברים כאן החוקים היום — יהיה צורך לחשוב איך לא לעשות זאת פעם נוספת.

בני שלטא (הליכוד):

באמת איראפשר להעביר ואסור להעביר כך חוקים — — —

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת וירשובסקי, לך רשות הדיבור.

מרדכי וירשובסקי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זוהי הצעת חוק שאושרה בקריאה ראשונה עליי ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, חבר הכנסת דן תיכון, ואני יכול להרגיע אותך, שקיימנו בה דיון ממושך.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא דיברתי על החוק הזה.

מרדכי וירשובסקי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מודה לך.

לדעתי, חשוב יהיה שהכנסת תקבל את הצעת החוק הזאת עוד לפני שהיא מסיימת את עבודתה. הנושא הוא פשוט. החוק קובע שרשימה הקשורה לרשות המקומית — ואני לא רוצה להיכנס להגדרה, מפני שהדברים כתובים בהצעת החוק — — —

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1903).

** רשומות (הצעות חוק, חוב' 1905).

— הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה): ועידת הפסגה הבין-ערבית בעמאן, תוצאותיה והשלכותיה: ועידת הפסגה במוסקבה: פרויקטים לאומיים בנגב —

היו"ר א' נחמיאס:

אני קובע שהחוק נתקבל בקריאה ראשונה, והוא יועבר לוועדת הפנים להכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

מורדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אדוני היושב-ראש, היא טיפלה בהכנת הצעת החוק לקריאה ראשונה.

בני שליטא (הליכוד):

סליחה, אני מאוד מצטער, זה שיך לוועדת הפנים. לא כל חבר כנסת יכול לבחור לו ועדה כרצונו.

מורדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש מחבר הכנסת בני שליטא, הוא יודע את הפרוצדורה, בקריאה הטרומית הועברה הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט, והיא הכינה אותה לקריאה ראשונה. להעבירה עכשיו לוועדת הפנים — זה פשוט לא רציני.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת שליטא, השתכנעת? חבר הכנסת וירשובסקי אומר שההצעה כבר נדונה לאחר הקריאה טרומית בוועדת החוקה, חוק ומשפט. לכן אין טעם להעבירה עכשיו לוועדת הפנים.

בני שליטא (הליכוד):

אם כן, הטעות נעשתה כבר בעבר.

היו"ר א' נחמיאס:

הצעת החוק תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אני לא רוצה להיכנס לכל פרטי החוק ולפרוצדורה שייתכן שתצטרך להשתנות במידה מסוימת, לאור העובדה שאני מניח כמעט בביטחון מוחלט, שעוד מעט יאושר חוק שיפריד את הבחירות של הרשויות המקומיות מהבחירות לכנסת ויצטרכו לעשות התאמות מיוחדות. אבל העיקרון חייב להישאר.

רבותי, תארו לכם רשימה שנועדת בבחירות המרכזיות תפסול מלרוץ לכנסת, והיא תוכל להרים ראש ולרוץ בבחירות לשלטון המקומי. אם אנחנו לא נסתום את הדרך הזאת, אלה שנפסלו עלולים לבוא ולהגיד: סתמו לי את הדרך לכנסת, חנו לי את הכוח ברשות המקומית.

לכן חוק זה הוא חיוני, ואני מבקש שהוא יועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט, כדי שהיא, שטיפלה בהצעה ואישרה אותה בקריאה ראשונה, תוכל להשלים את המלאכה. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת מורדכי וירשובסקי. האם חבר הכנסת יאיר צבן כן? איננו באולם. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין — איננו באולם. חבר הכנסת יצחק ארצי — גם הוא איננו. חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה על הצעת החוק בקריאה ראשונה. מי בעדה? מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות

המקומיות (בחירות) (הוראת שעה).

התשמ"ח — 1988, לוועדה נתקבלה.

לג. ועידת הפסגה הבין-ערבית בעמאן, תוצאותיה והשלכותיה

היו"ר א' נחמיאס:

באולם, הוא היה צריך לפתוח את הדיון בנושא זה. מכיוון שאיננו, הנושא לא יועלה לדיון.

אנו עוברים לסעיף הבא: ועידת הפסגה הבין-ערבית בעמאן, תוצאותיה והשלכותיה. חבר הכנסת חופיק טובי איננו

לד. ועידת הפסגה במוסקבה

היו"ר א' נחמיאס:

באולם, גם נושא זה לא יועלה לדיון, כמו הנושא הקודם. שני הנושאים לא יועלו.

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא: ועידת הפסגה במוסקבה. אני מזמין את חבר הכנסת מאיר וילנר — הוא איננו

לה. פרויקטים לאומיים בנגב*

היו"ר א' נחמיאס:

שמעה עשרות הצעות לסדר-היום, קיבלה הצעת חוק וגם אישרה שני תיקונים לחוק.

אנחנו עוברים לסעיף הבא: פרויקטים לאומיים בנגב. אני מזמין את חבר הכנסת זאק אמיר לפתוח את הדיון. בבקשה.

יעקב זאק אמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה ליושב-ראש הכנסת ולסגניו על התחשבותם המיוחדת לאשר בדחיפות קיום דיון במליאת הכנסת על הצעתי לסדר-היום בעניין פרויקטים לאומיים בנגב. אכן הרגישות הזו ראויה לציון, ואני מכיר ומקיר את יושב-ראש הכנסת וסגניו על דאגתם לנגב, ליישובו, לאכלוסו, לפיתוחו ולשגשוגו.

בארבע השנים האחרונות במיוחד זעקתי מעל במה זו את זעקת הנגב על יישוביו כולם, יהודים וכדואים כאחד. הכנסת * "דברי הכנסת", חוב' ל"ז, עמ' 3704.

אני רוצה בהודמות זו גם להודות מקרב לב ליושב-ראש ועדת הכספים מר שפירא על התעניינותו ועל דאגתו, שאכן כל הקריאות הפרלמנטריות יעברו בדיון מעמיק ויסודי, ולאפשר לחוק הזה לקבל יותר ממשות, יותר "שיניים", ולהביא

להתגבר על המכאובים העוברים היום על אוכלוסיית הנגב, יהיה זה צעד קרימה להבראתה הנפשית, הכלכלית, התברכות, וגם הביטחונית של מדינת ישראל.

הדין הזה, כמעט ערב יציאתנו לפגרה, הוא סימן שכנסת ישראל מעריכה ומוקירה את פועלם של החברים בנגב למען הנגב ומדינת ישראל. במשך השנים. כפי שאמרתי, הקימו יש מאין, והיום ממשיכים לפעול ולהקים דברים חדשים וליצור יש מהקיים. על כן, הדיון הזה היום במליאת הכנסת, גם אם מעטים חברי הכנסת המשתתפים בו, ואני מבין שזה עקב בעיות הזמן, אני מקווה שקריאתנו בו תישמע ותיכנס למוחם ולהכרתם של שרי הממשלה.

אני בטוח שהצעת הסיכום לדיון הזה, שאותה אביא בפני המליאה, תתקבל פה אחד, ללא מתנגדים, ונאחז לממשלת ישראל ולממשלות הבאות שיצליחו לקדם את ביטחונה וקיומה של מדינת ישראל כשהנגב הוא חלק בלתי נפרד מהמטרות הלאומיות של מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת זיאק אמיר. מאחר שאין חברי הכנסת רשומים לדיון, אני קורא לו שוב ומבקש ממנו שיקרא את הצעת הסיכום לדיון על ההצעה לסדר-היום: פרויקטים לאומיים בנגב. בבקשה, חבר הכנסת זיאק אמיר.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא הצעת סיכום בדיון על ההצעה לסדר-היום: פרויקטים לאומיים בנגב.

דן תיכון (הליכוד):
אילו סיעות?

יעקב זיאק אמיר (המערך):

אני יושב בשם כל סיעות הבית, למעט אלה שהתנגדו, ולא התנגדו בפועל.

הכנסת קוראת לממשלה לתת עדיפות עליונה לצורכי הנגב על כל יישוביו.

הכנסת מביעה את דאגתה המרובה מממדי ההגירה השלילית של תושבי הנגב כמיוחד בשנים האחרונות. הכנסת דורשת מהממשלה לחפש ולהציע דרכים חדשות למניעת הגירה שלילית זו ולדווח לכנסת על הצעדים שיש בדעתה לנקוט כדי לצמצם בריחת תושבים ותיקים וילדיהם מהנגב.

הכנסת דורשת משר האוצר להעמיד משאבים מתאימים לרשות משרד הביטחון במגמה ובמטרה להעביר בשלבים את התעשייה הצבאית ממרכז הארץ לרמת-לבק שבמשולש באר-שבע, דימונה וירוחם.

הכנסת פונה לכל שרי הממשלה לכבד ולבצע את תוכן חוק הנגב, שהתקבל בשנת 1986, ולהעמיד חלק ניכר מחקציב הפיתוח של משרדיהם ליישובים בנגב לפי סדר עדיפויות, שייקבע עלידי ועדת השרים המיוחדת לפיתוח הנגב, בראשותו של מר שמעון פרס.

הכנסת פונה לממשלה ולשר האוצר להעמיד חקציב מתאים לצרכיה של ועדת השרים לפיתוח הנגב ולגרום בפועל לפתרון בעיותיו של אזור זה, המהווה 60% משטחה של מדינת ישראל בגבולותיה הירוקים.

הנגב הוא נכס לעם ישראל, ועל הממשלה לגייס כספים לחינוך ולהפחתתו. תודה רבה.

למודעות הכנסת והממשלה את מצוקותיו ואת התלבטותיו של הנגב על כל היישובים שבו.

בעצם נדרשנו, מאז קום המדינה, עם האתגר הלאומי הענק, להפריח שממה, להזרים אל השממה הזאת מים ולתת לאנשים, עולים חדשים שכאו מייד אחרי קום המדינה, את האפשרות להקים יש מאין, להיות בוני יישובים חדשים ואדריכלי ערים חדשות בלב המדבר.

אדוני היושב-ראש, הנגב ידע התפתחות מהירה וכבירה מאז קום המדינה ועד שנות ה-70. הממשלות שהיו אז, בהשראתו של דוד בן-גוריון, זכרו לברכה, מקים המדינה, היו משוכנעים שאם חל-אביב ומרכז הארץ חפצים לחיות, הם חייבים לעצור את תולדות הנגב ולהפריח אותם בגנים פורחים.

בזמנו היו קשיים למצוא תקציבים. מפני שלמדינה לא היו משאבים: מדינה בדרך, מדינה שנלחמת על קיומה, מדינה שהייתה צריכה לעצב ולהעצים את זריעות הביטחון שלה ואת המגינים על קיומה היוםומי. אותה מדינה, באמצעות אותן ממשלות, שהיה להן אופק רחב והן קראו את העתיד, עשו מעל ומעבר לכל יכולת תקציבית או אחרת על-מנת להקים יישובי פיתוח לתפארת, קריה גדולה של חינוך, ובמרכזה אוניברסיטת בן-גוריון, ואת בתי-החולים "סורוקה", המרכזי בנגב, עם מכשור מעולה — ואני מקווה שנתגבר על בעיות גיוס כוח-האדם המקצועי אליו.

היום, זה עשר שנים, הנגב נמצא בנסיגה מתמדת, בנאומי לפני ימים מספר דיברתי על סטגנציה. אבל, כשאני בודק את הנתונים, אני משתכנע שיש נסיגה מסוכנת, בעיקר בעיבת התושבים. הזכרתי גם שיותר מ-20,000 נפש, בנות ובנים, דור צעיר שצמח וקיבל השכלה גבוהה, אינו מוצא מקום בנגב, כי לא השכלנו להכין לו בעוד מועד את מקומות העבודה שהיו מסוגלים לקלוט אותו ולטפח אותו.

על כן באה זעקה זו בהעלאת ההצעה לסדר-היום, ושמחתי עד מאוד לשמוע את התייחסותו העניינית והמלומדת של יושב-ראש ועדת השרים לפיתוח הנגב, מר שמעון פרס, שר החוץ וממלא-מקום ראש הממשלה, שבשנתיים לכהונתו בקרנציה הזאת דאג להקים את הוועדה המיוחדת הזו, לעמוד בקראשה ולהכין תוכנית מהירה לביצוע. אלא שהוא נתקל בבעיה חמורה — חוסר חקציב או אי-נכונות של משרד האוצר להתמודד עם הבעיות הלאומיות בנגב.

לכן, בהעלותי את הנושא הזה לפני ימים מספר, קיבלתי בכרכה את החלטת הכנסת לקיים עליו דיון במליאתה. אני מכיר את מצוקת הזמן וצמצום השעות העומדות לרשות חברי הכנסת בימים טרופים אלה של סיום המושב ויציאתנו לפגרת הבחירות.

לכן אני מאמין, שחברי, אלה שנבחרו בנגב — מערד, משרדות, מאשקלון — ואני מקווה גם מבאר-שבע, ייכנסו, כתבתי כנסת, ויהיו לובי לוחם למען המטרה, לא האזורית בלבד, אלא גם המטרה הלאומית.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת דן תיכון, אתה מפנה גב לנואם ואתה גם מפריע בדיבור.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

ובעיקר על נושא שקרוב ללבך.

הם יהיו את הלוכים בכנסת השטים-עשרה, לקדם ולדחוף את הנושא הזה שקוראים לו: חוק הנגב והנגב כולו. אם נצליח

היו"ר א' נחמיאס:
זה יהיה פה-אחד. חברי הכנסת, מי להצעת הסיכום — ירים את ידו.

ה צ ב ע ה

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת י"ז אמיר נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה. הצעת הסיכום התקבלה על-ידי כל הנוכחים.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה לחבר הכנסת ז'אק אמיר. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על דברי הסיכום של חבר הכנסת ז'אק אמיר.

דן תיכון (הליכוד):
הצבעה אישית.

היו"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, נקיים הצבעה אישית? הצבעה אלקטרונית.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
אני חושב שזה יהיה הרבה יותר מכובד להרים יד, ושההצעה תתקבל פה-אחד.

לו. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' נחמיאס:
הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.
הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה). התשמ"ח — 1988, לקריאה ראשונה.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת:

לז. הודעת יושב-ראש הכנסת

של ועדה מצד יושב-ראש הוועדה. בכך נוצר מעין תקדים. יושב-ראש ועדה כאילו קנה לעצמו זכויות דיקטטוריות. אמרתי שזה תקדים קשה ומצב לא סימפתי.

אני צריך לציין, שגם בית-המשפט אמר אותם דברים ממש. אני לא חולק על המועקה שיש לבית-המשפט. אני שותף לה, ואמרתי זאת גם אתמול. אני מקווה מאוד כלבי, שאומנם לא ייווצר כאן תקדים. אני רוצה לקוות, שקביעתו של בית-המשפט, ולמעשה פעולתה של הכנסת, באה לקבוע נורמה, שלפיה אדם שנבחר לתפקידו על-ידי גוף, על-ידי ועדה, נבחר על-מנת לשרת את הגוף ואת הוועדה ולמלא את רצונו של הרוב. כל זמן שזה במסגרת הכללים והתקנון. אין להעלות על הדעת התעלמות ממושכת מרצונו של הרוב הן במליאה והן בוועדה. כמובן תוך כדי שמירת זכויותיו של המיעוט.

אני חושב שלאחר שהדברים האלה הובהרו, לא נודק עור למהלך כה דרמטי וכה קשה — ואני חוזר על המלה הזו בפעם המיידית-כמה.

שנית, אציע לעצמנו, ואציע זאת לפחות לכנסת הבאה, לאחר שככל הנושא הזה אכן יש לקנות, למצוא דרך שלפיה תוכל המליאה לפעול במקרה כזה. כי אילו היה החקנון מוצא דרך פשוטה, דרך קלה יותר לטיפול במקרה כזה, כי אז לא היתה הכנסת במליאתה מודקת למהלך כה גדול ומסוכן. כהבאתו של העניין לכנסת לשינויים ולהצבעות וכיוצא בזה.

אני מאוד מקווה שהחקנון הבא ימלא את החסר על-מנת שהכנסת, אם תמצא את עצמה אי פעם בפני הצורך לנקוט צעד כלשהו, תוכל לנקוט מהלך הרבה יותר פשוט. גם כאן בית-המשפט בעצם ממליץ שהכנסת תמצא לעצמה דרך, ואני מרשה לעצמי לצטט את הנאמר: "אם סבורה הכנסת כי דרושה לה סמכות הפיטורין, הרי מן הראוי כי גבולות הפעולה ודרכי הפעלת הסמכות יוגדרו ויפורטו בחקיקה ראשית או לפחות בחקנון". אני חמים דעים לחלוטין עם התביעה הזאת של בית-המשפט.

היו"ר ש' הלל:

חברי הכנסת, אחרי הצהריים הופעתי כאן, ואצטט מתוך הדברים שאמרתי: "אני רוצה לומר כי אין בכוונתי להביא היום את החוק של הפרדת מועדי הבחירות לקריאה שנייה ושלישית. אלא לאחר שביית-המשפט יאמר את דברו".

אמרתי את הדברים האלה, כי לא רציתי שתיווצר תחושה, שיש כאן איזה מירון מטורף ובלתי מבוקר. הוספתי, שאם כי בית-המשפט לא הוציא צו ביניים, הרי מפאת כבודו של בית-המשפט אני מעדיף לחכות ולשמר את החלטתו של בית-המשפט לפני שניכנס לשלב החקיקה הסופי. הווי אומר קריאה שנייה וקריאה שלישית. אם כי הכנסת לא היתה מנועה מלעשות זאת, אני חושב שכך צריך לנהוג משום כבודו של בית-המשפט שעסק בדיוק בזמן הזה בסוגיה שהיתה על סדר-יומנו.

מאחר שהודעתי כך, אני מוצא עכשיו צורך להודיע, שלאחר שביית-המשפט קיבל את החלטתו בקשר לעתירה שהוגשה, כזכור, על-ידי העותרים — חבר הכנסת מיכה רייסר, יושב-ראש ועדת הכנסת, נגד שלמה הלל, יושב-ראש הכנסת וכו' וכו' — אקרא את המשפט האחרון המסכם: "מסקנתנו היא כי לאור הגבולות שהחרינו לעצמנו אנו נמנעים הפעם מהתערבות". בית-המשפט קבע, שהוא לא מצא שהחלטת המליאה אתמול עמדה בסחירה לסעיף מהחקנון של הכנסת.

קודם כול, מבחינתה של הכנסת, הנושא הזה, שהיה בבג"ץ, הסתיים, ואין הכנסת מנועה עוד, גם לפי ראייתי — והלכתי בדרך של חומרה — מלהמשיך לטפל בחוק הזה או לפעול כפי שהיא צריכה לפעול.

אני רוצה לומר משפט אחד לסיום. אתמול אמרתי, כי אני מצר מאוד על המצב הזה שנקלענו אליו, אני מצר מאוד על התהליך ועל התקדים שנוצר עמו. הדגשתי במפורש, כי התקדים הזה הוא תקדים קשה, אבל אמרתי שקשה ממנו התקדים שנוצר כשיש תחושה של התעלמות מרצונו של הרוב במליאת הכנסת, מריבונותה של הכנסת, ויש התעלמות מהרוב

היו"ר ש' הלל:
כאמת אינני יודע. אני יודע שוועדה שנבחרה על-ידי ועדת הכנסת מטפלת בזה. אני מבין שהצעת החוק היא כההליך של הדפסה. ברגע שהחומר יהיה מוכן הוא ודאי יובא בפניכם.

רב שילנסקי (הליכוד):
עוד הערב?

היו"ר ש' הלל:
אני משער שכן. אם תהיה הוועדה מוכנה או לא — זאת אינני יודע. מבחינתי אין עוד מניעה. הסרתי כל מניעה.

אני מבין שהוועדה סיימה את עבודתה. הצעת החוק היא בהדפסה. מבחינתי אין מניעה שהצעת החוק תובא לכנסת כאשר תהיה מוכנה.

אבל לענייננו, נשאלתי קודם אם אני שמח. אני רוצה לומר שאין בלבי שום חדווה. אני מצטער מאוד על כל המהלך הזה. אני חושב שהוא הוסיף נימה של עוגמת נפש, לי בוודאי, ואני חושב שגם לחברי כנסת אחרים. אני רוצה לקוות, שלאחר שעברנו את הימים האלה של עוגמת הנפש, תחזור הכנסת לפעול בצורה מסודרת, באחריות ובמידת הבנה ורעות, כפי שניתן בפירמנט, כמחבקש בהודמנויות כאלה.

מאחר שקודם הודעתי שאני מעביר את ההליך של החקיקה, אני רוצה להודיע שאינני מוצא עוד כל סיבה שהיא, לאחר שניתנה ההחלטה של בית-המשפט, לעכב את ההליך החקיקה.

קריאה:
מתי יובא החוק לכנסת?

לח. הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה), התשמ"ח — 1988*

(קריאה ראשונה)

שעור הערב נוכל להכין את הצעת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה. לא נרשמו חברי כנסת לדיון. אנחנו עוברים להצבעה.

יצחק פרץ (המערך):
כאן כתוב שהצעת החוק היא מטעם ועדת החוקה. חוק ומשפט, וצריך להוסיף לכאן גם את ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר א' נחמיאס:
אני ממיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה), התשמ"ח — 1988, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה) התשמ"ח — 1988, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, אני מכריז על הפסקה. אנחנו נחדש את הישיבה בשעה 22:00.

(הישיבה הופסקה בשעה 21:40 וחודשה בשעה 22:05.)

לט. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראות שעה), התשמ"ח — 1988**

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

רפאל אדרי (יו"ר הוועדה לחוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראות שעה)):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הוועדה המיוחדת שנבחרה במליאת הכנסת על-פי המלצת ועדת הכנסת קיימה

היו"ר ש' הלל:
אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי להביא לקריאה ראשונה את חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה), התשמ"ח — 1988.

עובדיה עלי (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לקריאה ראשונה את חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה), התשמ"ח — 1988.

הצעת החוק המונחת בפנינו היא במתכונת שהונהגה בשתי מערכות הבחירות האחרונות לרשויות המקומיות. עיקרה של הצעת החוק בא לעסוק בכל הנושא של הסדרת מימון הבחירות לרשויות המקומיות. אני מבקש להעיר שתי הערות על השינויים שהוכנסו בהצעת החוק בהשוואה למה שהיה נהוג בבחירות בפעמים הקודמות.

השינויים נובעים, כמובן, מההעיתוי של הבחירות. מדובר כאן, כפי שאני מבין, כפי שהציעה ועדת הכנסת, על 28 בפברואר 1989. שינוי שני שמחבקש הוא, כמובן, עדכון החישוב של ההוצאה לבחורים. החישוב המוצע כאן הוא 15 שקלים לכל בוחר, דהיינו הסכום יהיה 45 מיליון שקלים. הסכום הכולל שיתחייב מהבחירות המוניציפליות הבאות עלינו לטובה.

אני מבקש לאשר את ההצעה המונחת בפנינו. ועדת-משנה של ועדת הפנים דנה בנושא הזה, אישרה אותו, ואני מקווה

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אני מתכבד לחדש את ישיבת הכנסת. אני מזמין את יושב-ראש הוועדה להציג את חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראות שעה), בבקשה.

* "דברי הכנסת", חוברת זו, עמ' 4058.

** "דברי הכנסת", חוברת זו, עמ' 4078; נספחות.

להביא בחשבון את עניין הרכבת הממשלה, את ההשלכות שיהיו לכך, לכן, המועד המוצע — סוף פברואר — קרוב מדי למועד הרכבת הממשלה החדשה. יכולות להיות לכך השלכות גם על הבחירות המוניציפליות.

גורם שני: המועד כ"ג באדר א' — 28 בפברואר — הוא באמצע החורף. בדרך כלל נהוג שלא לקבוע בחירות במועדים שצפויים בהם גשמים ומוג אוויר שימנע מאזרחים רבים ללכת לבחירות.

לכן הצענו, שבמקום כ"ג באדר א' — 28 בפברואר — יבוא: י"א באייר — 16 במאי. נראה לנו שזה מועד רחוק דיו מן הבחירות לכנסת, ואם רוצים הפרדה אמיתית ולא רק הפרדה טכנית, צריך שיחלוף די זמן מן הבחירות לכנסת, צריך לחתודי זמן לממשלה להתחיל לפעול, ורק לאחר מכן להתחיל בתהליך הדמוקרטי של הבחירות לשלטון המקומי. זה כולל את המועדים הנחוצים להגשת מועמדים, לערעורים וכדומה.

נימוק נוסף: הכנסת קיבלה הצעה, שגם צעירים יוכלו להצביע בבחירות לכנסת כ"ו בנובמבר, אם נדחה את הבחירות ל-28 בפברואר, על-פי הנאמר על-ידי משרד הפנים, היום הקובע יהיה 1 בנובמבר, אם ייקבע המועד לפי הצעתנו, כ"א באייר — כ"ו במאי — יוכלו להצביע בבחירות המוניציפליות צעירים נוספים, ילידי ארבעה חודשים בערך — כך על-פי הנאמר לנו על-ידי משרד הפנים. מדוע ייגרע חלקם של הצעירים האלה בבחירות המוניציפליות לעומת הבחירות לכנסת?

לכן הצענו את ההצעה שלנו ואני מבקש לקבל אותה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת גרשון שפט. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה, אני מצביע את ההסתייגות של חבר הכנסת אהרן אבוחצירא.

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת א' אבוחצירא לסעיף

1 לא נתקבל.

היו"ר א' נחמיאס:

באותו סעיף — הסתייגות לחבר הכנסת גרשון שפט.

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת ג' שפט לסעיף 1 לא

נתקבל.

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' נחמיאס:

לסעיפים 2 ו-3 אין הסתייגויות.

ה צ ב ע

סעיפים 2 — 3 נתקבלו.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שלישית.

יאיר צבן (מפ"ם):

אבקש למנות את הקולות.

היו"ר א' נחמיאס:

בבקשה.

שלוש ישיבות בקשר לחוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ח — 1988.

לחוק שתי הסתייגויות, האחת של חבר הכנסת אהרן אבוחצירא, והשנייה של חבר הכנסת גרשון שפט. חבר הכנסת אבוחצירא מציע, שהבחירות יתקיימו ב-8 בנובמבר 1988. חבר הכנסת גרשון שפט מציע, שהבחירות יתקיימו ב-16 במאי 1989.

מליאת הוועדה החליטה, ברוב קולות, לקיים את הבחירות לרשויות המקומיות בכ"ג באדר א' התשמ"ט — 28 בפברואר 1989.

הוועדה מציעה תוספת להצעת החוק בסעיף מס' 3, הוראת שעה: בשנת התשמ"ט רשאת מועצת רשות מקומית להחליט על היטל הארנונות עד יום כ"ה בניסן התשמ"ט — 30 באפריל 1989. כדי לאפשר לכל רשות מקומית להחליט על המסים לא בלחץ של בחירות, אלא בהיותה משוחררת מכל לחצים אפשריים.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לנצל את ההזדמנות כדי להודות לוועדת הכנסת ולוועדה המיוחדת על העבודה, על היעילות ועל שיתוף הפעולה של כל הסיעות שהשתתפו בישיבותיה השונות, פרט לליכוד ולכהנא. שתי הסיעות הללו, הליכוד וכהנא, לא השתתפו בדיונים. יתר סיעות הבית שיחפו פעולה.

אני מבקש לנצל את ההזדמנות כדי לציין שראינו את הכנסת ואת הדמוקרטיה בכל הדרה. אני שמח שהצדק יצא לאור, אני שמח שהמיעוט לא כפה דעתו על הרוב. היה כאן שיעור מאלף לליכוד, כפעם הבאה, לפני שינקוט צעד חסר תקדים ואנטי-דמוקרטי המבוזה את הכנסת, הוא יחשוב על כך פעמיים.

אני מנצל את ההזדמנות להודות לכל עשר הסיעות, אשר למרות הלחצים הכבדים שהופעלו נגד אחדות מהן מאז הועלתה בכנסת הצעת החוק, ב-25 במאי 1988, כולן כאחת עמדו כסלע עד שהבאנו לסיומה המוצלח של חקיקת החוק.

אני מודה לאדוני היושב-ראש ואני מבקש מהכנסת להצביע על החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה, חברי הכנסת, יש שתי הסתייגויות, אני מזמין את ראשון המסתייגים, חבר הכנסת אהרן אבוחצירא. הוא איננו נמצא כאן. חבר הכנסת גרשון שפט, יש לך הסתייגות. בבקשה.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בתחילת דברי אני רוצה לשבח את בית-הדין הגבוה לצדק על החלטתו: קודם כול, על אי-התערבותו כהליכים שנעשים בכנסת, ושנית, על ביקורתו על ההליכים שהיו כאן.

בדברי אתמול התרעתי על כך שלא צריך לעשות דברים שישמשו תקדים לעתיד. כנגד זה, חשבתי שאין זה נכון להחרים את ישיבות המליאה או הוועדות, מפני שזוהי פעולתה של הכנסת, וכל אחד זכאי להצביע ולהביע את דעותיו.

לעניין עצמו, למועד שרוב הוועדה הצביע עליו, דהיינו כ"ג באדר א', 28 בפברואר, נראה — לנו בכל אופן — שאם רוצים הפרדה, ורוב חברי הבית רצו הפרדה, הרי זהו מועד קרוב מדי לבחירות לכנסת שיהיו ב-1 בנובמבר. אנחנו צריכים

חוכרת ל"ח. ישיבה תס"ד, י"ב באב התשמ"ח (26 ביולי 1988)
 — הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה) —

ה צ ב ע ה		
בדד החוק	— 50	היו"ר א' נחמיאס:
נגד	— אין	אני קובע שחוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ח—1988, נתקבל.
נמנע	— I	חברי הכנסת, הישיבה הבאה — מחר בשעה 09:00.
חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ח—1988, נתקבל.		ישיבה זו נעולה.
הישיבה ננעלה בשעה 22:19.		